

A. HANS

DE DRIE DOCHTERS VAN LELIEDAAL

Abraham Hans

werd geboren op 12 februari 1882 te Maria-Horebeke, nabij de Vlaamse Ardennen, als zevende kind van een gezin dat tot dertien zou uitgroeien. Nadien verhuisde vader Hans, een onderwijzer, naar Roeselare. Abraham zou eveneens onderwijzer worden. Zijn grootvader was loods geweest op de Westerschelde.

Abraham Hans werd aangetrokken door het leven van mensen in Oost- en West-Vlaanderen, door het verleden van Frans- en Zeeuws-Vlaanderen, door de wind en door de zee. Kinderen waren hem zeer lief.

Tijdens de eerste wereldoorlog verbleef Hans te Vlissingen, vanwaar hij met de pen en metterdaad veel ellende trachtte te lenigen. Na de bevrijding werd hij verbonden aan het dagblad 'Het Laatste Nieuws'. Als parlementair verslaggever schreef hij vele kolommen over de strijd die in Kamer en Senaat geleverd werd voor het Vlaamse rechtsherstel. Ook bracht hij onvergetelijke verslagen over ophefmakende processen. Hij overleed in 1939.

'Herhaaldelijk', zo getuigt Dr. Walter Debrock, administrateur-generaal voor Schone Kunsten bij het Ministerie van Nederlandse Cultuur (België), 'heb ik in verschillende kringen gewezen op de geweldige en verdiende weerklank die Hans als romanschrijver heeft gevonden.'

Abraham Hans

DE DRIE DOCHTERS VAN LELIEDAAL

Het provinciestadje Waalburg, achtergrond voor de gebeurtenissen in deze roman, vertoont soms opvallend veel gelijkenis met het Waalrecht van de gelijknamige Nederlandse televisiereeks. Dat betekent dat de meest uiteenlopende menselijke karakters er samenleven en op een gegeven ogenblik met elkaar in botsing komen. Achter de zwijgende gevels van voorname huizen spelen zich soms drama's af, die iedereen vermoedt, maar waarover nooit wordt gepraat, hooguit gefluisterd. De vete tussen de families Verbeek en Martens is zo'n publiek geheim. Toch kan die vete niet blijven bestaan als Vera Martens verliefd wordt op Frans Verbeek; zo zien die twee dat toch. Vader Martens, die vrouw en kinderen tiranniseert, is echter vastbesloten geen vinger toe te geven en elk verzet de kop in te drukken. En in de middelen om dat te bereiken durft hij ver te gaan...

In deze roman blijkt Hans opnieuw een sociaal geëngageerd auteur: klassenstrijd en onmenselijkheid spelen in het verhaal een belangrijke rol. Deze betrokkenheid vormt ongetwijfeld een van de sterke zijden van een auteur die door iedereen begrepen en gelezen kan worden. En dat kan van heel wat hedendaagse schrijvers met zagezegd hogere 'literaire' kwaliteiten lang niet altijd gezegd worden.

A. HANS

DE DRIE DOCHTERS VAN LELIEDAAL

A. HANS

DE DRIE DOCHTERS VAN LELIEDAAL

UITGEVERSFIRMA L. OPDEBEEK
ANTWERPEN/UTRECHT

Bewerking : K. Verleyen

Omslag van S. Vanstiphout

© 1974 Uitgeversfirma L. Opdebeek, Kapelsestraat 222, 2080 Kapellen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publishers.

D/1974/0061/11

ISBN 90 6162 621 8

FRANS VERBEEK

Frans Verbeek reed van Brugge naar Waalburg. Hij neuriede. Nog een kwartier ten hoogste. Dan zou hij thuis zijn. Hij was er niet boos om. Het was koud buiten. Hei! Wat deed dat meisje daar! Het leek wel of ze om een lift bedelde!

'Ja, jongedame!' zei hij bij zichzelf. 'Ik heb je heus wel opgemerkt.'

Hij stuurde de wagen naar de kant en draaide het raampje omlaag. Het meisje kwam aanhollen.

Ze droeg een leuk hoedje en een beeldige bontmantel.

'Kan ik meerijden tot Waalburg, mijnheer? Ik heb te Knokke de laatste tram gemist.'

Frans Verbeek boog voorover om het portier open te maken.

Het meisje kon nu zijn gezicht helemaal zien. Ze schrok duidelijk.

'Meneer Verbeek!'

Frans glimlachte. Maar iets in de stem van het meisje deed hem vreemd opkijken.

'Jammer,' zei het meisje. 'Maar u begrijpt dat ik niet kan meerijden!'

'Wat is dat voor gekheid?'

De jongeman voelde zich erg beledigd. Zo'n antwoord!

'Ik ben Vera Martens,' zei het meisje verontschuldigend.

Frans Verbeek kon het niet helpen. Hij barstte in lachen uit!

'Nee maar! Je wilt me toch niet vertellen dat jij de dochter van de familievijand bent.'

Het meisje bloosde en knikte.

'Kom nou, geen gekheid!' zei hij. 'Wij leven in de twintigste eeuw, weet je! In 1937 om precies te zijn. Ik wed dat je niet eens de reden van die vijandschap tussen onze vaders kent. Dat doe ik trouwens ook niet!'

Hij gooide het portier open. Het meisje beet zenuwachtig op haar vingers. Dan stapte ze resoluut in. De jongeman lachte nog altijd hartelijk.

'Goed zo! We zijn al vrienden!' begon hij dan. 'Of heb je wat persoonlijks tegen me? Misschien omdat ik lang geleden aan je vlechten getrokken heb?'

Opeens moest ook het meisje lachen.

'Nee, hoor!' zei ze. 'Die plagerijtjes ben ik al lang vergeten. Maar mijn vader...'

'Is dat nog altijd zo'n oude ijzervreter? Ik heb hem nog niet gezien. Nou ja, ik ben nauwelijks drie dagen terug in dit landje!'

'Vader wordt iedere dag meer boosaardig,' zuchtte het meisje. 'Ik weet echt niet wat hem soms bezielt.'

Ze begreep niet waarom ze dat allemaal zei. Ten slotte kende ze Frans Verbeek alleen maar van gezicht. De jongeman was jaren voordien naar Amerika vertrokken en pas enkele dagen geleden opnieuw opgedoken. Ze werd opeens bang.

Frans Verbeek merkte het. Hij keek vol bewondering naar het slanke meisje. Was dat even een schoonheid!

'Denk je dat je vader boos zou zijn als hij wist dat ik je meegenomen had?'

'Boos?' zei Vera. 'Razend zou hij zijn! Waarschijnlijk zat er gewoon een pak slaag voor me aan vast.'

'Nou overdrijf je toch,' zei Frans Verbeek. 'Kijk, daar is de tram.' De auto reed het rammelende trammetje voorbij.

'Wil je me een eindje verder uit de auto laten?' vroeg Vera. 'Dan loop ik de rest van de weg.'

'Ik begrijp best dat je onmogelijk vóór de tram in Waalburg kunt aankomen,' lachte de jongeman. 'Maar ik heb een beter voorstel. Ik rijd je tot Waalburg. En we blijven gezellig zitten kletsen tot de tram er is. We hebben elkaar toch wel één en ander te vertellen, zou ik denken.'

Het meisje aarzelde. Stel je voor dat iemand haar zag.

'Kom nou,' zei Frans Verbeek. 'Doe niet zo schichtig. Weet je wat? We gaan samen een plannetje bedenken om aan die gekke ruzie tussen Leliedaal en Markensteen een eind te maken? Goed?'

Vera knikte. Ze gluurde tersluiks naar de jongeman die nu alleen nog naar de bochtige weg keek. In zijn gebruinde gezicht straalden twee felblauwe ogen. En zijn slanke handen verraadden een meer dan gewone kracht.

'Weet je,' zei Frans Verbeek. 'Ik geloof dat mijn vader niet zo gelukkig is met die ruzie. Ik vroeg hem al spottend of er nog altijd gevochten werd tussen de twee stammen. Hij heeft alleen maar zijn schouders opgehaald.'

'Toen je moeder overleed...'

De jongen kneep zijn handen samen op het stuurwiel. Vera merkte het.

'Het spijt me,' zei ze. 'Ik wist niet dat ik wat fout zei!'

'Dat deed je ook niet!' zei Frans Verbeek. 'Maar ik heb de klap nog niet helemaal verteerd. Toen ik thuiskwam, wist ik niet dat mijn moeder gestorven was. Vertel verder.'

'Ik wou naar de begrafenis gaan. Ik hoopte dat alles kon veranderen.'

'Maar je vader liet je niet gaan. Is het zo?'

Vera knikte.

'Mag ik je bij je voornaam noemen?' vroeg Frans Verbeek opeens.

'Ik heb een hekel aan al die plichtplegingen.'

Vera knikte glimlachend.

'O.K.!' zei hij. 'Je weet dat ik in Amerika geweest ben. Wel, daar heb ik een heel andere kijk gekregen op de dingen. Ik hou van openheid. Geen gemier! Als je wat te zeggen hebt, moet je dat doen. Dat is de enige manier om de dingen in het reine te trekken. Wil je samen met mij proberen om een einde te maken aan die krankzinnige ruzie? Ook al zal je oude heer het je lastig maken?'

Vera moest even wennen aan die nieuwe manier van praten. Het leek wel of er een stormwind langs haar heen woei.

'Graag,' zei ze. 'Ik weet alleen niet hoe we het moeten aanpakken!'

'Vertel me eens wat je zoal uitricht,' vroeg Frans Verbeek. 'En waag het niet meer me met mijnheer aan te spreken!'

'Nee, mijnheer!' zei Vera.

Frans Verbeek barstte in een luide schaterlach uit. Vera begreep eerst niet wat er gaande was, maar dan lachte ze luidkeels mee. Frans stuurde de wagen opeens van de hoofdweg af. Hij nam een binnenweg, een oude dijk die met knotwilgen afgezoomd was.

'Ik ga nooit uit,' zei Vera. 'Thuis zitten mijn zussen en mijn moeder meestal uit het raam te staren en te praten over wat er gebeurt. Daar heb ik een hekel aan. Dus lees ik. Of ik doe een handwerkje.'

'Fijn leventje!' lachte de jongeman.

Hij liet de wagen stoppen. Dan doofde hij de koplampen.

'We hebben nog zowat een halfuur!' zei hij terwijl hij op zijn horloge keek. 'Je hebt er toch niets op tegen dat ik hier gestopt ben?'

De ruiten van de wagen begonnen aan te dampen. Frans draaide zijn raampje half open. De kille nachtlucht wolkte naar binnen.

'Nee,' zei Vera. 'Nou, ik zou best een ander leven willen. Ik heb al vaker gevraagd om een betrekking te mogen zoeken!'

'Maar dat vindt je vader waarschijnlijk ver beneden je stand!'

'Ik kan het niet helpen!' bitste Vera. 'Je doet alsof ik het wil!'

'Je kunt in opstand komen!' glimlachte Frans. 'Dat...'
 Hij brak zijn zin plotseling af. Buiten gilte iemand luidkeels.
 'Wat was dat?' hijgde Vera. 'Heb je het ook gehoord?'
 De jongeman draaide het raampje helemaal omlaag en stak
 luisterend zijn hoofd naar buiten.
 'Vreemd,' zei hij. 'Het kwam uit de richting van de Moerkreek.
 Het leek wel alsof iemand om hulp schreeuwde!'
 De twee jonge mensen luisterden nog een poosje. De nacht bleef
 stil.
 'Het klonk heel akelig!' fluisterde Vera.
 'Misschien een kat,' zei Frans Verbeek. 'Wat zou het anders kun-
 nen zijn?'
 De prettige stemming was weg. Ze zaten een paar minuten zonder
 dat één van beiden wat zei. Het leek wel of ze vreesden opnieuw
 zo'n akelige kreet te horen.
 'Daar komt iemand!' zei Vera.
 Er klonk angst in haar stem. Stel je voor dat iemand haar
 herkende!
 Frans Verbeek knikte. Er schraapten voeten in het grint naast de
 rijweg. De jongeman aarzelde één seconde. Wat zou hij doen? De
 motor starten en gewoon weggrijden? Daarvoor was het te laat.
 Een man kwam nieuwsgierig op de wagen toe.
 'Scheelt er wat?' vroeg hij en stak zijn hoofd naar binnen.
 Vera hield instinctief haar hand voor haar gezicht. Nee! Dat was
 wel het ergst dat haar kon overkomen.
 'Dank je,' zei Frans Verbeek. 'Er scheelt niets. En goede avond!'
 'Ach,' zei de man, 'het is mijnheer Verbeek! En er is nog een dame
 bij hem!'
 'Wil je je met je eigen zaken bemoeien?' snauwde Frans.
 'Je hebt gelijk,' zei de man. 'Als je een potje wilt vrijen, kun je
 dwarskijkers best missen. Nou, nog veel pret samen!'
 Frans Verbeek draaide het raampje haastig op en startte de motor.
 De nieuwsgierige kerel moest vlug wegspringen toen de auto
 brullend wegstoof.
 'Wat een brutaaltje!' gromde Frans. 'Ik had hem een opdonder
 moeten verkopen!'
 'Het was Ben Jonas!' zei Vera stilletjes. 'Eén van de bedienden van
 mijn vader! Zijn vertrouwensman eigenlijk.'
 'Nou,' zei Frans Verbeek. 'We deden niks verkeerts. Denk je dat
 hij je herkend heeft?'
 'Reken maar. En hij zal het zo rap hij kan aan mijn vader ver-
 tellen. Hij is zo'n akelige vleier!'

'Nou,' bromde de jongeman, 'dan is dit misschien een gelegenheid om je tanden te tonen! Als je vader schreeuwt, moet je alleen maar harder brullen. Je hebt je niets te verwijten.'

Hij keek onthutst naar het meisje dat bleek en beverig tegen het portier van de auto aangekropen was.

'Zal het zo erg zijn? Misschien kun je mij de schuld geven? Zeg je vader dat je me eerst niet herkende en dat ik je toen niet meer uit de auto wou laten!'

Het meisje glimlachte moeilijk.

'Nee, Frans,' zei ze, 'dat gelooft geen mens. En het zou laf zijn. Er zit maar één ding op: mijn tanden tonen!'

De auto hobbelde over de dijk. Ze reden Waalburg binnen toen het halfacht sloeg op de toren. In de verte gilte de fluit van het trammetje.

'Hier ga ik lopen,' zei het meisje. 'Dank je, Frans!'

De jongen stak zijn stevige hand uit.

'En denk erom, Vera! We moeten samen wat opknappen.'

Het meisje legde haar trillende hand in zijn knuist.

'Afgesproken!' zei ze dapper, maar haar lippen trilden verdacht!

Dan draaide ze zich bruusk om en liep weg. Naar Leliedaal.

Het leek wel of ze droomde.

Toen ze door het statige hek stapte, hoopte ze dat haar vader nog niet thuis zou zijn. Die zou meteen merken hoe opgewonden ze was. Ze sloop langs de achterdeur naar binnen en ging naar haar kamer. Ze gooide het raam wijd open. In de tuin maakte iemand een verschrikte beweging. Dan ritselden de struiken.

'Wie is daar?' vroeg Vera.

Ze leunde ver uit het raam. Die jurk?

'Marian?'

'Ja?'

Vera zuchtte. Dat zusje van haar! Natuurlijk stond ze weer met de zoon van de tuinman te kletsen.

'Kom meteen hierheen!'

Het meisje mompelde iets onverstaanbaars en liep dan naar de deur. Twee tellen later stond ze in de kamer van Vera.

'Ik deed niets!' zei ze.

'Je hoeft je niet meteen te verdedigen, Marian! Maar ik wil je één raad geven. Laat je niet strikken door die Johan. Er komt alleen ellende van. Je weet wat voor een reputatie die knaap heeft.'

'Ik liep toevallig tegen hem aan toen ik uit het dorp terugkwam. Ik was je gaan opwachten aan de tram. Hoe kom jij hier?'

'Met een wagen! Wil je niet van het onderwerp afwijken? Je zegt

dat je tegen hem opliep? Wat deed hij op dit uur in de tuin?
'Hij wou naar de serre. Zijn vader is ziek. En daarom stookt Johan de oven. Bovendien gaat het je geen snars aan.'

Vera knikte. Marian was een prachtig jong meisje. Maar zo onhandelbaar als een veulen.

'Wie bracht jou thuis?' vroeg Marian knipogend.

'Frans Verbeek,' zei Vera kort. 'Ik heb te Knokke de tram gemist. Hij nam me mee in zijn auto. Eerst wilde ik niet. Maar dan...'

'Hij ziet er prachtig uit, vind je niet?' zei Marian dweperig. 'Ik heb hem al een paar keer nagekeken. Zo stoer! Met dat bruine gezicht van hem.'

'Ben Jonas heeft ons samen gezien!' zuchtte Vera.

Ze kon het gewoon niet zwijgen. Ze moest iemand in vertrouwen nemen.

'O, lieve help!' schrok Marian. 'Kind, dat geeft de grootste heibel! Uitgerekend Ben Jonas. Waren jullie aan het vrijen?'

'Marian!'

Het jongste zusje haalde haar schouders op.

'Doe niet zo nuffig. Zeg, zwijg over Johan!' zei ze dan. 'Goed? We zullen al herrie genoeg krijgen.'

Ze wervelde om en stormde de kamer uit. Vera schudde haar hoofd. Ze kamde haar haar, waste haar handen en ging dan naar de huiskamer. Daar zaten mevrouw Martens en Gerda, de oudste dochter van Leliedaal, te praten.

Vera zoende haar moeder en knikte naar haar zus.

'Hoe was het met tante Louise?' vroeg mevrouw Martens.

Vera schrok. Ze was haar bezoek aan die oude tante vergeten.

'Best,' zei Vera. 'Ze had haar gewone rothumeur! Ze wist op alles en iedereen een hoop dingen aan te merken!'

'Vera! Wil je wel eens letten op wat je zegt!'

Vera zuchtte en ging zitten.

'Het is tijd,' zei Gerda. 'Vader zal zo meteen thuiskomen.'

Iemand sloeg de deur dicht. De meisjes schrokken. Was vader er al? Dan zou er alweer wat zwaaien. Hij stond erop dat het eten kant en klaar op hem wachtte. En de tafel was niet eens gedekt!

'Hallo!' zei Freddy.

De jongste van de familie kwam naar binnen. Hij liep atheneum te Waalburg. Maar zijn vader wenste dat hij daarbij ook nog een handelskursus volgde. De jongen kwam iedere avond pas omstreeks 8 u. thuis.

'Ik heb honger,' zei hij en plofte een stel boeken op de kast.

'Vader komt dadelijk. Gerda, wil jij naar de keuken gaan en

kijken hoever de meid staat met het eten. Vera, haal jij de wijn. Marian, zijn de pantoffels van vader warm?’

Freddy grijnsde.

‘Ik ga mijn handen wassen,’ zei hij. ‘Misschien moet ik wel mijn nagels tonen!’

Mevrouw Martens zuchtte. Die jongen zocht moeilijkheden! Altijd dat spottende toontje!

Ze keek zenuwachtig naar de klok op de schoorsteen. Freddy kwam fluitend terug binnen.

‘Er is wat gebeurd bij de Moerkreek,’ vertelde hij. ‘Ik liep over het weidepad en hoorde iemand gillen als vermoord.’

Vera bracht net de wijn naar binnen. Ze moest opeens terugdenken aan dat angstaanjagend gehuil. Maar ze zweeg omdat ze bang was dat ze zich zou verspreken.

‘Ik denk dat het gekke Maria was,’ ging de jongen verder. ‘Dat vreselijke wijf maakt wel meer zo’n kabaal. Ze moesten haar in een gekkenhuis stoppen! En haar dochter erbij!’

Vera draaide zich om.

‘Freddy! Hoe durf je! Dat vrouwtje doet niemand wat!’

‘Hou op, kinderen!’ zei mevrouw Martens. ‘Vader is er.’

De voordeur werd met een klap dichtgeslagen. Het werd akelig stil in de woonkamer. Ze hoorden hoe Walter Martens kuchte. Daar kwam hij.

‘Goede avond, vader!’

Walter Martens bromde een onverstaanbaar antwoord. Hij was een indrukwekkende man. Groot en zwaar gebouwd. Te Waalburg dwong de rijke handelaar niet alleen door zijn bedrevenheid in zaken respect af. Heel wat mensen hadden met zijn vuisten kennis gemaakt toen hij ze brutaal aan de deur gooide.

De stekende ogen van Martens flitsten de kamer rond.

‘Freddy! Ik heb je verdomd al wel honderd keren gezegd dat je boeken niet op die kast moeten liggen! En jij, Nelly, hebt het natuurlijk alweer niet gemerkt!’

Hij snauwde de laatste zin naar zijn vrouw.

‘Nee, Walter,’ zei mevrouw Martens. ‘Ik...’

Een kort gebaar van haar echtgenoot deed de kleine vrouw zwijgen.

‘Hoe was het met tante Louise?’ vroeg hij aan Vera.

‘Erg zwak, vader. Ze vroeg of je zondag kon langskomen.’

‘Toe maar! Zondag nog wel! Niemand lijkt eraan te denken dat ik ook af en toe wat rust wens te hebben! Wat heeft de dokter gezegd?’

'Dat tante de hele winter heel voorzichtig moet zijn,' fluisterde Vera!

'Dus is er geen levensgevaar! Ik ga me wat opfrissen. Is het eten klaar?'

'Ik heb Gerda naar de keuken gestuurd. Ze bakt het vlees.'

Walter Martens liep de kamer uit.

'Toch wel leuk als hij zo vrolijk thuiskomt!' gromde Freddy.

'Zwijg, jongen!' zei moeder Martens. 'Vader is alleen maar moe.'

Freddy haalde zijn schouders op. Martens kwam de kamer in.

'Aan tafel,' zei hij.

Saartje, de jonge dienstbode, bracht het vlees naar binnen. De kinderen aten brood met kaas. Alleen Walter Martens kreeg biefstuk met aardappelen.

Hij nam een paar happen en slingerde dan zijn vork op de tafel.

'Dat vlees is niet gebraden!' schreeuwde hij. 'Kan niemand dan koken in dit vervloekte hok! Jullie zitten hier met zijn vijven en er is nooit wat in orde. Natuurlijk hadden de dames beter te doen! Jullie hebben naar die cowboy zitten staren, is het niet?'

Niemand antwoordde. Vera voelde haar hart sneller slaan.

'Die verwaande kerel reed me vanmorgen voorbij. Hij bekeek me niet eens! Ik was gewoon lucht voor hem.'

Intussen was hij opnieuw van zijn biefstuk gaan snijden. Hij schrokte grote happen naar binnen en dronk gulzig een heel glas wijn na elkaar uit.

'Nee, Walter! Niemand van ons...'

'Ach, zwijg! Je kunt alleen maar liegen! Als ik verdomd één keer zie of hoor dat er ook maar geknikt wordt naar die avonturier, zullen jullie eens wat beleven! Ik hoop dat die rotzak zijn nek breekt.'

Walter Martens schoof zijn bord weg en hakte een brok uit de kaas.

'Vader,' zei Freddy opeens vastbesloten.

Iedereen keek met grote ogen naar de jongen.

'Ja?'

'We zijn oud genoeg om te begrijpen dat er ooit wat gebeurd is tussen de familie Verbeek en de onze. Mogen we echt niet weten wat dat is?'

Walter Martens hield op met kauwen. Zijn gezicht werd bloedrood.

'Heb jij lust om de nacht in de strafkamer door te brengen? Met een pak ransel vooraf?'

'Vader,' zei Freddy, 'ik vroeg maar wat!'

'Jij, onbeschaamde rekel!' brulde Martens. 'Die zaak gaat jou geen donder aan! Is dat goed begrepen!'
Hij ramde zijn vuist op tafel. Een bord viel kletterend op de vloer aan scherven.

De jongen stond op. Hij zag doodsbleek. Zonder één woord te zeggen liep hij de kamer uit.

De anderen zwegen.

'Ruim die zwijneboel op!'

Gerda deed het. Martens zelf greep zijn glas en zijn fles wijn en ging in zijn stoel zitten. Naast het haardvuur.

Eén na één glipten de meisjes weg. Alleen mevrouw Martens bleef met gevouwen handen bij de tafel zitten.

Terwijl ze de trap opliep, dacht Vera opnieuw aan de autorit. Wat had ze aangevangen? Ze bleef staan bij het kleine kamertje op de overloop. De strafkamer! Ze had er al meer dan eens uren doorgebracht nadat haar vader haar gewoon opgesloten had.

Ze hoorde hoe Gerda de trap opkwam.

'Gerda?'

'Ik hou het niet meer uit!' snikte de oudste. 'Het wordt iedere dag erger! Waarom heb ik Werner Borel laten lopen? Ik had met hem moeten meegaan.'

'Natuurlijk,' dacht Vera bitter. 'Maar toen die jongen je gevraagd had en vader hem de deur uitschopte, bleef je. Doodsbang. Net als wij allemaal.'

Vera zuchtte en ging naar haar kamer. De avond had vader alweer grondig verknoeid. Het was koud. Vera trok een deken van haar bed en sloeg dat om zich heen. Ze probeerde te lezen. Maar altijd opnieuw dwaalden haar gedachten af naar Frans Verbeek. Wat zou zij doen als Frans ooit...?

Opeens schrok ze. Wat betekende dat lawaai? Wie schreeuwde er buiten? Vera liep naar het raam. Het schreeuwen duurde voort. Vera zag dat het licht aanfloekte boven de voordeur.

Bij het hek stond een gebogen gestalte. Gekke Maria.

Walter Martens kwam naar buiten net toen iemand de weg overstak en bij de arme, oude vrouw ging staan.

'Wat gebeurt daar?' schreeuwde Martens.

'Maria! Het is Maria!' zei de man. 'Ze is ook al bij ons komen aankloppen. Ze zegt dat haar dochter verdwenen is. En nu durft ze niet naar huis.'

Martens liep met zware passen naar het hek. Dan bleef hij als van de bliksem getroffen staan. Zag hij wel goed? De kerel bij het hek was Frans Verbeek!

'Wat moet jij daar?' brulde Martens. 'Denk je dat je grappig bent?'

'Dat was helemaal niet mijn bedoeling!' zei Frans Verbeek heel kalm. 'Dit vrouwtje zwerft al uren rond. Ze is ook al bij boer Vervake gaan aankloppen. Nu staat ze hier om haar dochter te roepen.'

'Maak dat je wegkomt!'

'Ik wou alleen helpen!' zei Frans Verbeek.

Vera kon best horen dat hij moeite deed om zich te beheersen.

'Ik kan dit varkentje alleen wassen!' zei Martens dreigend. 'En ik waarschuw je! Als je ooit een voet op mijn grond zet, schiet ik je neer! Als een hond!'

'Dank je voor de waarschuwing,' zei Verbeek. 'Mag ik je een raad geven? Ga naar Amerika! Daar zou je carrière maken!'

'Vera! Vera!' gilde de vrouw opeens.

De twee mannen zwegen verbaasd. Vera holde haar kamer uit. In een oogwenk was ze in de tuin.

'Hoe komt het dat ze jou kent?' vroeg Walter Martens.

'Ik geef haar soms wat oud brood,' zei Vera. 'En nu en dan krijgt ze een bord soep in de bijkeuken.'

Opeens dacht Martens eraan dat Frans Verbeek nog bij het hek stond.

'Weg jij! Weg! Of ik roep de politie.'

'Heeft niemand jou ooit verteld dat dit een openbare weg is?' snauwde Frans Verbeek. 'Maar ik wil geen heibel. Goede avond, juffrouw. Het was me een genoegen u te ontmoeten.'

De jongeman beende weg. Martens gooide het hek open en greep de arme Maria bij haar arm.

'Breng dat wijf naar de keuken,' zei hij dan. 'Ik zal de politie bellen! Die kunnen haar komen ophalen. Voort!'

'Erna is weg! Erna is niet thuis! Ik ben bang in het donker,' jammerde het arme vrouwtje. 'Ik ben bang.'

'Rustig maar,' zei Vera. 'Erna komt wel weer naar huis.'

'Nee, ze is boos op me! Ze komt nooit meer terug.'

Walter Martens greep de telefoon en draaide het nummer van de Waalburgse politie.

Hij kreeg de commissaris zelf aan het toestel. Die liet de handelaar rustig uitzagen en beloofde dan een agent te sturen.

Martens bleef brommen tot die er was. Het duurde nog een poosje vooraleer de oude vrouw meewilde. Ten slotte vertelde de agent haar dat Erna in de stad op haar wachtte. Toen ging ze gewillig mee.

Vera liet haar uit. Ze gaf het oudje nog een hand en zei bemoedigend dat alles best zou aflopen.

Toen Vera terug in de woonkamer kwam, stond haar vader bij het haardvuur.

Hij keek Vera van opzij onderzoekend aan.

'Wel?' zei hij dan.

Vera schrok. Wat bedoelde vader met die vraag?

'Heb je niets te zeggen?'

Nee, schoot het door haar hoofd. Dat is onmogelijk. Vader kan niets afweten van Frans Verbeek en mij. Hij praat over iets anders.

'Is er dan wat, vader?' vroeg ze zo onschuldig mogelijk.

'Natuurlijk is er wat! Zie je nou wat een last je krijgt als je je bemoeit met dingen die je niet aangaan? Dat waanzinnige wijf vergalt heel onze avond! En weet je hoe dat komt? Omdat jij met etensresten naar haar toeloopt. Als hier met een beetje gezond verstand gekookt werd, zouden er geen resten zijn!'

'Ja, vader!' zei Vera.

Ze voelde zich enorm opgelucht.

'Dus, iedereen heeft me goed begrepen? Ik wil niet dat er nog een gram voedsel de deur uitgaat. Ik moet me krom werken om genoeg te verdienen voor jullie allemaal! Ik wil niet ook nog voor alle schooiers uit de omgeving wroeten. Nu naar bed!'

Vijf minuten later was het doodstil in het grote huis. De meisjes hadden ieder hun eigen kamer.

Geen van drieën sliep. Gerda weende voor de zoveelste keer over haar gemiste kans. Vera dacht aan Frans Verbeek. Het jongste zusje, Marian, luisterde naar het kleinste geluid. Ze had haar kleren niet uitgetrokken. Ze hoorde hoe Freddy onder de wol kroop. Dan kraakte ook het bed in de slaapkamer van haar vader. Die zou zo dadelijk wel weer gaan snurken. Dan kon zij naar buiten. Ze trilde van spanning. Johan zou waarschijnlijk op haar wachten. Wat een handige bliksem was die knaap toch. Hij had de sleutel van de tuinpoort ingepikt en kon nu gaan en komen zoals hij het wilde. Ze hadden afgesproken in de serre, helemaal achteraan in de grote tuin van Leliedaal. Het meisje hield opnieuw haar adem in. Ze hoorde haar vader nu inderdaad snurken!

Freddy kuchte zenuwachtig. Marian stond op. Heel behoedzaam deed ze haar deur open. Ze moest alleen uitkijken voor die ene plank op de overloop. De dikke, wollen traploper dempte ieder geluid. Zou ze? Stel je voor dat vader haar betrapte. Ach nee! Dat was uitgesloten. Die zou er nooit aan denken midden in de vriesnacht naar de serre te gaan!

En langs de keukendeur kwam ze ongemerkt in de tuin. Niemand die er wat van merkte. Vera? Nou, die zou haar mond wel houden! Ze had zelf ook niet zo'n rustig geweten.

Marian grijsde overmoedig. Toen sloop ze de trap af. Ze beefde. Maar niet van de kou. De opwinding joeg het bloed naar haar hoofd. Wat zou er gebeuren in de serre? Sedert een maand had ze Johan af en toe in de tuin ontmoet. Gewoonlijk maar heel kort. Maar de kussen van die knaap maakten haar dol! En gisteren... Marian draaide de sleutel in het slot van de keukendeur om. De vrieskou hapte naar haar. Als een schaduw sloop ze de tuin in. De maan straalde spottend. Marian bereikte de serre.

Door de bedoomde ruiten keek ze naar binnen. Was Johan er niet?

Ze tikte zachtjes met haar vingers op het lage deurtje. Dat zwaaide dadelijk open.

'Marian! Eindelijk.'

'Ik kon niet vroeger,' zuchtte het meisje. 'Gekke Maria heeft voor het huis staan schreeuwen.'

'Hier ook?' vroeg de jongen. 'Twee uur geleden was ze bij ons. Ze hilde om haar dochter. Net alsof wij die verborgen hadden. Ik kreeg herrie met mijn vader!'

'Waarom?'

De jongen haalde zijn schouders op.

'Ik heb een paar keer met Erna gepraat. En je weet hoe gauw er dan geroddeld wordt. Maar dat heeft geen belang. Heeft Vera me vanavond herkend?'

'Natuurlijk,' zei Marian. 'Ik zei haar dat we elkaar toevallig tegen het lijf gelopen waren.'

'Wat je zegt!' grinnikte de jongen en zijn hand gleed naar de borst van het meisje.

'Gemenerd!' nufte Marian. 'Gelukkig maar dat ik ook wat van haar weet! Ze is met Frans Verbeek van Knokke gekomen. In zijn auto!'

'Wat?'

'Ja!' lachte Marian. 'Met Frans Verbeek!'

'Als je vader dat hoort, krijgt hij een beroerte!'

'Er is veel kans dat hij het hoort! Ben Jonas heeft ze gezien!'

Johan floot zachtjes.

'Nou, ze moeten hun eigen boontjes maar doppen,' zei hij dan!

'Wij hebben ten slotte een hoop leukere dingen te doen!'

En hij greep het meisje beet.

'Johan!' zuchtte Marian.

Maar dan was het alsof er een hete golf door haar lichaam spoelde. Zij drukte zich vaster tegen hem aan en zoende hem terug !

HERRIE

De volgende morgen had het flink gevroren. Mijnheer Martens vertrok om acht uur naar zijn kantoor. Freddy liep met hem mee. Niet omdat hij dat zo graag deed. Nee! Maar Walter Martens stond erop tijdens de wandeling te praten over de lessen die zijn zoon gestudeerd had. Hij stelde voortdurend allerlei vragen en werd korzelig als zijn zoon ook maar even naar het antwoord moest zoeken.

'Zie je het,' blafte hij. 'Je bent alweer niet zeker. Ik heb je wel honderd keer gezegd dat je de leerstof spijkervast in je hoofd moet hebben.'

Vlak bij het stadje kwam de politieagent die gekke Maria opgehaald had hen voorbij.

'Morgen, mijnheer Martens,' zei de man en tikte tegen zijn kepie.

'Morgen, agent !'

'We hebben Erna nog altijd niet gevonden,' vertelde de agent.

Martens fronste zijn voorhoofd.

'Dat kan me geen barst verdommen!' snauwde hij.

'Nou,' schrok de agent, 'ik dacht... omdat gisterenavond.'

'Ik wens aan die hele zaak niet herinnerd te worden. Goeie-morgen.'

Hij stapte door zonder de agent nog een blik te gunnen.

Freddy was blij dat hij in de Hoogstraat linksaf kon.

'En zorg ervoor dat je geen tijd verliest !' riep Walter Martens zijn zoon nog na.

'Ik weet het al wel, oude zeurpiet !' gromde de jongen.

Martens liep stevig door. Op de kade van het kanaal dat een paar mijl verder in de zee uitmondde, stonden zijn kantoor en zijn pakhuis. De zaak was in de ganse streek bekend. Vanuit Antwerpen werden allerlei goederen per schip aangevoerd.

Grote wagens brachten ze dan naar de kleinste dorpen. Het was een winstgevend bedrijf.

Zoals iedere morgen bleef Martens een paar minuten staan kijken voor hij het kantoor binnenging.

Daar zaten vijf bedienden heel ijverig te schrijven. Toen de baas binnenkwam, stonden ze haastig op en mompelden een groet.

'Goede morgen, allemaal,' zei Martens terwijl hij naar zijn kamer

ging. Hij genoot van het ontzag dat zijn bedienden voor hem hadden.

'Is mijnheer Jonas er nog niet?'

'Nee, mijnheer!' antwoordde Steven Wouters, de oudste van de bedienden. 'U is vroeg vandaag.'

Walter Martens liep naar zijn schrijftafel en nam het stapeltje post dat daar voor hem was klaargelegd.

Een ogenblik later kwam Ben Jonas aankloppen.

'Goede morgen, mijnheer! Lekker fris vandaag, vindt u niet? Ik ben zonet even bij Kusters aangelopen. Hij heeft me tweehonderd frank meegegeven.'

'Tweehonderd? Dat is nauwelijks een tiende deel van de hele schuld.'

'Kusters kloeg natuurlijk weer over de ziekte van zijn zoon. Die kost hem een fortuin, zei hij.'

'Dat is zijn zaak. Voorlopig stop je de leveringen. En als het niet gauw verandert, nemen we nog strengere maatregelen.'

'Mag ik een voorstel doen, mijnheer?' zei Jonas onderdanig.

Martens bromde instemmend.

'Greta, de dochter van Kusters, is niet langer bij Maarschalk. Die sluit zijn zaak. Wij hebben iemand nodig. Ze zou voor de schulden van haar vader kunnen werken.'

'Goed idee!' knikte Martens. 'Ik laat die zaak aan jou over. Regel de details. Verder nieuws?'

'Nee,' schokschouderde Jonas, 'alleen wordt er veel geroddeld over gekke Maria.'

'Hou daarover op, wil je? Gisteren schreeuwde ze de hele polder bij elkaar. Ze stond aan mijn deur te brullen. Ik heb gewoon de politie moeten bellen.'

'Natuurlijk,' zei Jonas. 'Ik heb haar aan de gang gehoord. Ik was bij Vervake om nog eens te praten over die partij erwten.'

'En?'

'Hij houdt vast aan zijn prijs. Die kerel wil geen zaken doen!'

'Dan mag hij voor mijn part stikken in zijn erwten. Later zal hij me komen smeken om ze toch te kopen! Maar dat zal hem niet glad zitten. Nog wat?'

Martens merkte best dat Ben Jonas treuzelde.

'Wel, mijnheer, het is een erg moeilijke zaak. Ik heb er de hele nacht over nagedacht. Maar ik geloof dat het mijn plicht is...'

'Wil je er alsjeblieft niet omheen draaien! Wat is er?'

'Op de Wilgendijk stond gisteravond de auto van Frans Verbeek. Hij was niet alleen.'

Walter Martens boog zijn hoofd naar Jonas toe.
 'Ik kwam dichterbij om te zien of ik soms kon helpen. En toen herkende ik de dame!'
 Walter Martens grijsde. Waarschijnlijk een schandaaltje. Wat een buitenkans!
 'Wie was het?' vroeg hij gretig.
 'Juffrouw Vera,' fluisterde Ben Jonas.
 'Wie?' brulde Martens.
 Hij dacht dat hij Jonas verkeerd verstaan had.
 'Uw dochter,' zei de man.
 Hij vreesde duidelijk dat zijn baas de hele kamer aan scherven zou slaan. Maar Martens bleef dodelijk kalm. Alleen zijn ogen ver-aadden zijn razernij.
 'Goed,' zei hij, 'we zullen nu eerst de post doornemen.'
 Alsof er niets gebeurd was, werkte hij tot de middag. Maar de bedienden voelden de spanning best aan. Niemand waagde het ook maar op te staan.
 Om drie uur kwam Walter Martens heel onverwacht thuis. Freddy had die middag vrij en zat met zijn moeder te praten. Gerda was uit om boodschappen te doen. Vera en Marian haakten.
 Eerst zei niemand een woord. Ook Martens niet. Hij ging majestueus in zijn zetel zitten en keek Vera recht in haar ogen. Het meisje wist meteen dat Jonas gekletst had.
 Freddy stond aarzelend op en wou naar zijn kamer verdwijnen.
 'Zitten!' siste Martens. 'Waar is Gerda?'
 'Boodschappen, ik...'
 Martens knikte stug.
 'Goed, dan vertel je haar straks wat er gebeurd is. Begrepen?'
 Mevrouw Martens knikte. Ze zag bleek en haar handen trilden.
 'Vera, hoe ben jij gisterenavond uit Knokke teruggekeerd?'
 De stem van Walter Martens klonk dreigend zacht.
 'Ik had te Knokke de tram gemist,' zei Vera. 'Ik ben te voet gegaan tot op de Brugse Steenweg. Toen kwam er een auto achterop.'
 'Geen gebazel. Met wie ben je meegereden?'
 'Met Frans Verbeek.'
 Moeder Martens sloot ongelovig haar ogen. Hemel!
 'Zo,' zei Walter Martens. 'Frans Verbeek! En je vond het te onbelangrijk om er wat over te zeggen. Dat moet in de stad verteld worden voor ik het verneem!'
 'Walter,' probeerde mevrouw Martens.
 'Bek dicht! Wat heeft Verbeek je verteld?'

'We hebben over allerlei dingen gepraat.'

'Ook over de oude vijandschap tussen zijn familie en de onze?'

'Die vindt hij net als ik gek!'

Vera begreep niet waar ze opeens de moed vandaan haalde om dat te zeggen.

Walter Martens sprong uit zijn zetel op.

'Wat? Gekheid!'

Vera zag hem met opengesperde ogen op zich toekomen. Ze kon niet bewegen. Ze kromp in elkaar als een kind.

Martens greep haar met twee handen beet en rukte haar overeind.

'Vader!'

De gil kwam te laat. Als razend sloeg Martens op haar in.

Mevrouw Martens en de twee andere kinderen durfden niet meer te kijken.

'Voort!' brieste Martens. 'Naar de strafkamer.'

Vera kreeg alweer een klap. Ze struikelde tot tegen de deur.

Martens stormde achter haar aan. Hij hield pas op met slaan toen het snikkende meisje achter de deur van de strafkamer verdwenen was. Martens draaide de sleutel om in het slot.

Toen donderde hij de trap af.

Freddy had een studieboek genomen en zat ijverig te werken. In zijn binnenste vervloekte hij zijn vader. Marian was naar de keuken verdwenen.

Mevrouw zat in elkaar gedoken in een stoel. Ze hield haar hand op haar hart gedrukt. Alles in de kamer leek wel als gek rond te tolleren. Ze voelde zich gewoon ellendig.

'Vera is in de strafkamer,' zei Walter Martens. 'Ik wil niet dat iemand met haar praat. Begrepen?'

Hij keek van zijn vrouw naar Freddy.

'Begrepen?' bulderde hij toen niemand antwoordde.

'Ja, Walter,' fluisterde Nelly Martens. 'O, ik voel me zo naar!'

Martens lachte hard.

'Natuurlijk! Als je niet meer weet wat je moet zeggen, grijp je naar je hart. Wat heb ik de hemel misdaan om met zo'n onbenullig schepsel te moeten optrekken?'

'Vader!'

Freddy kon zijn verontwaardiging niet langer de baas blijven.

'Bek dicht, stuk ongeluk! Of wil je ook een oorveeg?'

De jongen kneep zijn lippen op elkaar. Martens grijsde.

'Zo,' zei hij, 'dat was het dan.'

Hij sloeg de deur achter zich dicht en stapte terug naar zijn kantoor.

Vera stond voor het raam en zag haar vader weglopen.

'Ellendige tiran!' schreide ze.

Haar wang gloeide van de klap die ze gekregen had. Maar die andere pijn, diep in haar hart, was veel scherper.

'Ik houd het niet meer uit! Ik loop weg! Zodra ik meerderjarig ben, ga ik er vandoor! Ik laat me niet langer slaan! Ik zal niet worden als Gerda.'

Ze bedaarde wat. En onwillekeurig dacht ze terug aan Frans Verbeek. Het leek wel of hij heel dicht bij haar was om haar moed in te fluisteren. Ze schrok ervan. Was ze dan al verliefd op de knappe jongeman? Ze luisterde verrast. Klopte er iemand aan haar deur?

'Vera?'

Dat was de stem van Marian. Die klonk heel vreemd.

'Ja!'

'Vera, je moet bij moeder komen. Ze doet zo eigenaardig. Ze kreunt en slaat met haar hoofd heen en weer.'

'Ik kan niet naar buiten. Vader heeft waarschijnlijk de sleutel meegenomen.'

'Wat moeten we dan doen?'

'Telefoneer naar vader.'

'Die is nog niet op zijn kantoor.'

Vera maakte zich zorgen. Gewoonlijk was Marian niet zo hulpeloos.

'Zeg Freddy dat hij een ladder tegen de muur zet. Ik kom uit het raam naar buiten.'

Vera aarzelde niet langer. Ze trok het venster open en keek in de tuin. De eerste die ze zag, was Johan.

'Breng een ladder,' schreeuwde ze.

De zoon van de tuinman begreep het niet. Was dat meisje dan opgesloten?

Freddy stormde ook naar buiten.

'Waar vind ik een ladder?' snauwde hij.

Johan begreep nu dat het ernst was.

'In het berghok,' zei hij, 'kom mee.'

De twee jongens holden. In een wip waren ze terug met een ladder.

Vera kwam naar beneden.

'Maak voort,' zei Freddy. 'Ik vrees dat het erg is.'

Toen Vera in de woonkamer kwam, stond Marian bij moeder.

'Ik heb dokter Bremer gebeld,' zei ze. 'Bernaarts was niet thuis.'

Vera knikte. Dat zou nog meer herrie geven. Vader had een hekel aan dokter Bremer. Nou ja!

'Moeder,' zei ze dringend. 'Wat scheelt er?'

Mevrouw Martens kreunde. Ze begon opnieuw met haar hoofd heen en weer te slaan.

'Neem haar op,' zei Vera. 'Ze kan beter languit gaan liggen. Freddy! Jij, bij haar voeten.'

Met zijn drieën droegen ze de kreunende vrouw naar een ouderwetse canapé.

'Dat kon je zo wel weten,' gromde Freddy. 'Vader en zijn eeuwig geduvel. Eigenlijk moesten we hem een duchtig de waarheid zeggen. Maar niemand doet een mond open. We zijn gewoon een stelletje lafbekken.'

'Daar is de dokter.'

Het portier van een auto klapte dicht. Haastige stappen knarsten over het grint.

Dokter Bremer was een man van zowat veertig. Hij had een vriendelijk maar energiek gezicht. Te Waalburg praatte iedereen met veel eerbied over hem. Ze noemden hem ook wel de dokter van de armen omdat hij meer dan eens vergat een rekening te presenteren als hij merkte dat zijn patiënten het moeilijk hadden.

'Dag, dokter,' zei Vera. 'Dank u omdat u zo vlug gekomen bent.'

'Juffrouw Martens? Normaal komt collega Bernaarts hierheen, is het niet?'

'Dokter Bernaarts is niet thuis. En ik vrees dat het vrij dringend is.'

De dokter fronste zijn wenkbrauwen. Waarom wreef dat meisje voortdurend over haar wang? Het leek wel of ze een klap gekregen had. Vera merkte dat de dokter naar haar keek en trok haar hand terug.

'Is mijnheer Martens thuis?'

'Nee, dokter. Hij is zowat een half uur geleden naar kantoor gegaan.'

Dokter Bremer knikte en volgde Vera naar de woonkamer. Mevrouw Martens ademde hortend.

'Juffrouw,' zei dokter Bremer. 'Wilt u de kleren van mevrouw losmaken? Ik zou haar graag onderzoeken.'

Marian en Freddy begrepen de wenk en gingen naar buiten.

Het onderzoek duurde een hele tijd. Af en toe fronste de dokter verontrust zijn voorhoofd.

Vera werd bang. Was het dan zo ernstig?

'Ik zou graag met uw vader praten,' zei dokter Bremer eindelijk.

'Is het zo erg, dokter?' fluisterde Vera.

Dokter Bremer glimlachte.

'Maakt u zich geen zorgen, juffrouw. Er is geen echt levensgevaar. Uw moeder heeft wel een speciale behandeling nodig. Daarover wou ik vooraf met uw vader praten.'

'Waarschijnlijk is vader intussen al op kantoor. Ik zal hem dadelijk opbellen.'

Het meisje greep de telefoon en dacht er niet aan dat ze eigenlijk op de strafkamer moest zitten.

Walter Martens was intussen inderdaad op zijn kantoor teruggekeerd. Nauwelijks was hij begonnen met werken toen Ben Jonas aanklopte.

'Mijnheer,' zei hij aarzelend, 'Frans Verbeek staat bij de toonbank.'

'Wat?' schreeuwde Walter Martens woedend. 'Die schoft! Wat moet die hier, voor de drommel?'

Hij sprong uit zijn stoel op en beende het grote kantoor binnen. Frans Verbeek stond rustig om zich heen te kijken. Hij leek wel een klant die een rekening kwam vereffenen.

'Dag, mijnheer Martens,' zei hij. 'Ik wou u graag één ogenblik spreken.'

Al de bedienden keken verrast op. Ze kenden immers de toestand en waren op de hoogte van de vijandschap tussen Leliedaal en Markensteen.

Martens stapte door het hekje naast de toonbank en opende de buitendeur. Frans Verbeek keek hem niet begrijpend na. Helemaal onverwacht greep Walter Martens de jongeman beet en slingerde hem door de deur naar buiten. Met een klap viel de deur in het slot.

'Zo,' zei Martens, 'we gaan gewoon verder met werken.'

Zonder nog één woord te zeggen, stapte hij zijn kamer binnen. Hij begon aan een brief. Toen hij de aanspreking neergeschreven had, rinkelde de telefoon.

'Kunnen ze me dan geen ogenblik met rust laten?' bromde hij. 'Hallo?'

'Vader? Ik ben het, Vera. Kun je meteen naar huis komen? Moeder is ziek geworden en dokter Bremer wil u dringend spreken.'

Martens staarde ongelovig naar de telefoon.

'Wat betekent dat voor de drommel? Van waaruit telefoneer je mij? Op de strafkamer is geen telefoon! En wat moet Bremer op Leliedaal?'

'Vader, kom alsjeblieft naar huis,' zuchtte Vera.

Martens hoorde hoe ze de telefoon dichtklapte.

Hij keek door het raam naar de kade. Een vijftal mannen waren gejaagd een schip aan het lossen.

'Waarschijnlijk zijn ze bang dat het kanaal zal dichtvriezen,' bromde Martens. 'Nou ja, ik moet naar huis. Wat een tijdverlies alweer. Maar stel je voor dat er echt wat aan de hand is en ik niet thuis ben. Dan zou natuurlijk ons hele, deftige Waalburg weer kletsen over die harteloze Walter Martens.'

Voor hij wegging, maakte hij toch de brief af. Hij regelde nog een paar zaken met Ben Jonas en trok zijn overjas aan. Hij ging naar huis. Terwijl hij over de Wilgendijk liep, werd hij al maar bozer. Hij was zo in gedachten verdiept dat hij niet merkte hoe de auto van Frans Verbeek naast hem stopte. De jongeman stapte uit en ging voor Walter Martens staan.

'Mijnheer Martens,' zei hij, 'ik heb u wat te zeggen. Of u dat goed vindt of niet. Toen ik op uw kantoor kwam, wou ik proberen om een oud misverstand uit de weg te ruimen.'

'Het is me te koud om naar een redevoering te luisteren,' snauwde Martens en wilde doorlopen.

Maar Frans Verbeek greep hem bij de opslagen van zijn jas.

'Nee, mijnheer Martens, nu zult u naar me luisteren! Ik zou heel beledigd moeten zijn over de manier waarop u mij behandelde. Maar ik wil aannemen dat u zich in mijn bedoelingen vergiste. Laat ons van nu af proberen redelijk te zijn.'

De zware man rukte zich los en liep door.

'Donder op!' zei hij. 'En waag het niet meer in mijn buurt te komen. Ik zal geen ogenblik aarzelen om als het moet tot het uiterste te gaan.'

Frans Verbeek keek Walter Martens hoofdschuddend na.

Die stapte al maar sneller. Een eind verder reed Frans Verbeek hem voorbij. Hij merkte dat Martens bij zichzelf liep te praten. 'Nooit zal ik eraan denken om met één van die lui van Markensteen vrede te sluiten!' bromde de handelaar.

Dan dacht hij weer aan zijn vrouw.

'Het ware nog het beste als ze maar snel doodging. Een deftige begrafenis en ik ben van al dat gezeur verlost. Een zwak hart! Bah! Dat zwak hart kan nog lang meegaan. Net als bij Louise! Die denkt ook niet aan sterven.'

Een paar minuten later kwam hij thuis. Gerda wachtte hem op bij de deur.

'Vader,' zei het meisje. 'Het gaat niet zo best met moeder. We hebben haar naar de slaapkamer gebracht. Dokter Bremer wacht op u in het salon.'

'Zo, niemand heeft het dus nodig geoordeeld mij wat te vragen.'
Zonder zich te haasten, trok Martens zijn overjas uit. Dan ging hij het salon binnen.

Dokter Bremer zat met Vera te praten. Hij stond dadelijk op toen Martens binnenkwam.

'Dokter,' zei Martens nors, 'ik ben vrij verbaasd u hier te vinden.'

'Uw dochter heeft me getelefoneerd,' antwoordde de dokter bedaard. 'Mijn confrater Bernaarts was niet thuis. U begrijpt...'

Martens maakte een gebaar naar de stoel waarin dokter Bremer gezeten had.

'Was het echt zo dringend?' zei hij dan.

'Uw echtgenote is inderdaad ernstig ziek. En daarmee bedoel ik niet alleen de toeval die ze nu gekregen heeft. Haar hele toestand is ernstig. Uw vrouw is overspannen. Haar hart is zwak en haar zenuwen zijn helemaal in de war. Daarom wil ik u de raad geven haar voor een tijdje in een sanatorium onder te brengen.'

Martens fronste zijn voorhoofd.

'Ik zal er met dokter Bernaarts over spreken. Ik wist dat mijn vrouw niet helemaal gezond was.'

'Goed, mijnheer Martens,' zei dokter Bremer. 'Ik merk wel dat u niet veel vertrouwen hebt in mijn oordeel.'

'Hoeveel ben ik u schuldig?' bromde Walter Martens.

'Ik stuur u mijn nota,' antwoordde dokter Bremer.

Het kostte hem duidelijk moeite zich te beheersen.

De dokter stond op en liep de kamer uit.

'Ik heb zo mijn redenen om geen vertrouwen te hebben in uw kunde,' snauwde Martens.

Vera kon haar oren niet geloven. Was haar vader dan zijn verstand kwijt?

Het meisje liet de dokter uit. Ze hoorde dat haar vader de trap opstommelde. Hij ging naar de kamer van zijn vrouw.

Mevrouw Martens keek bang naar hem op toen hij naast haar bed bleef staan.

'Walter,' kreunde ze, 'ik voel me ellendig.'

'Morgen kan ik misschien...'

'Praat geen onzin,' snauwde Martens. 'Ik belet je immers niet te rusten. Slaap toch, mens! Slaap zoveel je wilt en kunt. Ik zal straks dokter Bernaarts laten komen.'

Hij ging weg en sloeg de deur achter zich dicht.

'Vera!'

Het meisje zag dat haar vader zich over de trapleuning heen boog. Ze ging naar hem toe.

'Terug naar je strafkamer,' zei Walter Martens.
 Hij haalde de sleutel uit zijn zak en maakte de deur open.
 Het meisje ging zonder één woord naar binnen. Martens volgde haar en keek veelbetekenend naar het open raam.
 'Je zult me dus dwingen om er tralies voor te laten metselen?' zei hij. 'Wie heeft die ladder gebracht?'
 'Johan, vader.'
 Martens balde woedend zijn vuisten.
 'Nu nog mooier!' brulde hij. 'Niet alleen klimt mijn dochter als een inbreker uit het raam. Ze laat zich nog een handje helpen door het zoontje van de tuinman. Misschien was die schurk van Markensteen er ook wel!'
 Vera zweeg. Martens kwam dreigend op haar toe.
 'Geef antwoord!'
 'Ik heb mijnheer Verbeek niet gezien,' zei Vera.
 'Wat zei je?' snauwde Martens. 'Mijnheer Verbeek? Die ken ik niet. Ik ken alleen die schurk van Markensteen. Zeg mij na: Ik heb die schurk niet gezien.'
 Vera schudde haar hoofd.
 'Vader, je behandelt me als een klein kind.'
 Walter Martens greep zijn dochter beet en kneep haar armen zowat fijn in zijn zware handen.
 'Zeg mij na!'
 'Ik heb de schurk niet gezien,' zuchtte Vera.
 'Goed zo,' zei Martens zegevierend.
 Hij liep naar buiten en sloot de deur. Vera was alleen. Op de ruiten glinsterden ijsbloemen. Het was vreselijk koud. Martens stapte nu de kamer van Freddy binnen. De jongen deed alsof hij ingespannen studeerde.
 'Jij was er natuurlijk bij toen Vera uit het raam klom?' zei hij.
 'Ja, vader. Moeder had een toeval gekregen en Marian wist niet wat ze moest doen.'
 'En meteen heb jij dan zoiets bedacht! Dat vind ik buitengewoon. Je hebt aanleg. Het bewijst dat je me wel meer bedriegt. Ik wens je vanavond niet meer te zien. Saartje kan wat eten op je kamer brengen.'
 Freddy antwoordde niet. Martens ging naar beneden. Daar vond hij Gerda.
 'Wil jij me eens uitleggen waarom je zolang uitbleef?'
 'Ik moest een poosje wachten bij de naaister,' zei de oudste dochter.
 Martens bromde wat.

'Je moeder moet rusten,' zei hij. 'Ze mag geen steek meer uitvoeren. Ze moet dag en nacht in bed blijven. Met drie meisjes en een dienstbode moeten jullie dat toch wel klaarspelen, is het niet?' Gerda knikte.

'Maak voor mij de logeerkamer in orde en kom dan de tafel dekken. Vera en Freddy eten boven. Saartje kan ze een paar sneden droog brood brengen en een kop thee. Mijn pantoffels!' Uren later ging Walter Martens de trap op. Hij keek nog eens bij Freddy naar binnen. De jongen boog nog dieper over zijn werk. Hij keek niet eens op.

'Ga nou maar naar bed,' zei Walter Martens.

Hij bleef ook staan voor de deur van de straffkamer.

'Als je je soms zorgen maakt over je moeder,' zei hij, 'kan ik je vertellen dat dokter Bernaarts haar onderzocht heeft. Er is niets ernstigs aan de hand. De toeval duurde alleen wat langer omdat het koud is. Bernaarts heeft me verteld dat er geen sprake is van algemene uitputting. En een sanatorium vindt hij helemaal gekheid.'

Vera hoorde hoe hij in de logeerkamer verdween.

Ze was onder de dekens gekropen maar bleef het koud hebben. Opnieuw voelde ze tranen in haar ogen. Wat bezielde vader toch? Er was geen verklaring voor zijn onmenselijke houding. Kon ze Frans Verbeek maar bereiken. Alleen zou ze het nooit klaarspelen om haar vader tot andere gedachten te brengen.

In haar kamer wachtte Marian weer tot iedereen ingeslapen was. Net zoals de vorige avond had ze een afspraak met Johan. Die zat nog thuis.

'Ik maak me zorgen,' zei de jongen opeens. 'Als het nog harder gaat vriezen, is de oven in de serre niet groot genoeg om de temperatuur op peil te houden.'

Zijn vader kreeg een nieuwe hoestbui. Daardoor hoorde noch hij, noch Johan hoe er aan de deur geklopt werd.

Toen het weer stil was, klopte iemand opnieuw aan. Harder dit keer.

Johan sprong recht en deed de deur open. Hij schrok duidelijk toen hij de twee rijkswachters zag staan.

'Goede avond,' zei de oudste van de twee.

'Ook een goede avond, wachtmeester!' zei Johan.

Hij liet de rijkswachters binnen. Victorine, zijn moeder, schoof twee stoelen bij de kachel.

'Ik heb koffie op het vuur,' zei ze. 'Willen jullie een bakje?'

'Graag,' zei de wachtmeester. 'We lopen al de hele namiddag in

die ellendige kou. We zoeken Erna Veries, de dochter van gekke Maria. Ze is sedert gisterenavond verdwenen.'

'Dat moet je mij vertellen,' bromde de tuinman. 'Maria heeft de hele avond voor onze deur staan schreeuwen.'

'Dat heeft ze zowat overal in de polder gedaan,' zei de tweede rijkswachter. 'Mijnheer Martens heeft de politie moeten bellen. Ze hebben haar op Leliedaal opgehaald. Nu is ze in een instelling. Maar van die dochter vinden we geen spoor.'

Het bleef stil in de kleine huiskamer. Victorine bracht de koffie. De wachtmeester sloot zijn twee handen om de gloeiende kop.

'En er worden allerlei dingen verteld,' zei hij dan. 'Zo vertellen ze dat Erna nog al eens met uw zoon stond te praten.'

Johan werd rood. De wachtmeester bekeek hem onderzoekend.

'Misschien heeft ze je ooit verteld over haar plan om er vandoor te gaan?'

'Nee,' schuddekte Johan. 'Trouwens, zo dikwijls zag ik haar niet. Soms, als ze hier voorbij kwam, maakten we een praatje. Dat doe ik met iedereen.'

'Ach,' zei de tuinman, 'zo'n jongen praat natuurlijk met een meisje als Erna. En in de polder hebben ze heus niet veel nodig om over je te kletsen.'

'Begrijp me niet verkeerd,' zei de wachtmeester. 'Er wordt geen kwaad over je zoon verteld. Maar we zoeken waar we kunnen. Het kon best zijn dat ze met iemand over één of ander plannetje gesproken had.'

'Nee,' zei Johan, 'ze heeft over zoiets met geen woord gerept. Ik geloof trouwens niet dat ze zomaar verdwenen is!'

De wachtmeester keek verrast op. Zou die zoon van Toon Corels toch meer weten. Johan merkte het. Hij had wel op zijn tong kunnen bijten.

'Ik bedoel,' stotterde hij haastig, 'dat ze erg veel van haar moeder hield. Daarom kan ik me niet inbeelden dat ze er zonder één woord vandoor zou gaan.'

'Misschien heeft het meisje een ongeval gehad,' zei Victorine. 'Ze ventte soms tot een heel eind uit de buurt! Misschien ligt ze ergens in een ziekenhuis.'

'Dan zouden wij het al weten,' zei de tweede rijkswachter. 'Ze hebben haar signalement rondgestuurd. Nee, ik ben er bijna zeker van dat ze met een vrijer de plaat gepoetst heeft. Ze was doodarm, alleen met een gekke moeder! Als iemand je dan een beter leven voorspiegelt... Zeg eens, Johan. Heb jij haar soms met iemand gezien?'

De jongen schudde zijn hoofd.
 'Zo, dat was het dan!'
 De wachtmeester dronk zijn koffie op en salueerde.
 'We gaan maar weer! Als iemand van jullie iets zou horen...'
 'Komen we het meteen zeggen,' antwoordde Toon Corels opgelucht. 'Goede avond.'
 De gendarmes verdwenen.
 'Zie je nu wat een ellende je kan veroorzaken door achter alle mogelijke meisjes aan te zitten!' snauwde Corels tegen zijn zoon.
 'Ik heb met Erna niets te maken!'
 'Nee? En waarom stond je dan onlangs rond Maria's hut te draaien?'
 'Ik bracht die arme vrouw wat aardappelen.'
 'Arme vrouw! Ik zal je... Als je toch wilt vrijen, kies dan een deftig meisje! Ik zou er helemaal niets op tegen hebben! Maar haal voor de drommel geen dwaasheden uit! Begrepen?'

DE AFSpraak

Johan Corels was klaar met eten. Hij draaide ongeduldig op zijn stoel.
 Zijn vader bekeek hem onderzoekend van onder zijn grijzende wenkbrauwen.
 'Wat scheelt jou? Staat je stoel in brand of heb je mieren in je broek.'
 De jongen probeerde te lachen maar het ging niet van harte.
 'Nee! Ik vroeg me net af of ik nu al naar de serre zou gaan. Het is verrekt koud, weet je!'
 'Je hebt een uur geleden de oven nog opgeschept!' zei Toon Corels. Hij was verbaasd over de plotselinge ijver van zijn zoon. En dat maakte hem achterdochtig.
 'Ik wou alle buizen nakijken,' zei Johan achteloos. 'En misschien komt mijnheer Martens zo dadelijk wel naar de planten kijken. Het maakt een goede indruk als er dan iemand is!'
 Toon Corels knikte. En toch bleef iets zijn argwaan prikkelen.
 'Ik zou veel liever in bed liggen,' zei Johan nog. 'Maar stel je voor dat er één van de buizen sprong! Met dit weer weet je nooit.'
 'Goed, goed!' zuchtte Toon Corels. 'Maar haal in godsnaam geen gekke streken uit.'
 De tuinman kreeg een hoestbui. Hij kon niet verder praten.
 'Slaap wel, vader!' zei Johan haastig en glipte de deur uit.

Buiten floot de jongen een liedje naar de sterren. De hemel was helder, als blauw ijs!

'En zo dadelijk krijg ik gezelschap!' grinnikte hij. 'Ik wens vader al het beste. Maar ik hoop dat zijn verkoudheid nog wat aansleept.'

Johan kwam bij het tuinpoortje. In het grote huis brandde licht. Nieuwsgierig sloop Johan tot bij een raam. Hij zag Walter Martens met een krant en een sigaar in zijn stoel zitten.

'Zo erg is die ziekte van mevrouw dus niet,' dacht Johan. 'Marian zal komen!'

Hij ging naar de serre, regelde de verwarming en keek eens naar de tientallen kassen waarin plantjes kiemden.

Dan ging hij in de oude, rieten stoel naast de oven zitten. Uit zijn jaszak haalde hij een beduimd boekje te voorschijn. Het was één van die schunnige romannetjes die je te Brugge of aan de kust kon kopen. Hij moest ze angstvallig voor zijn vader verborgen houden. Haastig begon hij te lezen. Zijn ogen gloeiden. Wat een leventje hadden de helden uit zijn boekjes! Vrouwen waar en wanneer het hen lustte! Johan vergat er plaats en tijd bij.

Op Leliedaal was alles rustig. Maar niemand sliep. Marian wachtte ongeduldig tot ze haar vader kon horen snurken. Vroeger kon ze het niet wagen te verdwijnen naar de serre. Het was al moeilijk genoeg zo. Gerda zat bij moeder te lezen. Dat zou ze de hele nacht volhouden. Freddy had een paar minuten geleden zijn lamp uitgedaan.

Marian luisterde opnieuw. In het grote huis was geen geluid te horen. Het meisje zuchtte ongeduldig. Als ze niet voortmaakte, zou Johan misschien weggaan. Ze besloot het er toch maar op te wagen. Als iemand haar op de trap zag, kon ze nog zeggen dat ze naar de keuken ging om wat te drinken.

Ze glipte de trap af. In de kamer van haar moeder hoorde ze gedempt praten.

'Vera zal Gerda gezelschap houden,' dacht ze.

Ze gleed voorbij de deur. In de gang trok ze haar jas aan. Op zijn kamer fronste Martens zijn wenkbrauwen. Wie liep daar op de trap?

Hij bleef luisteren maar hoorde niets meer.

'Ik wil weten wat in dit huis omgaat,' bromde hij.

Hij stak zijn voeten in zijn pantoffels en sloeg zijn kamerjas om. Dan ging hij ook naar beneden.

Vera en Gerda waren nog altijd aan het praten. Ze keken verschrikt op toen de deur heel onverwacht opendraaide.

'Zo!' siste Martens. 'Jij bent het.'

Vera had alweer gehuild. Dat kon hij best zien aan haar ogen.

'Wie heeft je gezegd om samen met Gerda te waken?'

'Ze vond het eng om zo alleen te zitten,' antwoordde Vera. 'En ik had toch geen slaap.'

'Larie!' snauwde Martens. 'Je zat natuurlijk weer tegen haar te kankeren. Nee, ik wil niets meer horen. Naar bed, jij! We spreken elkaar morgen! Maar één ding mag je nu al weten! Die koppigheid van je ransel ik er wel uit!'

Vera zei niets meer. Grote tranen gleden over haar wangen.

Onmens, dacht ze, vreselijke onmens!

Martens zag het meisje verdwijnen. Dan keek hij nog eens naar zijn vrouw en snoof minachtend.

Toen hij weer op zijn kamer stond, voelde hij zich helemaal niet meer vermoeid. Nee, zijn hart klopte opgewonden.

'Ik kan net zo goed nog even naar de serre gaan,' dacht hij. 'Je weet nooit! Met dit weer kan er allerlei gebeuren.'

Beneden trok hij zijn zware overjas aan en ging naar buiten door de voordeur. Dus merkte hij niet dat de keukendeur niet gesloten was zoals het hoorde.

Johan had de lamp in de serre uitgedaan toen Marian binnentapte. Hij vond het wel jammer. In het boekje dat hij zo pas gelezen had, bleef het licht branden. Zo kon de held van het verhaal de wellust op het gezicht van zijn geliefde zien. Maar Maria had nog niet zoveel ervaring. Ze bleef een schuw vogeltje.

Johan had haar op zijn knieën genomen. Hij kustte haar harts-tochtelijk. Zijn rechterhand streelde zonder ophouden de borst van het meisje. Marian rilde van opwinding. Ze dacht niet meer aan de mogelijkheid dat iemand hen zo kon ontdekken. Ze was als dol.

Toen draaide de deur knarsend open. Eén ogenblik bleven de twee jonge mensen als verstijfd zitten. Johan sloeg zijn hand voor de mond van het meisje.

'Kruip langs daar weg,' hijgde hij aan haar oor.

'Is hier iemand?' riep Walter Martens.

'Ik, Johan!' antwoordde de jongen.

Marian kromp in elkaar. Ze gleed op de grond en kroop op handen en voeten weg. Ze vreesde dat haar vader het bonzen van haar hart kon horen tot op de plaats waar hij stond.

Tastend ging Johan heel de serre door.

'Wie is er bij je?' snauwde Martens die het geluid van de schuifelende voeten hoorde.

'Niemand, mijnheer!' zei Johan.

Hij had zijn stem helemaal in bedwang. Hij beseftte dat alleen koelbloedigheid hem nu kon helpen.

'Vader is nog altijd zwaar verkouden. Hij ligt in bed. Ik...'

'Dat weet ik allemaal wel,' blafte Walter Martens. 'Hou je me soms voor een sufferd? Ik vroeg je wie er bij je is. En je weet heel goed wat ik bedoel.'

'Hij weet het!' flitste het door Marian haar hoofd. 'Hij is hierheen gekomen omdat hij mij niet in mijn kamer gevonden heeft.'

'Echt, mijnheer! antwoordde Johan. 'Ik ben helemaal alleen!'

'Ik hoorde een andere stem toen ik binnenkwam.'

'U moet gehoord hebben dat ik aan het zingen was, mijnheer!'

Martens gromde. Hij was niet meer zo zeker van wat hij al dan niet gehoord had.

'Waarom blijf je in het donker zitten?'

'Ik heb geen lucifers, mijnheer!' loog Johan. 'Die heb ik thuis vergeten. En ik vond het niet nodig ze te halen. Ik zit net zo lief in het donker.'

De jongen was nu vlak bij Walter Martens. Die rammelde met een doosje lucifers dat hij uit zijn jaszak gehaald had.

'Hier,' zei hij, 'hier heb je lucifers.'

Marian werd nog meer zenuwachtig. Er was geen uitweg. Haar vader bleef maar bij die deur staan! En ze kon er niet aan denken langs hem heen te glippen. Het knarsen van de deur zou haar meteen verraden.

Johan scharrelde terug naar de stoel waar hij gezeten had.

'Tijd winnen,' dacht hij.

En intussen keek hij scherp uit of hij een glimp van Marian kon opvangen. Het meisje leek goed weggedoken!

'Duurt het altijd zo lang voor je een lamp aan het branden hebt?'

'De wiek is erg kort, mijnheer! Ik probeerde haar wat omhoog te draaien.'

Aan het einde van de serre zag Martens eindelijk een geel vlammetje dansen. Johan kwam met de lamp op hem toe. Martens bekeek de jongen heel nauwkeurig. Nou, als die knaap wat te verbergen had, deed hij het heel handig. Er vertrok geen spier op zijn gezicht.

Walter Martens nam de lamp van Johan over. Hij hield ze boven zijn hoofd en keek om zich heen. Alles leek heel gewoon in de serre. Opeens trok Martens een heel dreigend gezicht.

'Zeg,' zei hij, 'zit Erna Veries hier soms verborgen?'

'Erna Veries? Wie is dat?' zei Johan verbaasd.

'Hou je niet van de domme! Je weet best wie ik bedoel. Erna, de dochter van gekke Maria!'

'Ach,' zei Johan, 'heet ze Veries? Mijnheer, wat zou die meid hier verloren hebben?'

Johan speelde meesterlijk komedie. Zolang hij Martens aan het praten hield, dacht die er niet aan om naar het andere einde van de serre te lopen.

'Ik heb horen vertellen dat je heel ijverig achter dat meisje aanzat!' grijsde Martens.

'Ik? Mijnheer, de mensen die dat vertellen, liegen gewoon! Ik heb hooguit een drietal keer met haar gepraat. Goedemorgen! Fijn weertje! Meer niet!'

Martens liet de lamp weer zakken. Marian luisterde roerloos naar wat haar vader zei. Ze begon stilaan te hopen dat ze niet ontdekt zou worden.

Martens deed een paar stappen vooruit. Johan zijn gezicht verstrakte. Maar de grote man wou alleen de thermometer wat nauwkeuriger bekijken. Hij gromde goedkeurend.

'Mijnheer hoeft zich helemaal geen zorgen te maken,' zei Johan opgelucht. 'De oven brandt regelmatig. Ik ben hier al sedert half-acht. En ik blijf tot tegen de morgen!'

'Zul je niet in slaap vallen? Misschien kun je wat lezen!'

'Nee, dank u wel! Dan zou ik juist beginnen te dommelen! Ik loop liever rond. Er is altijd wel wat te doen. Iets herstellen, wat dorre blaren uitknijpen, opruimen!'

De jongen glimlachte.

Martens gaf hem een klopje op zijn schouder.

'Zo mag ik het horen,' zei hij. 'Ik ga nu maar weer! Maar onthou dat ik ieder ogenblik kan opduiken. Je haalt dus beter geen domheden uit. Zeg tegen je vader dat hij zich goed moet verzorgen!'

'Goede nacht, mijnheer! Slaap wel!'

Johan had moeite om zijn opluchting te verbergen. Hij bracht Walter Martens naar de deur van de serre en keek hem na tot hij in het huis verdwenen was.

Achter zich hoorde hij Marian bewegen.

'Blijf waar je bent,' siste hij. 'Ik vertrouw hem voor geen cent. Hij is in staat om terug te komen.'

Gespannen wachtte Johan nog zowat een minuut. Toen werd het licht op Martens' kamer aangestoken. De jongen zag een zware gestalte bewegen achter de gordijnen. Dan ging het licht weer uit. 'Goed,' zei Johan. 'Kom maar te voorschijn. Het gevaar is geweken! Oef!'

Hij draaide zich om en zag Marian onder een brede plant uitkruipen. Het meisje was doodsbleek en beefde over heel haar lichaam!

'Schatje!' lachte Johan. 'Wat heb je? Alles is toch prima verlopen! Je hoeft heus niet meer bang te zijn.'

'O, Johan! Ik ben zo vreselijk geschrokken! Ik dacht dat hij in mijn kamer geweest was en gemerkt had dat ik niet sliep!'

'Nee, hoor!' zei Johan overmoedig. 'Hij heeft niet eens aan jou gedacht! Dat heb je toch wel gehoord.'

Hij sloeg zijn arm om het meisje heen. Ze beefde nog altijd. Hij hief haar gezicht naar hem op en keek diep in haar ogen. Hij voelde zich eindeloos stoer!

'Kom nou,' zei hij, 'bedaar toch.'

Hij bracht haar weer naar de rieten stoel naast de oven en doofde de lamp.

'Morgen draai ik de serredeur op slot,' suste hij. 'Zo kan niemand ons nog storen!'

'Nee, Johan,' zuchtte Marian. 'Ik kom niet meer hierheen!'

'Toe nou! Er is toch niets gebeurd. We hebben een angstig kwartiertje gehad, dat is alles!'

'Neen nee! Het is niet goed wat wij doen! Een ernstig meisje doet niet...'

Johan kuste haar om haar te doen zwijgen. Maar Marian trok haar hoofd terug.

'Ik kom toch niet meer!'

'Marian! Hou je dan niet meer van me?'

Het meisje schudde zijn hand van haar schouder.

'Dat weet je wel beter,' zei ze stilletjes. 'Maar het is te gevaarlijk. Vader zou me vermoorden als het uitlekte.'

'En hoe zullen we elkaar dan nog kunnen zien?'

's Avonds, voor vader van zijn kantoor komt!'

Johan lachte hard.

'Een paar minuten in de tuin! Wat heb je daar aan? Nee, dat kan ik nooit volhouden.'

'Denk ook eens aan mij! Stel je voor dat vader me hier gevonden had!'

'Dat is niet gebeurd. Dus...'

Het meisje schudde koppig haar hoofd.

'Omdat hij één keertje hierheen gekomen is! Hij heeft het nooit voorheen gedaan!'

Hij greep nu haar hoofd tussen zijn twee handen en zoende haar. Het meisje probeerde zich nog te verzetten, haar hoofd te

schudden. Maar dan vergat ze weer alles. Ze gleed tegen hem aan. Ze voelde de warmte van zijn jonge lichaam. Ze kon niet anders dan van hem houden. Altijd meer. Johan gluurde tussen zijn halfgesloten oogleden naar haar gezicht. Marian had haar ogen gesloten. Ze drukte zich steeds vaster tegen hem aan. Johan wist dat hij het pleit opnieuw gewonnen had. Nee, hij zou dit lekkere diertje niet laten ontsnappen!

Uren later pas sloop Marian weg. Ze hoorde de torenklok van Waalburg één keer slaan. Daarvan schrok ze opnieuw! Zo laat! Stel je voor dat haar vader niet sliep!

Ze durfde bijna de trap niet op. Voetje voor voetje sloop ze naar boven. Ze kwam veilig in haar kamer. Toen pas merkte ze dat ze over heel haar lichaam beefde.

'En toch ga ik niet meer terug!' zei ze. 'Ik ben te bang geweest. Desnoods mag Johan het uitmaken!'

Maar heel diep in haar hart wist Marian dat ze haar voornemen nooit zou kunnen uitvoeren.

De volgende morgen voelde iedereen op Leliedaal zich ellendig. Gerda was uitgeput van het waken, Vera had de hele nacht in haar bed gewoeld en op het gezicht van Marian was duidelijk te zien dat ze te weinig geslapen had.

Walter Martens zei geen woord terwijl hij zijn ontbijt naar binnen werkte.

Toen liep hij zonder meer de deur uit. Hij staarde woedend naar het dak van Markensteen. De pannen waren wit berijpt. Het was ijsig koud.

Frans Verbeek zag Walter Martens vertrekken. De jongeman stond voor zijn raam en ademde de heldere vrieslucht in.

'Zou die vent nou echt geloven dat hij zo'n bestaan kan volhouden? Hij snauwt en bijt naar iedereen, vertrouwt niemand en is zo hoogmoedig dat hij wil dat zijn spiegelbeeld zijn hoed afneemt!'

Frans Verbeek keek omlaag. Markensteen! Wat een hoeve! Achter een rij kloeke bomen kon hij de stallen en de schuren zien. Het woonhuis zelf deed nog nauwelijks aan een boerenwoning denken.

Vader Verbeek kwam net uit één van de stallen. Men kon het hem moeilijk aanzien dat hij landbouwer was. Hij liet de zorg voor het bedrijf hoofdzakelijk aan Wim, de oudste zoon van de familie, over. Want Gerard Verbeek had het druk genoeg als schepen van Waalburg en bestuurslid van ontelbare verenigingen.

'Hei daar,' schreeuwde hij lachend. 'Sta je alweer naar Leliedaal te kijken. Ik zal nog gaan geloven dat je verliefd bent!'

Frans lachte en sloot het raam. Beneden gaf hij zijn vader een stevige klap op zijn schouder.

'Ik wou net nog even naar buiten. Frisse lucht happen. Kom je mee?'

Vader Verbeek glimlachte. Hij kende dat toontje van zijn zoon. Er was wat.

Hij zei niets en ging met Frans de deur uit.

'Als het zo blijft vriezen, kunnen we over een paar dagen lekker schaatsen!'

'Met Vera Martens?'

Frans Verbeek grijnsde.

'Hoe heb je dat geraden?'

Gerard Verbeek lachte. Zijn rozige gezicht trok helemaal in pret-rimpels.

'Ken je die spreuk niet? Van die oude aap die je geen snoeten moet leren trekken?'

'Ik hoop dat je er niets op tegen hebt?' vroeg Frans.

'Helemaal niet!' schokschouderde Gerard Verbeek. 'Maar, kijk uit! Walter Martens zou wel eens heibel kunnen schoppen.'

'Nu we het toch over hem hebben,' pikte Frans handig in.

'Waarom kan hij ons niet luchten? Ik heb er vroeger niet over nagedacht, maar nu interesseert het me.'

'Het is helemaal geen geheim, weet je!' zei vader Verbeek. 'De ruzie kwam er toen jouw grootvader en de vader van Walter Martens hetzelfde stuk grond wilden kopen. Grootvader haalde de slag thuis.'

'En daarover...?'

'Niet zo haastig! Later kwam er nog wat bij. Walter en ik waren allebei verliefd op hetzelfde meisje. Jouw moeder! Hij heeft het nooit verteerd dat ze met me trouwde. En ten slotte kwam er ook nog een politieke zaak bij. Hij en ik waren kandidaat bij de gemeenteraadsverkiezingen. Ik haalde het met een over-donderende meerderheid. Tel dat allemaal samen en je hebt meer dan genoeg redenen om een hoogmoedige gek als Martens buiten zichzelf te brengen!'

Frans Verbeek knikte.

'Daarom hoeven Vera en ik toch geen ruzie te hebben!'

'Kereltje,' lachte vader Verbeek. 'Ik geloof toch dat je verliefd bent. Wel, ik vrees dat je op het verkeerde paard wed. Ik heb gehoord wat Martens met de zoon van Borel gedaan heeft! Die wilde met Gerda trouwen. Nou, zowat kun je beter jezelf besparen!'

'Martens hoeft niet te weten...'

'Martens weet alles!' zei vader Verbeek kort. 'Laten we elkaar goed begrijpen. Ik heb niks tegen Vera Martens. Maar je kunt in de stad en in de polder nog andere leuke meisjes vinden!'

'Ach, we zullen zien!' zuchtte Frans Verbeek ontwijkend. 'Ik ga nu naar de stad. Tot vanmiddag!'

Vader Verbeek knikte. Hij begreep maar al te goed wat in de jongeman omging. Frans zou niet opgeven! Net zoals in de tijd toen hij weg wilde! Niemand, zelfs zijn moeder niet, had hem kunnen tegenhouden.

De motor van Frans' auto sloeg aan. Wat later draaide de wagen het hek uit. Hij reed erg traag.

'Als ze je niet zien op Leliedaal, moeten ze wel stekeblind zijn!' bromde Gerard Verbeek.

Vera had al de hele morgen in de buurt van het raam rondgehangen. Niemand zei wat! Moeder was niet opgestaan. Opeens rukte Vera haar hoofd omhoog. Ja, daar kwam de auto van Markensteen.

Haastig sloeg ze een mantel om en rende over het tuinpad naar het hek. Ze moest en zou Frans Verbeek spreken. Toen hij in de buurt van het hek gekomen was, liet de jongeman zijn auto zo mogelijk nog langzamer rijden. Vera!

Frans duwde meteen op de rem en gooide het portier open.

Hijgend kwam Vera bij het hek aan.

'Frans!' zei ze.

'Hallo! Hoe maak je het?'

'Best, dank je!'

De toon waarop Vera dat zei, deed de jongeman opkijken.

'Kom nou,' bromde hij, 'er is wat!'

Vera haalde haar schouders op.

'Mag ik raden?' glimlachte Frans. 'Ben Jonas heeft gekletst!'

Vera knikte.

'Heb je moeilijkheden gehad?'

Frans zag dat het meisje een hoop moeite had om niet in tranen uit te barsten. Ze beet op haar lippen en snoof.

'Was het erg?' vroeg hij zachtjes.

'Ja,' fluisterde Vera. 'Vader heeft me gewoon opgesloten.'

'Hij is gek!' bromde Frans Verbeek woedend. 'Weet je waarom hij zo'n heibel maakt?'

Hij wachtte het antwoord van Vera niet eens af. Haastig vertelde hij wat hij die morgen van zijn vader gehoord had.

Vera zette grote ogen op!

'Mijn vader heeft er helemaal niets op tegen dat we elkaar ontmoeten,' zei Frans tenslotte. 'Wat zegt jouw moeder ervan?'
 'Ach,' zuchtte Vera, 'moeder praat alleen na wat vader zegt. Ze is doodsbang voor hem. Ik heb medelijden met haar. Nou is ze nog ziek geworden ook!'
 Frans Verbeek krabde op zijn hoofd.
 'Vera, we moeten eens lang met elkaar praten. Vind jij ook niet?'
 Het meisje knikte.
 'Wanneer?'
 Vera dacht haastig na. Ze kwam de eerste dagen natuurlijk het huis niet uit. Tenzij...
 'Zondag?' zei ze. 'Is dat goed voor je? Vader moet naar Knokke. Zijn zuster is ook ziek. Gewoonlijk blijft hij een hele tijd weg als hij haar gaat opzoeken.'
 'Prachtig!' zei Frans Verbeek. 'Kun jij schaatsen?'
 Vera knikte. Haar ogen schitterden.
 'Dan ga ik duimen opdat het zou blijven vriezen!' lachte de jonge man. 'En jij mag je niet te veel zorgen maken!'
 Zijn stem klonk ernstig en warm. Vera glimlachte moeilijk.
 'Tot zondag!'
 Het meisje draaide zich om en liep weg. Ze wou niet dat Frans Verbeek haar tranen zag.
 Toen ze binnenging, stond Gerda uit het raam naar haar te kijken. Marian kwam huppelend de traf af.
 'Vera! Wat heeft hij gezegd?'
 Het jongste zusje trok Vera de huiskamer binnen.
 'Toe,' bedelde ze, 'vertel op!'
 Gerda kwam naast Marian staan. Ze was net zo nieuwsgierig als de jongste.
 'Nu weet ik eindelijk waarom vader zo'n hekel heeft aan de Verbeeks! Het is bijna niet te geloven!'
 De twee zussen luisterden met open mond naar het verhaal! Was dat even een nieuwtje!
 De drie meisjes gingen er gezellig bijzitten en babbelden honderd uit. Over de ziekte van hun moeder, de onmenselijkheid van hun vader. Ten slotte verklapte Vera ook dat ze een afspraak gemaakt had met Frans.
 'Geweldig!' juichte Marian. 'O, Vera! Wat ben ik blij voor je! Zo'n enige man!'
 'Ik hoop dat je meer geluk hebt dan ik,' zuchtte Gerda. 'Kind, laat niet op je kop zitten!'
 'Reken maar!' zei Vera overmoedig.

ERNA VERIES

Nauwelijks was Walter Martens op zaterdagmiddag thuisgekomen of de telefoon rinkelde.

'Wat nou weer?' snauwde hij.

Hij rukte de hoorn van de haak en brulde:

'Hallo! Met Martens.'

Toen werd zijn gezicht nog donkerder.

'Meteen?'

Hij luisterde nog even.

'Goed,' zei hij, 'als het echt moet! Ik kom zo!'

Hij smakte de hoorn neer en brulde om Gerda.

'Tante Louise is erger! Ik ga meteen naar haar toe. Hij zorgt dat alles hier in orde blijft, begrepen. Ik kan wel tot maandag wegblijven! Zeg dat tegen je moeder!'

Gerda knikte onderdanig. Walter Martens telefoneerde ook naar Ben Jonas en zei hem dat hij naar Knokke vertrok.

'Mogelijk kom ik pas dinsdag naar kantoor. Ik zal je morgen om zes uur bellen. Dan weten we waar we aan toe zijn. En dan kunnen we meteen het werk regelen. Afgesproken? Goed. Tot morgen.' Mevrouw Martens hoorde vaag wat er gezegd werd.

'Hij komt niet eens bij me,' dacht ze. 'Waarom ben ik ooit met hem getrouwd?'

Zodra Walter Martens uit het huis was, ademde iedereen opgelucht!

Freddy floot een straatdeuntje, liet zich op zijn bed vallen en begon een spannend boek te lezen.

Niemand van de kinderen maakte zich zorgen om tante Louise. Zij was net zo onaangenaam als hun vader. Alleen was ze niet zo brutaal. Wel pesterig!

De rest van de dag verliep zelfs prettig. Vera haalde haar schaatsen te voorschijn en gaf haar warme jurk een extra beurt! Ze droomde die nacht van Frans Verbeek! Zalig!

Ze kon de volgende dag nauwelijks wachten tot ze klaar waren met eten. Ook Marian was opgewonden. Gerda glimlachte wat vermoeid toen de zusjes afscheid van haar namen.

'Maak maar lekker pret,' zei het meisje.

'Ik kan terugkomen over een uurtje,' stelde Vera voor. 'Dan kun jij gaan!'

'Hemel nee,' zei Gerda. 'Ik geef helemaal niets om schaatsen.'

In werkelijkheid was ze bang dat ze Werner Borel zou ontmoeten. De oude wonde in het hart van Gerda was nog altijd niet genezen.

Op weg naar het ijs babbelden de zusjes honderduit. Ze zagen alleen opgewekte mensen. Overal werd gelachen.

Marian en Vera voelden zich echt onwennig bij al die vrolijkheid. De Moerkreek zag er feestelijk uit. Er stonden tentjes, er wapperden vlaggen. De zon schitterde op het ijs. Het was een prachtige winterdag.

'Hei, daar! Wie zijn die leuke meisjes?'

'Dag, Karel!'

Marian bloosde van opwinding. Neef Karel was er! Eigenlijk een buitenkans. Ze zou toch iemand hebben om haar gezelschap te houden. Want ze kon er niet aan denken met Johan te schaatsen. 'Heeft de brombeer zijn mooie prinsessen uit de gevangenis gelaten?' spotte Karel die een grondige hekel had aan zijn autoritaire oom.

'Ja,' zei Marian. 'Of liever, hij weet niet dat we hier zijn. Hij is te Knokke!'

'Aan het schatgraven?'

De meisjes bekeken hun neef zonder te begrijpen.

'Tante Louise!' lachte Karel. 'De gierige, oude vrijster! Ze is schatrijk. En jullie papa lijkt vastbesloten het fortuin in de wacht te slepen!'

Vera had dat laatste niet eens gehoord. Tussen de menigte had ze Frans Verbeek opgemerkt.

Tien tellen later schaatsten ze samen weg.

'Ik ben erg blij dat je er bent!' glimlachte Frans Verbeek.

Vera bloosde van pret. Ze had lak aan al die verbaasde gezichten. Ze was nu alleen maar een jong meisje dat met een geweldige jongen schaatste. Markensteen en Leliedaal waren vergeten.

Ze merkte niet eens dat ze almaar verder van de drukte weg-schaatsten. De oevers van het kanaal waren met berijpt riet begroeid. Hoge populieren stonden zwart en dun in de kou.

Het was heerlijk. Vera had uren kunnen schaatsen. Maar opeens bleef Frans staan. Niets roerde. De jongeman klemde Vera's handen tussen de zijne. Het meisje keek bedeesd naar het ijs.

In de blauwe verte doezelden kleine boerderijen tussen de roerloze bomen. Enkele kraaien krasten.

Zonder nog iets te zeggen sloeg Frans Verbeek zijn armen om Vera heen. Het meisje voelde zich opeens eindeloos gelukkig. Met gesloten ogen hief ze haar gezicht naar de jongeman op en kuste hem op zijn lippen. Zo bleven ze een paar minuten staan.

'Kom,' zei Frans zachtjes. 'Het is ijsig koud, we halen ons beter geen verkoudheid op de hals.'

Vera knikte. Ze schaatsten terug, heel dicht bij elkaar.
 Net voor ze opnieuw bij de Moerkreek kwamen, hield Frans nog een ogenblik stil.
 'Wanneer zien we elkaar terug?'
 'Vader...', zei Vera.
 Opeens was die oude angst er terug.
 'Vera, je bent bijna volwassen. Je vader kan onmogelijk je hele leven vergallen. Wanneer hij zich als een bullebak gedraagt, zullen we hem te slim af zijn. We ontmoeten elkaar als hij het niet kan weten.'
 'Dat klinkt heel eenvoudig,' zei Vera. 'Maar hoe wil je het doen?'
 Frans Verbeek dacht even na.
 'Wel, jij gaat iedere morgen voor het raam staan. Ik zal heel traagjes met de auto voorbijrijden. Als je dan naar buiten komt, weet ik dat de kust veilig is. Goed?'
 Samen schaatsten ze naar de oever. Frans Verbeek hielp Vera met het afbinden van haar schaatsen. Een eindje verder hoorden ze het lachend joelen van de ander schaatsters.
 'Je hebt er ook geen behoefte aan om de hele troep onder ogen te komen, neem ik aan?'
 Vera glimlachte en schudde haar hoofd.
 Ze liepen gearmd naar Leliedaal terug. Ze kozen rustige binnenpaadjes. Meer dan eens bleven ze staan. In het licht van de opkomende maan wierpen hun twee gestalten maar één schaduw op de grond.
 Het sloeg halfzeven op de toren in de verte toen ze dicht bij huis afscheid namen.
 Vera glipte naar binnen door de keukendeur. Na de vrolijke opwindning van de namiddag was de koele, harteloze sfeer van het huis dubbel duidelijk voelbaar.
 Toen ze haar jas uittrok, zag ze opgelucht dat haar vader nog niet thuis was. Ze liep stilletjes de trap op. Gerda zat nog altijd bij moeder.
 'God,' dacht Vera, 'wat ziet ze er bedroefd uit.'
 Ze drukte een zoen op het voorhoofd van haar zus. Moeder lag roerloos in haar bed. Toen ze beweging hoorde, opende ze haar ogen.
 'Pret gehad, kindje?' glimlachte ze moeilijk.
 'Ja,' fluisterde Vera. 'Het was heerlijk.'
 Toen fronste moeder haar voorhoofd.
 'Marian? Freddy? Zijn ze niet met je mee naar huis gekomen?'
 'Nee,' zei Vera haastig. 'Ze schaatsten met hun vrienden. We

hebben elkaar uit het oog verloren. Er is heel veel volk op de kreek.
 Maar ze zullen niet lang uitblijven.'
 Mevrouw Martens sloot haar ogen en kreunde zachtjes. Ze was
 bang dat haar man kon thuiskomen. Hij zou opnieuw gaan
 bulderen als de twee jongste kinderen er niet waren.
 Marian was intussen al op weg. Neef Karel bracht haar terug.
 Johan Corels volgde op een afstand. Nijdig!
 'Nu heeft ze geen blik voor me over,' gromde hij. 'Alleen maar voor
 die fijne heertjes!'
 Hij zag hoe neef Karel voor het hek van Leliedaal afscheid van
 haar nam.
 'Als hij het waagt haar te kussen, timmer ik zijn hooghartige smoel
 in elkaar!' siste Johan.
 Maar Marian lachte alleen maar en holde dan het tuinpad op.
 Freddy kwam pas een uur later terug. Vlak bij het hek van Lelie-
 daal hoorde hij iemand achter zich kuchen. De jongen keek ver-
 baasd om. Ben Jonas!
 'Nog zo laat op straat, jongeheer?' zei Jonas.
 'Gaat jou dat wat aan?' snauwde Freddy.
 'Wat vriendelijk!' meesmulde Ben Jonas. 'Ik heb een boodschap
 voor juffrouw Gerda.'
 'Ik zal haar de boodschap...'
 'Neen, het spijt me!' glimlachte de bediende. 'Ik heb uitdruk-
 kelijke orders van mijnheer uw vader.'
 Freddy haalde zijn schouders op en belde aan. Vera maakte open.
 Ze schrok toen ze Ben Jonas zag. Die genoot.
 'Juffrouw Gerda?'
 De oudste kwam de gang in. Ze keek misprijzend naar Jonas die
 op de mat stond.
 'Mijnheer telefoneerde zopas om te zeggen dat juffrouw Louise erg
 ziek is. Mijnheer blijft te Knokke. Hij wou niet hierheen tele-
 foneren omdat mevrouw niet gestoord zou worden.'
 'Dank je voor de boodschap,' zei Gerda en opende de deur.
 Ben Jonas begreep dat ze hem niet langer wou zien. Hij schuifelde
 de deur uit. Maar binnensmonds mompelde hij woedende ver-
 wensingen.
 Gerda liep de trap op om moeder te verwittigen. In de keuken
 rammelden borden. Vera en Marian maakten het eten klaar.
 'Zeg,' fluisterde Marian. 'Jij durft nogal! De hele namiddag heb je
 met Frans Verbeek geschaatst.'
 'Inderdaad,' zei Vera zo rustig mogelijk. 'Hij is een fijne jongen en
 ik...'

'Ben verliefd op hem,' vulde Marian lachend aan.
 Vera kon niet anders dan ook lachen. Maar een ogenblik later waren de meisjes weer ernstig.
 'Ik ben bang dat vader het te horen krijgt,' zei Marian. 'Heel Waalburg heeft jullie samen gezien. Er is waarschijnlijk wel één of andere dienstvaardige kerel die het vader gaat vertellen. En dat betekent dan een week opsluiting voor je!'
 'Als hij dat waagt, loop ik weg! Ik ben het beu om me als een kind te laten behandelen!'
 'Ik wil je dat horen zeggen als vader voor je staat!'
 'Kom nou, Marian! We hoeven niet meteen te gaan kabbelen.'
 Vera voelde zich nog helemaal gelukkig. Ze verlangde ernaar om alleen te zijn op haar kamer en aan Frans te denken.
 Ze bleef niet lang meer op na het avondeten. Marian ging ook vroeg naar bed. Ze was vast van plan om niet naar de serre te gaan. Ze wou om in slaap te komen. Urenlang.
 Toen hoorde ze opeens voetstappen op het grint. Ze hief luisterend haar hoofd op. Iemand kuchte. Tweemaal.
 'Wat zullen we nou hebben?' dacht het meisje terwijl ze uit bed stapte en naar het raam liep.
 Beneden stond iemand. Marian kon haar ogen niet geloven. Johan!
 Ze trok het raam open.
 'Kom bij me!' fluisterde Johan.
 'Nee!' zei Marian. 'Ben je gek? Ik kan niet. Tante Louise...'
 'Kom hierheen!' snauwde Johan. 'Of ik ga schreeuwen!'
 'Nee! Ik kom! Ga weg!'
 Rillend trok Marian haar kleren aan. Die jongen was gek!
 Ze sloop naar buiten. Johan greep haar meteen bij haar schouders.
 'Weet je wat een vreselijke namiddag het voor me geweest is?' zei hij hees. 'Ik heb je de hele tijd gezien en ik kon niet één woord tegen je zeggen!'
 Hij kuste Marian zo wild dat het meisje schrok. Maar dan voelde ze hoe haar bloed koortsig begon te jagen. Ze was haar voornemen vergeten. Tien tellen later was ze met Johan in de serre. Ze dacht nog even aan haar vader. Maar dan verdween ook dat beeld in de opgewonden roes die zich van haar meester maakte.
 Walter Martens zat intussen bij het bed van zijn zus. De dokter was net vertrokken. Hij had bij het onderzoek zijn hoofd geschud. Toen Martens hem uitliet en vroeg wat er gebeurde, had de dokter aarzelend in zijn haar gekrabbd.
 'Ik hoop dat ze er weer doorheen geraakt. De koorts is weg en haar

hart klopt vast. Ze is geweldig taai! En haar levenswil is buitengewoon! Ja! Ik geloof dat ze het haalt!’

Walter Martens had gedaan of hij erg blij was. Maar toen hij alleen was en naar de oude vrouw keek die moeilijk ademend op haar bed lag, kon hij zijn woede moeilijk de baas blijven. Wat voor waarde had het leven van Louise nog? Ze zou toch sterven! Waarom dan niet meteen? Op die manier zou haar veel lijden bespaard blijven.

De man grijsde. Hij zat in werkelijkheid te wachten op de erfenis die zijn vrekkegige zuster hem beslist zou nalaten!

Louise Martens was tien jaar ouder dan haar broer. Ze kwam vrijwel nooit op Waalburg omdat ze een hekel had aan Nelly, Walters vrouw. Sedert jaren woonde ze samen met een oude huisvrouwster die weinig sprak maar erg stipt was.

‘Walter?’

Walter Martens schrok. Hij was zowaar ingedommeld in zijn stoel. Hij zag met verbazing dat zijn zuster haar ogen geopend had en hem scherp in het oog hield.

‘Louise! Wat ben ik blij dat je beter bent. De dokter is zoniet nog hier geweest. Hij is ervan overtuigd dat je het haalt. Je voelt je toch beter?’

‘Ja,’ zei Louise heel zachtjes.

Ze keek de kamer rond. Heel langzaam. Net alsof ze terug was van een verre reis.

‘Als je eens wist hoe opgelucht ik ben,’ zei Walter Martens.

Louise knikte.

Maar vannacht blijf ik toch maar bij je, voegde Martens er haastig aan toe. Ik heb naar huis getelefoneerd.’

‘Maak je je zorgen over mijn testament?’

De scherpe, stekende ogen van de oude vrouw maakten Martens zenuwachtig.

‘Ach,’ zei hij, ‘ongerust!’

‘Maar je denkt eraan, is het niet? Wel, dat kan ik niet luchten! Het lijkt wel of je mijn dood wenst!’

‘Louise! Ben je bedonderd! Dat wil ik helemaal niet!’

‘Denk dan ook niet meer aan het testament!’

‘Louise, het is toch heel normaal dat ik, als je enige erfgenaam, graag weet of alles in orde is!’

‘Alles is in orde,’ zei Louise streng.

Dan sloot ze opnieuw haar ogen.

Uren lang bleef ze zo liggen. Walter Martens durfde niet meer te praten. Tegen de morgen aan viel hij uitgeput in een diepe slaap.

Hij ontwaakte pas toen de oude meid, Sofie, de kamer binnestommelde met een dienblad.

Louise zat rechtop in bed. Een paar kussens steunden haar rug. Haar ogen flikkerden strijdlustig.

Een beetje schrokkerig begon ze aan haar brood.

'Ik voel me gewoon uitgehongerd,' zei ze. 'Nou, Walter, het is heel lief van je geweest dat je bij me gebleven bent. Maar het was niet echt nodig, zie je wel?'

'Ik ben wat blij!' zuchtte Martens.

'Hij liegt!' dacht Louise. 'De oude haai liegt!'

Op dat ogenblik werd er op de deur geklopt.

'Binnen,' riep Louise.

Het was de dokter.

'Ik wou je nog eens zien voor ik aan mijn ronde begon,' glimlachte hij. 'Je hebt ons wel de daver op het lijf gejaagd.'

Hij greep de benige pols van de vrouw, keek op zijn uurwerk en knikte dan goedkeurend.

'Juffrouw Louise, we hebben het gewonnen!' zei hij dan. 'Gefeliciteerd! Maar!'

Hij stak een vermanende vinger in de hoogte.

'We moeten het een poosje kalmpjes aan doen! Dus geen gesjouw naar de kerk of zo! Beslist niet met zo'n vriesweer.'

Walter Martens liet de dokter uit.

'Er is geen onmiddellijk gevaar meer,' zei de dokter. 'Ik vrees echter dat het alleen maar een laatste opflakking is. De volgende aanval is meer dan waarschijnlijk fataal! Dat kan ik juffrouw Louise' natuurlijk niet vertellen!'

Nadenkend ging Walter Martens terug naar de kamer van zijn zuster. Die had smakelijk gegeten.

'Ik heb Sofie gezegd dat ze je ontbijt mocht opdienen. Je zult nu wel naar je kantoor willen.'

'Ik bleef al net zo graag bij jou,' zei Martens. 'Maar er zal inderdaad een boel werk liggen wachten. Bel me zodra je iets nodig hebt! Dan laat ik alles liggen wat ligt. Afgesproken?'

Louise zei niets.

Martens drukte een zoen op haar koude wangen.

'Ik ben er nog, haai die je bent!' dacht Louise toen de deur achter hem dichtging. 'En met mijn geld doe ik precies wat ik wil!'

Een paar uur later stapte Walter Martens zijn kantoor binnen.

De bedienden merkten meteen dat er storm dreigde.

'Goedemorgen, mijnheer,' zei Ben Jonas haastig. 'Hoe maakt uw zuster het?'

'Best!' blafte Martens. 'Is er ander nieuws?'

Ben Jonas trippelde achter zijn meester aan en sloot de deur van Martens' kamer.

'Uw dochter en Frans Verbeek hebben gisteren de hele middag samen geschaatst! Ik...'

'Wat! Terwijl iedereen ze kon zien?'

'Ja, Verbeek heeft haar schaatsen aangebonden en dan zijn ze van de Moerkreek weggeschaatst. Waar ze de hele namiddag waren, kan ik 'u niet vertellen.'

Martens zag lijkleek. Zijn ademhaling ging bij stoten.

'Die kerel stuurt erop aan dat ik zijn armen en benen breek!'

'Er werden heel wat grapjes verteld,' fluisterde Jonas.

Zijn enige bedoeling was Martens nog woedender te maken.

'Natuurlijk!' brulde Martens. 'Die kinkels uit de polder vragen niet beter!'

'Nee, mijnheer! Er waren ook heel wat mensen uit de stad die hun leedvermaak niet onder stoelen of banken staken.'

Martens hield het niet meer uit. Hij sprong op uit zijn stoel en stormde naar buiten.

Ben Jonas grijsde.

Als een wervelwind stoof Martens wat later op Leliedaal naar binnen. Hij brulde om Vera!

Het meisje kwam bleek maar vastbesloten de trap af. Ze wist dat ze het ergste mocht vrezen.

Martens stond groot en dreigend in de woonkamer.

'Slet!' siste hij. 'Hoer! Smerige teef!'

Vera zweeg.

'Weet je wat je nu bereikt hebt? Dat heel Waalburg om je lacht. Frans Verbeek vertelt overal dat hij met je doet wat hij wenst!'

'Vader! Je hoeft niet eens te proberen! Ik weet zeker dat alleen die akelige Ben Jonas je wat verteld heeft.'

Marian sloop de trap af. Ze hoorde de laatste woorden van haar zus en kon haar oren niet geloven.

'Wat!' krijste Walter Martens schor. 'Wat zeg je?'

Vera keek haar vader zo misprijzend aan dat die bijna stikte.

'En ik wil je nog iets zeggen! Ik denk er niet aan me nog te laten slaan!'

Walter Martens staarde ongelovig naar zijn dochter.

Het meisje draaide zich om en liep de kamer uit. Meteen ontwaakte Walter Martens uit zijn verbijstering.

'Blijf hier!' brulde hij. 'Hier!' brulde hij. 'Hier!'

Hij stormde achter Vera aan, liep een paar stoelen om maar hij

kon zijn dochter niet meer inhalen. Ze klapte de deur van haar kamer voor zijn neus dicht.

Walter Martens kreeg bijna een toeval. Hij schopte tegen de deur, beukte met zijn vuisten op het hout, vloekte en schreeuwde.

Maar de deur bleef dicht. Moeder Martens hoorde het tumult en stapte bevend uit haar bed. Met haar hand op haar hart slofte ze naar de kamer van Vera.

'Zo,' snauwde Martens, 'kom je kijken wat er gebeurt? Dat had je gisteren moeten doen. Ik kan niet één dag weggaan zonder dat mijn dochters zich als sloeries gedragen. En jij ziet natuurlijk niets!'

Mevrouw Martens kreeg tranen in haar ogen, maar zei niets. Ze klopte op Vera's deur en smeekte het meisje om open te maken. 'Nee, moeder,' zei Vera, 'dat doe ik niet. Ik vertik het om nog slaag te krijgen. En dan beslist niet voor dingen waaraan niets verkeerd is!'

'Zie je het nou?' sarde Walter Martens. 'Die mooie Frans Verbeek heeft haar hoofd helemaal op hol gebracht.'

Hij draaide zich om en stommelde de trap af. Moeder Martens bleef nog wat voor de deur van haar dochter staan.

'Vera,' smeekte ze, 'drijf je vader niet tot het uiterste. Ons leven zal een hel worden!'

'Net alsof het nu wat beters is!' zei Vera stilletjes.

Moeder Martens knikte. Er liepen tranen over haar wangen.

Zonder nog één woord te spreken, ging ze terug naar bed. Ze wist niet meer hoe het verder moest.

Walter Martens zat naast het vuur in de woonkamer. Hij steunde zijn hoofd op zijn zware handen en dacht na. Voor het eerst in zijn leven werd hij geconfronteerd met iemand die zich tegen hem verzette.

En voor één keer stond hij machteloos. Stel je voor dat hij hardhandig optrad. Misschien liep het meisje dan wel weg! Op Markensteen was ze beslist welkom. De oude Verbeek zou zo'n kans om hem de voet dwars te zetten, beslist niet missen!

Na een paar minuten kwam hij overeind en liep zachtjes de trap op. Voor Vera's kamer bleef hij staan. Hij hield zijn adem in en luisterde. Dan glimlachte hij vals. Vera hilde. Hij kon het duidelijk horen.

'Een goed teken,' fluisterde hij bij zichzelf. 'Ze zal die koppigheid niet lang volhouden.'

Hij sloop terug naar beneden. Marian dekte de tafel. Een paar tellen later verscheen ook Gerda.

Walter Martens ging zitten.
 'Gerda,' bromde hij, 'roep je zuster. Ze is op haar kamer. Zeg haar dat ze kan komen eten.'
 Gerda knikte en snelde de trap op.
 'Vera,' zei ze dringend, 'kom naar beneden! Vader wil dat je komt eten.'
 Het meisje hoorde beweging in de kamer. Een matras kraakte.
 'Nee,' antwoordde Vera, 'ik kom niet.'
 Gerda hoorde dat haar zus vlak bij de deur stond.
 'Toe nou,' zei ze, 'kom! Maak het niet erger.'
 Vera reageerde niet. Gerda schudde haar hoofd en ging naar beneden. Ze kwam zowat samen met Freddy de kamer binnen.
 'Wel,' snauwde Martens tegen de jongen. 'Moest je schoolblijven? Waarom ben je zo laat?'
 'Helemaal niet, vader! Maar er was wat aan de hand bij de Moerkreek. Ze hebben Erna Veries gevonden.'
 Walter Martens zei niets meer. Hij gaf de kinderen een teken dat ze moesten eten.
 Hij schrokte zelf haastig zijn eten naar binnen en trok zijn mantel aan. De kinderen hoorden de voordeur achter hem dichtvallen. Twee tellen later begonnen ze opgewonden te ratelen. Freddy wist immers nog niet wat er met Vera gebeurd was.
 'Enig!' zei Freddy. 'Er is eindelijk iemand die zich niet meer laat vertrappen!'
 Hij holde de trap op.
 'Zusje? Vera?'
 Hij trommelde op de deur.
 'Kom te voorschijn. De beer is weg!'
 Vera had bij de deur staan luisteren. Ze draaide meteen de sleutel om. Freddy sprong haar om de hals.
 'Goed gedaan, zusje!'
 Vera snoof en moest ondanks alles lachen.
 'En wat doe je nou verder?' vroeg de jongen.
 'Desnoods loop ik weg!' zei Vera vastberaden. 'Ik kan altijd een betrekking zoeken te Gent of te Brugge.'
 Broer en zus liepen de trap af. In de woonkamer had Gerda een bord op tafel gezet. Vera begon te eten.
 'Zeg,' zei Freddy opeens. 'Weet je al dat ze Erna Veries gevonden hebben? Niet ver van de Wilgendijk.'
 'De Wilgendijk?'
 'Ja, ze zat onder het ijs. Ze was helemaal blauw toen ze haar vonden. De mensen vertelden dat ze vermoord werd.'

Vera bleef als van de bliksem getroffen staan.
 'Dan heb ik haar horen schreeuwen!' fluisterde ze. 'Die avond toen ik van Knokke terugkwam.'
 De anderen merkten best hoe bleek ze opeens werd.
 'Toe nou,' zei Gerda, 'laten we erover zwijgen. We hebben zo al ellende genoeg. Vera! Wil je wat drinken?'
 'Ik haal wat voor je,' zei Marian.
 Intussen kwam Walter Martens bij de Moerkreek. Er waren honderden mensen die probeerden een glimp van het lijk op te vangen. Maar de gendarmes hielden iedereen op een afstand.
 'Komt u ook een kijkje nemen?' zei Ben Jonas terwijl hij op Martens toestapte.
 Walter Martens bromde een vaag antwoord.
 'Is dat Frans Verbeek?' zei hij dan. 'Wat doet die hier?'
 Ben Jonas draaide zijn hoofd om en knikte dan.
 'Zou hij soms een hand in het spel hebben?' fluisterde Jonas.
 'Tenslotte is het meisje vermoord een paar dagen nadat hij teruggekomen is.'
 Martens grijnsde. Opeens kreeg hij een idee.
 'Luister eens, Jonas!' bromde hij. 'Waarom zou je dat vermoeden voor je houden? Misschien heb je het wel bij het rechte eind. Als ik jou was, zou ik hier en daar een woord laten vallen.'
 'Mijnheer Martens!'
 Ben Jonas deed alsof hij heftig schrok.
 Net op dat ogenblik kwam Frans Verbeek langs.
 'Goeie avond, mijnheer Martens. Vreselijk, is het niet!'
 'Heb ik jou wat gevraagd?' snauwde Walter Martens. 'Maar nu ik je toch zie, wil ik je een laatste keer waarschuwen. Je bent met mijn dochter gaan schaatsen?'
 'Dat heeft Ben Jonas u beslist wel verteld. Inderdaad. En we hebben het allebei erg prettig gevonden.'
 Martens balde zijn vuisten.
 'Niet hier, mijnheer Martens!' glimlachte Frans Verbeek. 'Niet hier!'
 De jongeman draaide zich om en ging weg.

HET SANATORIUM

Vera zat in haar kamer te lezen. Af en toe liet ze haar boek zinken en keek naar de poort van Markensteen. Opeens hoorde ze de motor van een auto. Zou Frans...?

Nee, de auto draaide het hek van Leliedaal binnen. Ze hoorde dadelijk daarop de deurbel.
 Er klonken stemmen in de hal.
 Vera stond op en liep naar de trap.
 'Vera!'
 Dat was de stem van Gerda. Vera ging dadelijk naar beneden.
 Er stond een man in de hal die Vera nooit gezien had.
 'Mijnheer?'
 'Juffrouw Vera Martens? Ik moet u vragen met me mee te gaan naar het gemeentehuis.'
 'Wat betekent dat?' vroeg Vera verbaasd.
 'Dat kan ik u helaas niet zeggen, juffrouw!' glimlachte de man.
 'Het zal echt niet lang duren en we zorgen ervoor dat u met de wagen teruggebracht wordt.'
 Vera knikte alleen maar en trok haar mantel aan. Gerda stond het allemaal een beetje hulpeloos aan te kijken.
 'Maak je geen zorgen, zusje!' glimlachte Vera. 'Ik ben dadelijk terug.'
 Ze liep naar de auto en stapte in. De wagen bromde weg.
 Bij het stadhuis van Waalburg stonden een tiental mensen te praten. Ze bekeken Vera Martens met onderzoekende ogen.
 Het meisje keek strak voor zich uit.
 De man die haar afgehaald had, liet haar binnen in een ruime kamer. Een jonge man met een scherpzinnig gezicht stond op van achter een tafel die overdekt was met bundels papier.
 'Juffrouw Martens? Aangenaam met u kennis te maken. Ik ben de onderzoeksrechter die met de zaak Veries belast werd.'
 'Aangenaam, mijnheer! Maar ik begrijp niet wat ik daarmee te maken heb?'
 'Juffrouw, u herinnert zich toch de avond toen de moeder van het slachtoffer bij u kwam aankloppen?'
 Vera knikte.
 'Kunt u daarover wat meer vertellen?'
 'Waar wilt u dat ik begin?' vroeg Vera. 'Toen ik te Knokke de laatste tram miste?'
 De onderzoeksrechter knikte instemmend.
 'Wel, die avond ontmoette ik voor het eerst Frans Verbeek. Hij nam me mee in zijn wagen en omdat ik niet te vroeg in de stad wou aankomen, bleven we staan op de Wilgendijk.'
 'Ik begrijp niet goed wat u bedoelt. Niet te vroeg aankomen?'
 'Er is al sedert jaren ruzie tussen de familie Verbeek en de onze. Als ik op een ongewoon uur thuisgekomen was, had ik

vader moeten vertellen dat Frans Verbeek me meegenomen had.' Ze merkte dat de onderzoeksrechter een aantekening maakte. 'Terwijl we op de Wilgendijk stonden, hoorden we plotseling een angstaanjagende schreeuw. Het is best mogelijk dat het Erna Veries was die gilde.'

'Maar u bent niet gaan kijken?'

Vera schudde haar hoofd.

'Nee, Frans Verbeek zei dat het waarschijnlijk een kat was. Het klonk erg akelig.'

'Heeft iemand gezien dat u met Frans Verbeek in die wagen zat?'

vroeg de onderzoeksrechter.

'Ja,' zei Vera. 'Ben Jonas, een van de bedienden van mijn vader kwam bij toeval langs.'

De rechter glimlachte. Hij had al lang begrepen dat het meisje Ben Jonas niet in haar hart droeg.

'Dat is alles, juffrouw!' glimlachte hij. 'Ik dank u hartelijk en ik wens u een prettige namiddag.'

Hij liet Vera zelf uit.

Zodra het meisje verdwenen was, maakte hij een andere deur open en wenkte Frans Verbeek.

'Zo,' glimlachte hij dan. 'Ik heb zojuist iemand gehoord die bijna woordelijk bevestigde wat u me verteld heeft.'

'Mag ik nog wat vragen?' zei Frans Verbeek. 'Waarom heeft u mij verdacht?'

'Verdacht! Wat een groot woord. Nee, mijnheer Verbeek. Wij verdachten u niet. Wij wilden alleen een paar geruchten controleren. Er werden nogal vreemde dingen gefluisterd.'

'En wie deed dat, als ik vragen mag?'

'Dat kan ik u helaas niet zeggen! Maar ik verzeker u dat wij van nu af alle lasterpraatjes meteen uit de wereld zullen helpen.'

De onderzoeksrechter stond op en drukte Frans Verbeek de hand. De jongeman verliet glimlachend de kamer.

Buiten had Vera toevallig iemand ontmoet die ze kende. Ze stond nog te praten toen Frans Verbeek uit het stadhuis kwam.

'Vera!'

De jonge man stoorde zich niet aan de blikken van de nieuwsgierigen. Hij kwam op Vera toe en drukte haar handen.

'Frans! Wat moet jij hier?'

'We hebben waarschijnlijk dezelfde mijnheer ontmoet!' glimlachte de jonge man. 'Heeft hij je gevraagd wat je deed op de avond van de moord?'

Vera knikte. Dat was het dus!

'Het spijt me,' zei Frans. 'Ik wou je hier eerst niet in betrekken. Maar het kon eenvoudig niet anders. Iemand had de onderzoeksrechter laten verstaan dat ik wel meer kon afweten van die moord op Erna Veries.'

'Frans!'

'En dus heb ik verteld dat wij samen in de auto zaten.'

'Jij, schoelie!' schreeuwde iemand.

Vera had haar vader niet eens zien aankomen.

'Heb je mijn dochter nog niet genoeg tot schande gemaakt?' briepte de zware man. 'Moet je ze ook nog in je smerige zaakjes betrekken?'

'Als u het aan de onderzoeksrechter wilt vragen,' zei Frans Verbeek kalm, 'zal die u vertellen dat ik met de moord op Erna Veries niets te maken heb. Meer zelfs, ik zal klacht neerleggen tegen iedereen die nog een kwaad woord over me durft te zeggen. En u weet wat een valse beschuldiging kan kosten, is het niet?'

Martens gromde.

'Ik ga naar huis!' zei Vera hooghartig.

'Jij!'

'Tot vanmiddag, vader!'

Ze wist best dat Walter Martens haar niet kon slaan waar iedereen bij stond. Daarom stapte ze waardig weg.

Gerda zat nog altijd bij haar moeder toen Vera thuiskwam.

Kortweg vertelde het meisje wat ze op het stadhuis had moeten doen. Dan ging ze terug naar haar kamer en probeerde te lezen. Maar haar gedachten dwaalden voortdurend weg. Ze keek naar de hemel waarin donkere wolken samendreven.

'Het zal stormen,' dacht Vera. 'En dan gaat het dooien.'

Ze kwam pas beneden toen ze de zware stap van haar vader in de hal hoorde. Het kon zowat één uur zijn.

Er werd in stilte gegeten. Toen Walter Martens terug in zijn stoel naast het vuur zat, zei hij tegen Freddy:

'Ga jij je moeder gezelschap houden. Ik heb wat met je zusters te regelen.'

De drie meisjes keken verbaasd op. De jongen knikte en ging weg.

'Freddy hoeft dit niet te horen,' zei Martens. 'Er is wat met de dood van Erna Veries. Ze was niet zo'n stil meisje als iedereen dacht. Integendeel. Het staat nu wel vast dat ze een kind moest krijgen. De vader heeft waarschijnlijk willen vermijden dat Erna zijn naam noemde. En daarom werd het meisje vermoord.'

De drie meisjes staarden met grote ogen naar hun vader.

'Jullie willen natuurlijk weten waarom ik dit allemaal vertel?'

Geen van de meisjes antwoordde.

'Het is bedoeld als waarschuwing! Vooral voor jou, Vera! Als je niet uitkijkt met die Frans Verbeek, zou jou wel eens hetzelfde lot kunnen wachten.'

Het was bijna lachwekkend. De brutale Walter Martens die voor één keer de passie preekte!

'Vader,' zei Vera, 'dat is gemeen! Frans Verbeek is net zo'n ernstige jongen als wie ook.'

Walter Martens schudde bedroefd zijn hoofd.

'Je wilt dus het verkeerde niet inzien? Vera, voor de laatste keer, kom tot bezinning!'

Het meisje haalde haar schouders op. Ze werd meteen achterdochtig. Daar zat meer achter. Daarvoor kende ze haar vader te goed.

De zware man zuchtte.

'Er is nog meer!' zei hij dan. 'Ik maak me bezorgd over moeder. Ze wil maar niet beter worden. Ik heb besloten de raad van dokter Bremer op te volgen en je moeder naar een instelling te sturen om er op te knappen. Maar ik wil haar niet alleen laten gaan. En daarom wou ik Vera vragen om haar gezelschap te houden.'

Vera sloot haar ogen. Ze had dus goed geraden. Ze zou weg moeten uit Waalburg, weg van Frans Verbeek.

'Vera, dat kun je niet weigeren!' drong haar vader aan.

'Natuurlijk niet, vader. Ik dacht er trouwens niet aan!'

Martens knikte. Er flikkerde iets als triomf in zijn ogen.

Vera schrok ervan.

'Ik denk dat ik maar wat naar bed ga,' zei ze stil. 'Ik ben moe.'

Ze stond op en ging naar haar kamer. Ze wou alleen zijn en over dit alles nadenken.

Moedeloos liet ze zich op haar bed vallen en staarde naar de zoldering.

'Ik moet eerst nog met Frans praten,' dacht ze. 'Misschien is het niet zo erg! Misschien vindt hij een oplossing.'

Opeens hief ze haar hoofd op. Wat was er nu weer? Er klonken woedende stemmen uit de logeerkamer waar haar vader sliep.

'Hou op met zaniken!' snauwde Walter Martens tegen zijn vrouw.

'Alles is geregeld. Je gaat en Vera gaat met je mee!'

'Walter,' smeekte mevrouw Martens, 'laat me hier blijven! Echt! Ik voel me al veel beter. Nog één of twee dagen rust en alles is voorbij!'

'Dokter Bremer heeft gezegd dat het veel erger is dan je zelf vermoedt!'

'Ik wil bij de kinderen blijven! Ze hebben me nodig!'

'Gekheid! Ze weten niet eens meer dat je er bent! Of heeft één van die lieve kinderen je ooit wat verteld? Wist je dat Vera met die schoft van een Verbeek scharrelde? Wist je dat?'

'Misschien doet ze niets verkeerts!'

'Goed zo,' snauwde Martens, 'verdedig ze maar! Dat maakt de zaak dan helemaal rond! En meteen zet je ze tegen mij op.'

'Dat heb ik nooit gedaan, Walter! Ik heb altijd gezegd dat ze naar je moeten luisteren.'

'Dat heb ik wel gemerkt!'

Hij zei het zo sarrend dat de arme vrouw tranen in haar ogen kreeg. Ze sloeg haar handen voor haar gezicht.

'Walter,' kreunde ze dan. 'Waarom praat je zo tegen me? Ik hou van je! Ik wil...'

'Hou daarover op! Je bent geen achttien meer!'

'Waarom ben je zo veranderd? Dadelijk al na ons huwelijk ben je brutaal tegen me gaan doen!'

'Toe maar! Nee, jij bent een ongenietbare zuurpruim geworden! Je deugde niet eens in bed.'

'Je wilt je wreken! Dat is het! Verbeek is je te vlug geweest! Hij is getrouwd met de vrouw die jij wou! Maar dat is geen reden om mij te vervensen!'

Walter Martens staarde zijn vrouw ongelovig aan. Wat durfde zij zeggen? Was iedereen in het huis dan gek geworden?

'Naar je kamer!' brulde hij. 'Je bent over je toeren heen!'

'Ik wou dat ik dood was,' kreunde mevrouw Martens. 'De kinderen...'

'Ga dan dood!' brulde haar man. 'Ik zal de laatste zijn om je tegen te houden. En die kinderen zullen geen traan om je laten. Wat hebben zij ten slotte aan een oude zeur als jij!'

Hij draaide zich om en donderde de trap af. Vera had verbijsterd geluisterd. Zo iets had ze zelfs van haar vader niet verwacht.

Mevrouw Martens stond doodsbleek tegen de muur geleund en ademde moeilijk. Heel behoedzaam bracht Vera de bevende vrouw naar bed.

'Stil nou, moeder! Morgen zijn we ver hier vandaan.'

'Zeg dat niet,' jammerde de vrouw. 'Ondanks alles wil ik bij hem blijven. En bij jullie! Ik wil niet weggaan.'

Opeens begon de moegetergde vrouw hartverscheurend te snikken. Vera begreep dat ze niets kon doen om haar moeder te helpen. Met gebogen hoofd liep ze de kamer uit. Beneden viel de huisdeur dicht. Buiten hoestte Martens. Hij vertrok naar zijn kantoor.

Zowat een uur later zag Vera hoe Frans Verbeek langs het hek stapte. De jongeman hield duidelijk zijn pas in en keek onderzoekend naar de grote tuin. Vera's hart bonsde. Nu of nooit. Ze snelde de trap af, greep een omslagdoek en holde naar buiten.

'Frans!'

De jongeman keerde gejaagd op zijn stappen terug.

'Vera! Wat ben ik blij dat ik je weer eens zie. Hoe maakt je moeder het.'

Vera haar gezicht stond meteen somber.

'Vera! Er is toch niets ernstigs gebeurd?'

Het meisje glimlachte moeilijk.

'Nee, Frans. Moeder gaat naar een sanatorium. Ze is volkomen uitgeput. En ik moet met haar mee.'

'Waarheen?' vroeg Frans haastig.

'Naar Eertinge. Ik ken de instelling niet. Morgen gaan we weg.'

De jongeman fronste zijn wenkbrauwen. Zijn ogen stonden dreigend.

'En wat zul je doen?'

'Nou,' zei Vera, 'ik kan onmogelijk weigeren, is het wel?'

Frans Verbeek knikte.

'Dus zullen we elkaar in lange tijd niet meer zien.'

Vera wist heel duidelijk dat hij het meende. Hij zou haar missen. En dadelijk voelde ze een warm, dankbaar gevoel door haar lichaam stromen.

'Ik had gedacht,' aarzelde ze, 'dat je me kon komen opzoeken.'

Frans wou net wat onaardigs zeggen.

'Patiënten in zo'n instelling moeten veel wandelen. Dus kunnen we elkaar alleen zien.'

De ogen van Frans Verbeek straalden.

'Wel, kleine samenzweerster, dat is niet zo'n gek plan! Prima!

Dat doen we. Als het een beetje meeloopt, zijn we ginder zelfs vrijer dan hier!'

Vera lachte.

'Overmorgen steek ik mijn eerste bezoekje af!' zei Frans. 'Ik zal om twee uur in de buurt van de toegangspoort zijn. Moet ik me vermommen?'

Ze schaterden het allebei uit.

'Vind je het echt niet lastig?' vroeg Vera na een poosje.

'Voor één blik uit je mooie ogen,' declameerde Frans Verbeek, 'ga ik door een vuur!'

Hij wou niet ernstig meer praten. Hij voelde best aan dat Vera een opkikker erg nodig had.

Pas een hele tijd later namen ze afscheid van elkaar. Frans kneep Vera bemoedigend in de wang.

'Nog wat geduld, kleintje. Over tien maanden ben je volwassen.'

'Zeg eens,' stoof Vera op.

'Ik bedoel, meerderjarig!' suste Frans Verbeek. 'En dan kom ik je uit dat sombere huis weghalen. Afgesproken?'

Vera knikte alleen maar. Haar keel leek plotseling toegesnoerd.

'Zo! Maak nou maar dat je naar binnen komt. Het is steenkoud. Je moet niet ziek worden! Tot overmorgen.'

Vera bleef hem nakijken tot hij om de bocht van de weg verdwenen was. Twee stille tranen liepen langs haar neusvleugels. Maar ze schreide niet alleen van verdriet. Ze zou Frans terugzien. Ondanks iedereen!

Walter Martens zat intussen op zijn kantoor. Hij tekende haastig een paar brieven. Dan riep hij Ben Jonas.

'Ik ga nu naar Eertinge. Er is nog één en ander te regelen. Zorg jij ervoor dat er morgen om acht uur een wagen komt om mijn vrouw en Vera op te halen. In orde? Wat scheelt er?'

'Wel,' fluisterde Ben Jonas, 'ik maak me zorgen.'

Walter Martens zuchtte en fronste zijn voorhoofd.

'Je weet dat je me alles kunt vertellen,' zei hij dan.

'Het gaat over Frans Verbeek. Iemand heeft me gezegd dat hij de praatjes die ik - op uw vraag - rondgestrooid heb, niet zomaar naast zich zal neerleggen. Hij zal klacht indienen, zeggen ze!'

'Zeggen ze!' brieste Martens. 'Wie voor de drommel is 'ze'? 'Als iemand je een vraag stelt, loochen je gewoon alles. Ik hoop dat je het handig genoeg ingepikt hebt. Zo kun je altijd beweren dat het om een misverstand gaat.'

Ben Jonas knikte.

'Ik hoop het,' zei hij dan. 'Ik hoop het.'

En heel langzaam, bijna dreigend, stapte hij naar buiten.

De volgende morgen ging Martens op zijn gewone uur thuis weg. Freddy kreeg nauwelijks de tijd om afscheid te nemen van zijn moeder en zijn zuster. En Martens had geen vriendelijk woord voor zijn echtgenote over.

Vader en zoon waren nauwelijks vertrokken toen een huurauto het hek binnendraaide.

'De wagen is er,' zei Marian zenuwachtig. 'Ik...'

Ze kon niet verder praten. Opeens barstte ze in snikken los. Ze viel rond de hals van haar moeder. Het meisje was bang dat de stemming nog slechter zou worden als ze met haar vader alleen bleef.

Mevrouw Martens kreeg tranen in haar ogen.
 'Kom nou, Marian,' zei ze flink. 'Het duurt maar heel kort. Ik kom thuis voor je echt weet dat ik vertrokken ben!'
 Maar die woorden klonken vals. Het leek wel alsof er iets dreigends in de lucht hing, iets onherroepelijks.
 De chauffeur reed voorzichtig. De wegen lagen glad. Overal droop smeltende sneeuw van de bomen. Af en toe, als de wielen van de wagen door een kuil heen reden, spatte de modder tot tegen de raampjes.
 Mevrouw Martens zei niets. Vera keek naar buiten.
 'We zijn er bijna,' zuchtte het meisje toen ze naast de weg het bordje met 'Eertinge' opmerkte.
 Het sanatorium lag niet in het dorp zelf. Ze reden nog bijna een kwartier door sombere dennenbossen.
 Eindelijk stopte de wagen voor een zwaar, ijzeren hek. Een dreef leidde naar een wit gebouw. De tuin er omheen lag doods en verlaten.
 Mevrouw Martens beefde.
 'Ik wil terug naar huis!' jammerde ze opeens. 'Ik wil naar huis.'
 De chauffeur zat met een onbewogen gezicht naar buiten te kijken. Dit gejammer ging hem geen snars aan. Binnen moesten ze de wagen toch bemerkt hebben. Er kwam een man het brede tuinpad aflopen.
 Vera had al dadelijk een hekel aan de kerel die het hek openmaakte.
 'Mevrouw en juffrouw Martens?'
 'Inderdaad,' knikte Vera.
 De kleine, waterige oogjes van de man namen haar onderzoekend op.
 'U zal het hier best naar uw zin hebben,' glimlachte hij zeemzoet. De auto reed tot voor het bordes. Een verpleegster kwam naar buiten. Ze droeg een smetteloos, wit uniform en haar haren waren onder een gesteven kapje verborgen.
 'Welkom,' zei ze. 'Wat een vreselijk weer toch om te reizen. Komt u maar met me mee. We zullen u meteen op uw kamer installeren. Dan krijgt u ook een kop bouillon. En daarna probeert u wat te slapen. U zult het zien. In géén tijd is u helemaal opgeknapt.'
 De chauffeur begon intussen met het uitladen van de koffers.
 De verpleegster nam mevrouw Martens beschermend bij de arm. Vera liep achter ze aan. De lange, glimmende gang met de een-tonige deuren maakte een benauwde indruk op haar. Het leek wel alsof ze een gevangenis binnenstapte.

De kamer van mevrouw Martens was nochtans ruim en licht. Twee grote ramen keken uit op de tuin.

'Kunnen moeder en ik in één kamer blijven?' vroeg Vera.

'Nee,' glimlachte de verpleegster. 'Maar uw kamers liggen wel naast elkaar. U hoeft alleen maar de deur open te maken om bij elkaar te komen.'

Dan hielp ze mevrouw Martens haar mantel uittrekken.

'Gaaf u daar nu rustig zitten,' zei ze. 'Ik haal de bouillon. En vooral geen zorgenrimpels! U zult hier best wennen. De dames die hier verblijven, zijn heel tevreden.'

Zodra de verpleegster weg was, sloeg mevrouw Martens haar handen voor haar open.

'Dat houd ik nooit uit!' snikte ze. 'Dokter Bremer heeft beslist overdreven. Ik kon thuis net zo goed genezen!'

'Kom nou, mama!' suste Vera. 'Laten we het een paar dagen aanzien. Het zal best meevallen. En als het echt niet gaat, keren we terug.'

De verpleegster stapte naar binnen met de bouillon. Ze deed alsof ze niet merkte dat mevrouw weende.

Vera schikte het linnen en de kleren uit de koffers netjes in de kasten.

'Het lijkt wel of vader ons in een gevangenis gestopt heeft,' jammerde mevrouw Martens verder. 'Ik zal mijn kinderen zo missen!'

Vera ging ook voor het raam zitten. Ze had net zoveel lust om te huilen als haar moeder. Maar ze moest zich flink houden. De volgende dag zou ze Frans al terugzien.

Mevrouw Martens ging wat later naar bed. Vera verliet geluidloos de kamer. Op de gang ontmoette ze de verpleegster.

'Als u dat wenst, kunnen we even door de instelling lopen,' glimlachte die. 'U weet dan meteen alles te vinden.'

Toen Vera een uur later terug op haar kamer kwam, was ze de wanhoop nabij. Overal had ze vrouwen gezien die zielig voor zich uit starden. Ze wachtten op iets dat misschien nooit komen zou. 'Alsof moeder hier kon genezen!' dacht het meisje. 'Dokter Bremer kan nooit een instelling als deze bedoeld hebben!'

De duisternis viel vroeg. De lange avond begon. Vera probeerde wat te lezen, maar dat wilde niet vlotten. Haar gedachten dwaalden voortdurend af. Net voor bedtijd kwam de directrice de kamer van mevrouw Martens binnen. Ze zei een paar banale dingen over rusten en zich geen zorgen maken. Dan verdween ze terug.

Vera sliep de hele nacht onrustig. Ze had de deur tussen de kamer van haar moeder en de hare openstaan. Zo hoorde ze haar moeder geregeld kreunen en één keer leek het wel of de arme vrouw ijlde. Toen Vera de volgende dag opstond, was ze doodmoe. De dokter van de instelling kwam bijna dadelijk na het ontbijt. Met een knorrig gezicht begon hij mevrouw Martens te onderzoeken. Hij mompelde een aantal onverstaanbare woorden tegen de verpleegster die wat optekende in een register.

'Wilt u bij het raam komen staan, juffrouw?' bromde de dokter dan.

Vera keek verbaasd op, maar deed wat de dokter vroeg.

'Dokter,' zei ze toen die haar oogleden optilde, 'dit moet een vergissing zijn. Ik ben geen patiënte. Ik houd alleen mijn moeder gezelschap.'

De dokter bromde en greep zijn stethoscoop.

'Blouse openknopen!' zei hij kort.

'Dokter!'

'Juffrouw, ik heb geen tijd voor praatjes! Doet u alstublieft wat ik vraag!'

'Ik denk er niet aan!' snauwde Vera. 'Ik ben niet ziek. En ik wens helemaal niet onderzocht te worden.'

'Goed,' zei de dokter. 'Dan zien we dat morgen wel!'

Hij liep zonder meer naar buiten.

Wat later kwam de verpleegster met witte pilletjes. Mevrouw Martens moest er twee nemen. Tien tellen later duizelde ze weg in een diepe slaap.

Vera vond het allemaal nogal zonderling en besloot er met Frans over te praten.

Dadelijk na het middagmaal trok ze haar mantel aan. Moeder sliep nog heel diep. Vera glimlachte. De rust zou haar ondanks alles goed doen.

Enkele patiënten wandelden zwijgend in de tuin toen Vera naar het hek liep. Ze keken niet eens op.

Vera voelde zich opgewonden nu ze Frans ging terugzien. Voor één keer hoefden ze zich niet te verbergen. Ze zouden rustig met elkaar kunnen praten. Ze drukte op de kruk van het hoge hek. Die bewoog niet. Vera schudde ongelovig haar hoofd en drukte opnieuw. Vergeefs.

'Wat wilt u, juffertje?' vroeg iemand.

Vera herkende de enge kerel die haar de vorige dag binnenliet.

'Ik wou een wandeling maken,' zei ze dan. 'Wilt u alstublieft het hek openmaken?'

'Mag ik uw briefje?'

'Briefje?' echode Vera.

'Ja, juffrouw, iedereen die naar buiten wil moet een geschreven toelating van de directrice hebben.'

'Maar dat is gekheid!' schreeuwde Vera. 'Ik ben geen patiënte. Ik ben hier alleen om mijn moeder gezelschap te houden.'

'De regel is de regel. Misschien kunt u het aan juffrouw Maria vragen,' zei de portier. 'Ze komt er net aan!'

De verpleegster kwam glimlachend aanstappen.

'Ik wou graag een wandeling maken,' zei Vera zo kalm mogelijk.

'Juffrouw,' zei de verpleegster, 'u begrijpt toch dat zoiets onmogelijk is. We zijn voor u verantwoordelijk!'

'Helemaal niet,' zei Vera. 'Ik heb u al wel tien keer gezegd dat ik geen patiënte ben. Maar niemand schijnt hier Nederlands te verstaan.'

'Juffrouw,' fluisterde de verpleegster bedarend. 'Maak toch geen herrie. Je kunt in de tuin wandelen. Die is meer dan groot genoeg.'

'Bedoelt u,' zei Vera moeilijk, 'dat ik hier opgesloten word? Dat ik niet naar buiten kan als ik dat wens?'

Ze begon het ergste te vermoeden.

'Uw vader heeft ons heel nauwkeurige instructies gegeven.'

'Vader? Die is hier nooit geweest!'

'Gisteren is mijnheer Martens speciaal hierheen gekomen om ons te waarschuwen. U is geen kwaad meisje! Alleen een beetje overspannen door die ongelukkige geschiedenis. Kom nou mee. Over een paar weken is u helemaal beter.'

Vera werd doodsbleek. Zo! Haar vader was haar te slim af geweest. Hij had begrepen dat Frans en zij elkaar zouden ontmoeten als zij daarvoor de kans kregen.

'Mijn vader heeft niet het recht om me te doen opsluiten! Ik wil hier weg! Laat me naar buiten.'

Vera klemde zich opeens vast aan de tralies en schudde het hek machteloos heen en weer.

De verpleegster gaf de portier een onzichtbare wenk.

'Kom, juffrouw,' zei ze dan. 'We gaan naar binnen.'

Twee handen schroefden zich rond Vera's bovenarmen.

Het meisje schopte wild om zich heen. Maar tegen de brutale kracht van de portier was ze niet opgewassen.

'Frans! Frans!' schreeuwde ze. 'Frans! Haal me hier weg.'

De verpleegster schudde kopte medelijdend. Ach, het was niet de eerste keer dat mooie, jonge meisjes door een ongelukkige liefde gewoon hun verstand verloren! Wat een ellende.

Ze dacht met medelijden terug aan mijnheer Martens die met tranen in zijn ogen de treurige geschiedenis van zijn dochter vertelde. Waarom waren meisjes niet verstandiger? Waarom lieten ze zich toch altijd weer door de verkeerde het hoofd op hol brengen?

De portier bracht de huilende en schoppende Vera terug naar haar kamer. De directrice kwam toegesneld.

'Juffrouw Martens,' zei ze, 'zo word je nooit beter! Het is niet goed dat je je zo opwindt. Denk erom dat we je vader beloofd hebben dat we je in een minimum van tijd weer helemaal opgeknapt zouden afleveren.'

'Maar zijn jullie dan allemaal gek? Ik ben helemaal niet ziek!'
'Natuurlijk niet, alleen een beetje overspannen. Kom, kom! Nu gaan we rustig naar bed!'

'Mevrouw,' zei Vera opeens onnatuurlijk kalm, 'ik begrijp alles. Ik wens dat u ook de waarheid kent. Ik ben verloofd met een jongeman. Mijn vader heeft sedert jaren ruzie met de familie van die jongen. Daarom probeert hij nu met alle middelen onze verloving ongedaan te maken.'

'Waarschijnlijk heeft uw vader heel goede redenen om zich tegen die relatie te verzetten!' zuchtte de directrice. 'Ik heb al tientallen dergelijke gevallen gekend. Een jaar later waren de meisjes zonder uitzondering gelukkig dat vader ingegrepen had.'

Vera zonk ontmoedigd op haar bed neer. Alles was nutteloos. Haar vader was dan uiteindelijk toch de sterkste!

'Uw vader toonde zich gisteren heel bezorgd,' zei de directrice nog. 'Hij doet het allemaal om uw bestwil.'

Vera lachte hard. Bestwil!

Frans Verbeek kwam omstreeks twee uur in de buurt van het sanatorium. Hij had rozen voor Vera meegebracht. Ze lagen naast hem in de wagen en hij glimlachte als hij hun zachte geur opsnoof.

Frans keek naar de druipende bomen. Nee, het was geen weer om te wandelen. Hij zou Vera voorstellen om naar Brugge te gaan en in een rustige gelegenheid wat te praten.

Hij keek verbaasd op zijn uurwerk. Het was intussen bijna kwart over twee geworden. Van op de plaats waar zijn auto stond kon hij duidelijk het gesloten hek van het instituut zien. Dus moest Vera hem ook opmerken als ze naar buiten kwam.

Hij wachtte ongeduldig tot drie uur. Dan besloot hij om een kijkje te gaan nemen. Hij startte zijn wagen en reed tot voor de poort. De brede laan naar het gebouw was verlaten.

'Brr!' dacht Frans Verbeek. 'Ik heb al gezelliger tehuizen gezien. Ik hoop maar dat mevrouw Martens het hier leuk vindt.'

De jongeman stapte uit de wagen en zocht naar een bel. Maar die was er blijkbaar niet. Frans Verbeek probeerde of de deur gesloten was. Rotsvast. Toen schrok hij. Een zware, grijzende man kwam haastig aangestapt.

'Mijnheer?' grauwde de kerel.

'Ik wou mevrouw en juffrouw Martens spreken.'

'Bezoekdagen zijn zondag en donderdag. Van veertien tot zestien uur.'

Frans Verbeek fronste zijn voorhoofd. Zo'n toontje!

'Mijnheer,' zei hij, 'ik kom van heel ver om mijn moeder en zus te zien! Kunt...'

'Heeft u een speciale toelating?'

Frans Verbeek schudde ontkennend zijn hoofd. Wat betekende dit allemaal? Was dit tehuis dan een gevangenis?

'Dan kan ik u niet naar binnen laten, mijnheer! Het is hier geen hotel waar iedereen naar binnen kan als hij dat prettig vindt.'

'Dan wacht ik tot ik de kans zie naar binnen te glippen,' glimlachte Frans dreigend. 'Als ik iets in mijn hoofd heb...'

Probeer dat maar niet,' snauwde de man. 'Ik ga meteen de directrice waarschuwen.'

De ongezellige kerel stapte haastig weg. Frans Verbeek leunde tegen het hek. Hij vermoedde het ergste. Dit was alleen maar een nieuwe zet van Walter Martens. Die wou zijn dochter beletten Frans Verbeek te ontmoeten. Daarvoor was hij zelfs bereid haar in een krankzinnigengesticht op te sluiten.

Enkele minuten later kwam de man terug in het gezelschap van een statige, grijze dame. Energiek stapte ze op Frans Verbeek toe. 'Ik vermoed,' zei de dame, 'dat u mijnheer Verbeek is. Uit Waalburg?'

Eén ogenblik wist Frans Verbeek niet waar hij het had. Maar dan drong de betekenis van die woorden tot hem door. Walter Martens had dus alle maatregelen wel degelijk getroffen.

'Inderdaad,' zei Frans kalm. 'Ik ben Frans Verbeek.'

'U begrijpt dat ik u niet kan toelaten,' zei de dame.

'Mijnheer Martens heeft u over mij gesproken, neem ik aan?'

'Inderdaad. En nu verzoek ik u weg te gaan. Zoniet zal ik de politie moeten verwittigen. Wij kunnen hier geen opwinding hebben.'

'Opwinding?'

'Inderdaad. We hebben moeilijkheden gehad met juffrouw Martens. Ze wou de instelling verlaten om u te zien. En dat is

tegen de wens van haar vader. Het meisje is hier omdat ze overspannen is.'

Frans Verbeek barstte in een spottende lach uit.

'Vera? Overspannen? Mevrouw, u laat zich misbruiken!'

'Dat vermoedde ik al,' spotte de directrice. 'U wilt me natuurlijk vertellen dat mijnheer Martens zijn dochter opgesloten heeft. En ook dat hij een dwingeland is?'

Frans Verbeek haalde zijn schouders op. Dit was al te gek.

'Mijnheer Verbeek,' hernam de directrice, 'gelooft u één ding van me. In het werk dat ik doe, leer je een boel mensen kennen. Ik weet heus wel wat goed voor me is. Prettige middag verder.'

Frans Verbeek knikte alleen maar. Hij liep naar zijn auto terug. Hij begreep dat hij niets kon ondernemen. In drie tellen zouden ze de politie erbij halen en hij kon een schandaaltje voorlopig best missen.

Heel even nog kwam hij in de bekoring om iets gekks te doen. Over de muur klimmen of zo. Hij dacht vooral aan Vera. Want hij kon zich best inbeelden hoe ontgoocheld het meisje zou zijn.

Nou, er zat niets anders op dan naar Waalburg terug te gaan. Hij wou eerst met zijn vader over de hele zaak spreken. Misschien kende die een oplossing.

Van de droefgeestige takken vielen dikke druppels.

NOG MEER HERRIE

Walter Martens kwam thuis van kantoor. Gerda verdween naar de keuken en Marian begon de tafel te dekken. Freddy stapte naar binnen.

'Goede avond, vader!' zei de jongen. 'Wist je dat ze Johan Corels ondervraagd hebben? Hij is urenlang bij de onderzoeksrechter geweest. Ze vertellen dat hij meer afweet van de moord op Erna Veries.'

'Wil jij wel eens je mond houden over zo'n dingen!' snauwde vader Martens. 'Er zijn andere zaken waarmee jij in je hoofd moet zitten.'

Marian had ook gehoord wat haar broer zei. Johan! Eén ogenblik duizelde het meisje. Ze moest zich aan de tafelrand vastgrijpen. Het glas dat ze wilde neerzetten, glipte uit haar handen.

'Kun je niet uitkijken?' blafte Martens. 'Natuurlijk moet jij ook alles horen als het over zo'n schandaal gaat. Is het niet?'

Freddy nam zijn boeken en ging naar boven. Vader had weer de

bokkepruik op. Dan hield hij zich beter geborgen. Vooral nu moeder er ook niet meer was.

Marian sloeg haar handen voor haar gezicht en rende naar de keuken om een stoffer en een blik te halen.

Toen ze in de keuken kwam, waren Gerda en Saartje ook al over Johan aan het praten.

'Ze hebben ook over Frans Verbeek gekletst!' hoorde ze Gerda zeggen. 'Dat bewijst helemaal niets.'

'Maar Johan...'

Saartje zweeg toen ze Marian opmerkte. Net alsof ze wist dat het meisje en de zoon van de tuinman goede maatjes waren.

Zonder een woord verdween Marian weer uit de keuken. Maar het schreien stond haar veel nader dan het lachen.

'Komt het eten nog?' snauwde Walter Martens toen ze verscheen.

'Ik heb nog werk te doen.'

De maaltijd verliep in een gedrukte stemming. Niemand zei wat. Zodra ze de kans zagen, gingen de kinderen naar hun kamer. Martens rookte een sigaar en las zijn krant.

Net toen hij het licht wou uitdoen om naar bed te gaan, rinkelde de telefoon.

'Men vraagt u vanuit Knokke!'

Martens begreep meteen dat er wat scheelde met zijn zuster. Toen hoorde hij de zware stem van de dokter.

'Kom dadelijk hierheen,' zei die kort. 'Juffrouw Louise heeft een nieuwe aanval gehad. Dit keer loopt het met haar af. Ik heb een priester laten komen.'

'Is ze nog bij bewustzijn?' vroeg Martens haastig.

'Af en toe heeft ze een helder ogenblik,' zuchtte de dokter.

'Ik spring in een taxi en kom dadelijk!'

Haastig liep Martens de trap op. Hij klopte op de deur van Gerda's kamer. Fluisterend bracht hij het meisje op de hoogte.

'Je bent verantwoordelijk voor wat hier gebeurt!' zei hij dan. 'Ik weet niet wanneer ik terug ben. Mocht Frans Verbeek hierheen komen, dan maak je onder geen voorwendsel de deur open! Is dat begrepen?'

Gerda knikte.

Een paar minuten later reed hij in een taxi weg. Freddy kwam dadelijk weer uit zijn kamer.

'Gerda,' zei hij, 'ik heb nog meer nieuws. Maar ik durfde er niet over praten toen vader erbij was.'

Het oudste meisje keek heel verbaasd.

'Frans Verbeek is te Eertinge geweest. Hij heeft Vera niet mogen

zien. Hij beweert dat ze daar opgesloten is. Vader moet tegen de directrice van de instelling gezegd hebben dat Vera overspannen is! Wat zeg je daar wel van?

'Wie heeft jou dat verteld?'

'Een jongen van mijn klas. Frans zijn vader had er heel verontwaardigd over gesproken met de vader van die jongen.'

'Het zijn misschien praatjes, Freddy!' glimlachte Gerda moeilijk.

'Het is maar best dat je er niets over gezegd hebt, toen vader nog thuis was.'

Maar diep in haar hart was ze ervan overtuigd dat wat Freddy vertelde ook inderdaad gebeurd was. Zij wist beter dan wie ook waartoe haar vader in staat was. Gerda's gedachten dwaalden terug naar Werner Borel en de gelukkige dromen die ze toen gekoesterd had.

'Ik wou maar dat Frans Verbeek Vera hier weghaalde. Ik heb niet zo lang geleden een boek gelezen waarin zo iets gebeurde!'

'Dwaze jongen,' lachte Gerda. 'Wat je in een boek leest, is niet altijd mogelijk! Ga nou maar naar bed. En blijf niet te lang liggen lezen!'

De jongen gaf zijn oudste zus een zoen. Zomaar. Om haar te laten aanvoelen dat ze ondanks alles samenhoorden.

Marian had haar kleren nog aan. Ze hoorde Gerda en Freddy samen praten. Eén ogenblik bekwam haar de lust om ook naar beneden te gaan. Maar dan werd ze opnieuw bang dat haar zenuwen haar zouden verraden. Wat vreselijk! Stel je voor dat Johan echt wat met Erna Veries gehad mocht hebben. Ze durfde er gewoon niet aan denken!

En toen flitste plotseling een gedachte door haar hoofd. Johan kon niet schuldig zijn. Tenminste als Vera en Frans zich niet vergisten. Terwijl die twee in de auto de doodsschreeuw van Erna hoorden, stond zij zelf in de tuin met Johan.

Marian voelde zich geweldig opgelucht. Johan, hààr Johan, kon met die gemene moord geen uitstaans hebben. En dan werd ze meteen weer doodsbang. Misschien had Johan de rechter verteld dat ze samen geweest waren op het ogenblik van de aanslag. O, wat vreselijk! Dat zou haar vader natuurlijk vernemen!

Na een half uur was het stil in het hele huis. Het meisje sloop bevend de trap af. Ze vond het akelig buiten. De wind floot in de boomkruinen. Takken knarsten. Toen ze bij de serre kwam, zag ze geen licht. Eén ogenblik vreesde ze dat Johan er nog niet zou zijn. Rillend maakte ze de deur open.

'Johan?' fluisterde ze dunnetjes. 'Johan?'

Ze hoorde een stoel kraken. Dan kwam iemand haastig op haar toe.

'Johan?'

Waarom zei hij niets. Nee! Dat was niet mogelijk! Het kon niet dat iemand anders daar in het donker zat te wachten. Het meisje probeerde weg te lopen.

'Marian! Wat scheelt jou?'

'Johan!'

Het klonk als een schreeuw. Marian beefde nu over heel haar lichaam.

'Waarom heb je niet geantwoord?' snikte ze. 'Ik was zo bang.'

'Ik kon niet zeker weten dat jij het was,' zei de jongen sussend. 'Ik wou geen risico lopen. Kom nou!'

Hij sloeg zijn arm om de schouder van het meisje en troonde haar mee naar de rieten stoel naast de stookplaats. Heel behoedzaam, bijna teder kuste hij haar sidderende lippen. Marian snikte nog wat na. Toen werd ze weer kalm.

'Johan,' zei ze na een poosje, 'heb je me niets te vertellen?'

De jongen keek heel verbaasd op. Wat bedoelde het meisje?

'Bedoel je dat...'

'Inderdaad, dat bedoel ik. Wat is er gebeurd? Ik wil alles weten, hoor je. Alles!'

Johan Corels lachte zachtjes. Wat een katje was die Marian!

'Er is niets gebeurd,' zei hij dan. 'Het was gewoon een belachelijke vertoning. Iemand had verteld dat ik af en toe met Erna Veries had staan praten. Dat was inderdaad zo! Waarom zou ik niet met dat meisje praten? Af en toe bracht ik ook wat restjes voedsel naar Maria. Net zoals jouw zus, trouwens.'

Marian knikte kort.

'Meer is er nooit geweest. Ik heb haar nooit in het geheim gezien, ik ben nooit met haar uitgeweest. Niets! Niemand heeft ooit iets gezien!'

'Dat betekent niet dat er nooit wat gebeurd is!' zei Marian koppig.

'Maar wat wil je dan dat ik je zeg! Ik heb nooit wat om Erna gegeven. Ze was een leuke meid. Dat wel. Maar ik was al lang verliefd op je voor ik het durfde zeggen. Ik dacht alleen aan jou!'

'Maar waarom heeft de rechter je dan zo lang ondervraagd?'

'Dat heeft hij niet! Hooguit een kwartier. Er was een hele groep jongens die allemaal wel eens een woord met Erna wisselden. We moesten wachten tot iedereen gehoord was. Daarom zijn we zowat twee uur binnen geweest. De gendarmes zoeken nu in Knokke en

zelfs in Retranchement. Er wordt gefluisterd dat Erna Veries daar een liefje had.'

Johan nam het smalle gezichtje van Marian tussen zijn handen en drukte een zoen op de tranen die nog op haar wangen glinsterden.

'Heb je je zoveel zorgen gemaakt om mij?' vroeg de jongen dan.

Marian knikte alleen maar. Ze was erg opgelucht.

'Dan hou je wel heel erg van mij?' vroeg de jongen zachtjes.

Marian keek naar hem op. Haar lippen glansden vochtig.

'Ja,' fluisterde ze. 'Heel veel.'

Johan glimlachte en zoende haar heftig. Marian klemde zich hartstochtelijk aan hem vast.

Het was heel laat toen Marian naar huis ging. Haar hele lichaam tintelde zo vreemd. Het meisje werd er zowaar bang bij. Wat gebeurde er toch met haar?

Op de trap bleef ze plotseling als versteend staan. Ze hoorde stemmen. Was het mogelijk dat haar vader helemaal onverwacht thuisgekomen was? Marian haar hart wipte op en neer in haar borst. Ai! Daar ging ook nog de deur van Freddy's kamer open.

'Marian! Wat doe jij hier?'

'Gerda, ik... ik... voelde me misselijk. Ik ben in de tuin geweest om een luchtje te scheppen. Het gaat nu beter.'

'Wat scheelt jullie toch?' zuchtte Gerda. 'Freddy heeft een nachtmerrie gehad. Hij schreeuwde maar aldoor dat hij Erna Veries gedood had! En nou jij!'

Marian zuchtte opgelucht. Niemand had gemerkt dat ze al uren uit haar kamer verdwenen was.

'Ik kan het niet helpen!' zei ze kleintjes. 'Het is allemaal zo moeilijk de laatste weken. Van die herrie raken mijn zenuwen gewoon in de war.'

Gerda streelde haar jongere zusje troostend over het haar. Ze begreep best wat er in haar moest omgaan. Het kind kon gewoon niet gelukkig zijn zoals het nu ging.

'Ga maar gauw slapen, lieverd!' zei Gerda. 'Het is heel laat.'

Marian zei niets meer.

Tien tellen later lag ze in haar bed.

'Het is niet goed wat ik doe!' fluisterde ze naar het raam.

'Helemaal niet goed! Maar ik heb niet de moed om er een eind aan te maken. Ik heb iemand nodig die echt van me houdt. Iemand die weet dat ik er ben!'

De volgende morgen zaten Gerda, Marian en Freddy aan het ontbijt. Opeens hoorden ze de voordeur opengaan.

'Vader!' schrok de jongen. 'Nu al?'

Walter Martens kwam de woonkamer in.
 'Wat doe jij hier nog?' was het eerste wat hij zei.
 Zijn gezicht was grauw van de vermoeidheid. Op zijn wangen stonden grijze baardstoppels.
 'Freddy kan niet naar school,' zei Gerda. 'Hij heeft vrij hoge koorts.'
 'Waarom is hij dan niet in bed?' vroeg Martens.
 'Hij kwam liever naar beneden om te ontbijten!'
 'Dus aan zijn eetlust scheelt ook al niets. Ik maak me echt zorgen over zo'n ziekte. Hopelijk is ze niet besmettelijk!'
 'Hij heeft een nachtmerrie gehad,' probeerde Marian haar broer te verdedigen. 'Hij heeft over Erna Veries gedroomd.'
 'Had ik het niet gedacht! Nou, je kunt beter naar bed. Hop! Ingerukt. En naar je tante hoeft je niet te informeren. Die is alleen maar overleden!'
 De kinderen zwegen.
 'Het spijt me voor jou, vader!' zei Gerda zachtjes. 'Het moet vreselijk zijn.'
 'Dank je! Geen gezeur verder. Wat gebeurd is, moest gebeuren. We komen allemaal aan de beurt. Ik ga me wat opfrissen en dan moet ik helaas naar kantoor. Gerda, zorg jij voor de kleren. We moeten rouwkleren hebben voor de begrafenis. De rest regel ik wel in de stad. Maak een kop verse koffie voor me.'
 Walter Martens stommelde de trap op. Het koude water dat hij in zijn gezicht wreef, friste hem op. Hij begon zich zorgvuldig te scheren. Toen liep hij naar het venster en keek naar buiten. Zoals op de hele weg terug, dacht hij ook nu aan de erfenis van zijnzuster. Hij was er immers niet helemaal zeker van dat ze haar fortuin aan hem nagelaten had!
 Dat zou hij pas echt weten op de namiddag van de begrafenis.
 'Ach,' bromde hij, 'je maakt je zorgen om niets! Waarom zou ze het niet aan mij overlaten. Ze heeft me toch vaak genoeg laten begrijpen dat alles voor het beste geregeld was!'
 Martens gooide de handdoek die hij gebruikt had, op het bed. Dan rukte hij het raam open.
 'Johan!'
 De jongen die net een paar bloembakken naar de serre bracht, keek verrast op.
 'Ja, mijnheer?'
 'Ga niet weg. Ik kom zo dadelijk. Ik wil je wat vragen!'
 De jongen tikte tegen de rand van zijn pet.
 Haastig trok Martens zijn jas weer aan. In de woonkamer dronk

hij de kop gloeiende koffie achtereen op. Het deed hem goed. De vermoeidheid was voor het grootste deel verdwenen. En als hij nu ook nog naar de stad wandelde, zouden de laatste sporen van de doorwaakte nacht wel verdwenen zijn.

Johan wachtte Martens op bij het bordes. De ogen van de jongen stonden waakzaam.

'Ik heb gehoord dat ze je ondervraagd hebben in verband met die moordzaak,' zei hij zonder inleiding.

'Mij niet alleen,' antwoordde Johan haastig. 'Zowat alle jongens van mijn leeftijd waren er. De onderzoeksrechter wou weten of we Erna Veries goed gekend hadden.'

'Alleen al het feit dat je verhoord wordt, is een bewijs dat je niet zo'n gunstige reputatie hebt!' blafte Martens. 'En je weet wat ik je gezegd heb. Ik wil niet dat er over mijn personeel gepraat wordt!'

'Mijnheer! Alle andere jongens werden ook ondervraagd. En wie een kwaad woord over me vertelt, liegt! Dat zweer ik u!'

'Jongeman! Je slaat een toon tegen me aan die ik niet neem! Je schijnt te vergeten dat je de zoon van mijn tuinman bent!'

In de keuken kon Marian ieder woord van het gesprek horen. Ze was doodsbang! Johan zijn stem klonk schrill. Hij was vast erg opgewonden? Misschien zei hij dan wel dingen die hij beter voor zich hield.

'Mijnheer,' zei Johan. 'Ik kan het niet helpen dat er een onderzoek ingesteld wordt. Juffrouw Vera is toch ook ondervraagd!'

'Hou je bek! Dat is de schuld van die smeerlap van Markensteen! Ik heb trouwens geen lessen van je te krijgen, begrepen! Ik zal met je vader praten. Dit neem ik niet! Voort! Aan je werk!'

De jongen wou nog wat antwoorden. Door het keukenraam kon Marian duidelijk zien dat hij alle moeite had om zich te beheersen. Dan draaide hij zich om en holde weg. Martens kuchte triomfantelijk. Hij zou zich voor de drommel eens van zijn meest harde zijde laten zien! Wat dacht die pummel wel?

Nadat hij een paar uur lang rekeningen gecontroleerd had en brieven geschreven, riep Walter Martens Ben Jonas bij zich. Tussen zijn briefwisseling had hij een nogal raadselachtige uitnodiging voor een buitengewone vergadering van de Kamer van Koophandel gevonden.

'Wat moet ik doen?' bromde Martens terwijl hij de uitnodiging aan Ben Jonas gaf. 'Eigenlijk zou ik me moeten verontschuldigen. De dood van mijn zuster, begrijp je. Maar iets zegt me dat de vergadering wel eens erg belangrijk zou kunnen zijn.'

Ben Jonas knikte.

'Inderdaad, mijnheer!'

'Zeg eens, Jonas! Weet je soms meer? Spreek op.'

De bediende bewoog zenuwachtig zijn hoofd. Dat deed hij altijd als hij zich onzeker voelde over iets.

'Het kan zijn dat ik me vergis, mijnheer,' zei hij voorzichtig. 'Maar ik heb een deel van een gesprek gehoord tussen mijnheer Borel en mijnheer Kusters. Ze hadden het over Frans Verbeek. En toen zei een van de heren 'Als Martens dat hoort, krijgt hij een beroerte!' En omdat die twee heren lid zijn van de Kamer, dacht ik...'

'Dat de vergadering iets met Frans Verbeek te maken kon hebben? Is het dat?'

Ben Jonas knikte schuw.

'Die schurk zal het toch niet in zijn hoofd halen om lid te willen worden van de Kamer van Koophandel?'

Walter Martens zijn stem sloeg over van zenuwachtigheid.

'Zorg dat de briefwisseling afgehandeld wordt!' hijgde hij dan.

'Hier van moet ik meer afweten.'

Hij greep zijn hoed en zijn mantel en stormde het kantoor uit. Hij zocht een paar van zijn vrienden op. Een uur later had hij zekerheid. Frans Verbeek had inderdaad een aanvraag ingediend. Werner Borel en nog een drietal andere leden, hadden dadelijk zijn kandidatuur gesteund.

Walter Martens kon zijn oren niet geloven. Dat was een regelrechte uitdaging! Een vernedering! Maar hij zou zich niet in een hoek laten drummen. Niet door Frans Verbeek.

De hele namiddag broedde hij plannen uit. Het ene was al hatelijker dan het andere. Om zes uur sloot hij de deur van zijn kantoor af en ging naar het enige restaurant dat Waalburg rijk was. Daar zou om acht uur de vergadering plaatsvinden.

Hij bestelde een rijkelijk diner dat hij schrokkelig naar binnen werkte. Toen hij nauwelijks één slok van zijn cognacje genomen had, kwamen de eerste leden van de Kamer naar binnen. Aan hun onwennig gedoe merkte Martens meteen dat ze er niet erg op gesteld waren met hem te praten. Hij deed echter heel joviaal, net alsof hij zich van geen kwaad bewust was. Maar de blikken die sommigen van de heren met elkaar wisselden ontgingen hem niet. Zo! Ze bleken dus allemaal in het complot te zitten. Goed dan! Ze hadden erom gevraagd. En met een paar van die kereltjes had hij nog een appeltje te schillen. Een paar wisselbrieven die al een poosje lagen te wachten, konden een uiterst scherp wapen worden. Tien minuten later opende de voorzitter de vergadering. Je kon de spanning in de rokerige zaal snijden.

De secretaris las het verslag van de vorige bijeenkomst en deelde dan de dagorde van de vergadering mee. Hij kuchte heel even voor hij het laatste punt voorlas.

'Er is ook een aanvraag binnengekomen van iemand die lid wenst te worden.'

Er viel een ijzige stilte. Niemand reageerde.

'Geen vragen?' zei de voorzitter. 'Dan beginnen we met het eerste punt van de agenda. Wij wensen uit onze persoonlijke naam en uit naam van al onze leden onze deelneming te betuigen aan ons medelid Walter Martens. Zijn zuster is deze nacht overleden. Wij verzekeren onze oude vriend dat we innig met hem meevoelen.' De voorzitter zweeg heel even en Walter Martens boog dankend het hoofd.

Er werd vrij lang gepraat over het uitbaggeren van het kanaal naar de zee. Er was een nogal abnormale aanslibbing geweest tijdens het voorbije jaar en de schippers hadden het steeds moeilijker om tot Waalburg te komen.

Walter Martens mengde zich helemaal niet in het debat. Hij spaarde zijn krachten voor het laatste.

Ongeduldig luisterde hij naar de sullige uiteenzetting van een ingenieur die over de moeilijkheden van de baggerwerken praatte. De andere punten van het agenda vroegen gelukkig minder tijd. Walter Martens probeerde uit te maken wie Frans Verbeek zou steunen. Er waren allicht een paar goede vrienden van die kerel onder de aanwezigen.

Het was al bij elfven toen de voorzitter eindelijk het laatste punt van het agenda aansneed.

'Heren,' zei hij, 'zoals gezegd heeft iemand een aanvraag ingediend om als lid van deze Kamer te worden aangenomen. Ik meen te mogen zeggen dat velen onder ons hem graag zullen begroeten. Ik vraag dus de stemming over de aanvaarding van mijnheer Verbeek.'

Er klonk een opgewonden geroezemoes in de zaal. Een paar van de aanwezigen draaiden hun hoofd in de richting van Walter Martens. Ze verwachtten zich duidelijk aan een opmerking van hem. Nou, hij zou ze niet langer laten hongerren.

'Mijnheer de voorzitter,' zei hij, 'zijn niet al onze leden handelaars?'

'Ik heb uw vraag niet helemaal begrepen,' antwoordde de voorzitter.

'Ik bedoel, waarom vraagt die kerel om lid te worden van een Kamer van Koophandel?'

'Omdat hij zich als handelaar in Waalburg gevestigd heeft. Is er iemand die iets tegen deze aanvaarding wenst in te brengen? Ik veronderstel dat een geheime stemming niet nodig zal zijn?'

'Ik heb iets tegen die aanvaarding,' schreeuwde Martens. 'En ik vind het ongehoord dat de voorzitter dit punt van de agenda zo snel wil afhandelen. Dat is tegen de gebruiken. Hebben wij niet altijd eerst onderzocht of iemand waard is om in onze Kamer opgenomen te worden? Is dit onderzoek nu gebeurd?'

'Frans Verbeek is de zoon van de schepen van Openbare Werken!'

Walter Martens lachte schamper:

'Mijnheer, de voorzitter! Ik wist niet dat u naïef was! Heeft niemand u ooit verteld dat de zoon van een achtenswaardige man best een schurk kan zijn!'

'Mijnheer Martens,' zei de voorzitter, 'ik verzoek u geen persoonlijke elementen in deze bespreking te laten meespelen!'

'Ik dring alleen aan op de toepassing van onze statuten! Het volstaat niet dat iemand beweert handelaar te zijn om dat ook meteen te worden! We kunnen ons niet belachelijk maken! Wie zegt ons dat die Verbeek ook maar het eerste van handeldrijven afweet?'

'Vandaag heeft Verbeek goederen van me gekocht en ze contant betaald!' schreeuwde iemand.

'En Frans Verbeek heeft een kantoor gehuurd. Naast de winkel van Kusters.'

'Bovendien heeft hij een getuigschrift van een handelsfirma uit de Verenigde Staten!'

Iedereen schreeuwde nu door elkaar. De voorzitter hanteerde woedend zijn hamer maar slaagde er niet in de vergadering opnieuw rustig te krijgen.

'Ik vraag het woord!' donderde iemand zijn stem boven alles uit.

'Ik verleen het woord aan mijnheer Borel!'

Het werd eindelijk opnieuw stil.

'Ik stel voor dat we niet langer onze tijd verknoeien aan deze zaak,' zei Werner Borel. 'Het is over elven. Ik geloof niet dat iemand van ons erop staat om nog langer hatelijkheden aan het adres van Frans Verbeek te aanhoren. Wij kennen die jongeman. Voor mij is dat meer dan voldoende. Ik wens geen uitstaans te hebben met een familieruzie die iedereen krankzinnig vindt. Frans Verbeek heeft trouwens geprobeerd aan heel die zaak een einde te maken. Maar Martens heeft hem aan de deur gegooid. Ik stel voor meteen te stemmen. Ik ben vóór de aanvaarding van Frans Verbeek!'

Hier en daar begon iemand te applaudiseren. Maar Walter Martens vroeg woedend om het woord.

'Ik had over die familiezaak met geen woord gerept! Ze gaat ook niemand wat aan! brieste hij. Maar er is meer! Nauwelijks is die avonturier in de stad of er wordt iemand vermoord. Niemand schijnt eraan te denken dat hij de verdachte was die het eerst moest verschijnen! En zo iemand willen jullie in deze kamer aanvaarden?'

De voorzitter hamerde het gemompel weg.

'Mijnheer Martens,' zei hij stil, 'dit is wel genoeg geweest. Verbeek werd het slachtoffer van een gemene roddelcampagne. En ik waarschuw u, hier in het publiek! Als u nog één...'

'Je hebt verdomd zelf die praatjes laten uitstrooien door die ellendeling van een Ben Jonas!' schreeuwde Werner Borel die bleek zag van woede.

'Met jou heb ik geen uitstaans!' snerpte Martens. 'Sedert het je niet gelukt is met mijn dochter te trouwen, ben je één en al venijnigheid!'

'Je verdient dat ze je van de ledenlijst van deze Kamer schrappen!' siste Borel. 'Jij, ellendige tiran!'

De voorzitter hamerde opnieuw.

'Ik zal deze persoonlijke aanvallen niet langer dulden! Heb je nog meer bezwaren, Martens!'

'Precies!' zei die. 'Verbeek heeft misbruik gemaakt van mijn naam!'

Die beschuldiging was zo ernstig dat iedereen op slag zweeg. De voorzitter keek vragend.

'Gisteren heeft hij zich voor mijn zoon uitgegeven!'

'Wat?'

'Ja, hij beweerde dat hij mijn zoon was om naar binnen te komen in het sanatorium waar mijn vrouw en mijn dochter verblijven!' Hij was niet eens uitgesproken toen de hele vergadering in luid lachen uitbarstte.

'Een oud trucje!' schaterde de voorzitter. 'Ik heb ook wel eens een leugentje verteld als ik uit vrijen ging! Ik heb er alleen spijt van dat ik die kans niet meer krijg.'

Walter Martens keek woedend om zich heen. Maar hij zag alleen spottende, lachende gezichten!

'Mijnheer Martens, kom niet meer met zulke lachwekkende dingen aandragen! Ik vraag het u als vriend en collega. Wij zijn handelaars en wij moeten niet onderzoeken hoe een jongeman bij zijn meisje probeert te komen!'

'Jullie spannen tegen me samen!' brulde Martens. 'Hoeveel heeft Verbeek jullie beloofd? Maar ik zal het niet op me laten zitten.'

'Het staat u vrij om ontslag te nemen,' zei de voorzitter kalm. 'U kent de statuten beter dan wie ook.'
Dat laatste deed de beker overlopen.
Martens sprong overeind en holde de zaal uit. Achter hem klonk spottend gelach en honend handgeklap.
Martens beende door de verlaten straten van Waalburg.
'Wacht maar!' siste hij. 'Ik zal er een paar van die kerels de keel toeknijpen tot ze om genade piepen! Ik sticht een nieuwe Kamer! Ik zal die armoedzaaiers tonen met wie ze te maken hebben! Met het geld van Louise ben ik oppermachtig.'
Als razend liep hij voort. De kille lucht van de nacht bracht hem zelfs niet tot bedaren.
Thuis haalde hij een fles zware wijn uit de kelder en dronk tot hij duizelig werd. Wat later viel hij als een blok op zijn bed en sliep in.

DE ERFENIS

Twee dagen later werd Louise Martens begraven. Voor de plechtige lijkdienst was de kerk stampvol gelopen. Walter Martens leidde de rouw. Met gebogen hoofd stapte hij achter de kist aan op weg naar de begraafplaats. Freddy liep onwennig naast hem. Dan volgden Gerda en Marian. Walter Martens had het beter geoordeeld zijn vrouw en Vera niet over te laten komen.
Gerda beefde van verontwaardiging.
'Kijk hem eens lopen!' dacht ze. 'Met zijn zakdoek voor zijn gezicht! Net alsof hij in staat is om ook maar één menselijk gevoel te hebben!'
Het meisje moest alle moeite doen om niet weg te hollen. Toen de kist in de grafkuil zonk, werd het haar bijna te machtig. Ze kon het gewoon niet helpen dat ze aldoor aan haar moeder moest denken. Hoe lang zou het nog duren eer die begraven werd?
De hele familie ging voor het dodenmaal naar het huis van Louise. Martens telde een beetje verveeld de neven en nichten die meegekomen waren.
'Ze komen natuurlijk alleen om eens duchtig te vreten,' mompelde hij. 'Ik ken dat slag. Die zouden zelfs een dag vasten om dubbel te kunnen schransen.'
Hij werd met de seconde meer zenuwachtig. De notaris zou om vier uur komen en het was niet eens middag!
Aan tafel zei Walter Martens niet veel.

'Ik kan niet eten,' zuchtte hij en schoof een half opgegeten broodje met kaas weg. 'Ik kan niet eten.'

De anderen werden er zowaar stil bij. Maar de meesten kwamen van ver en hadden die morgen heel vroeg ontbeten. De koffie en de broodjes waren dan ook erg welkom.

Er werd over nicht Louise gepraat en iedereen wist wel wat goeds te vertellen.

Toen de maaltijd afgelopen was, begon de huishoudster de kopjes en de borden op te ruimen. Martens zag wel aan het gezicht van de anderen dat ze op een glas wijn zaten te wachten. Hij wist ook heel goed dat het de gewoonte was om de familie iets aan te bieden op een dodenmaal. Maar hij vertikte het gewoon.

'Ik denk dat het tijd is om op te stappen,' zei hij en schoof zijn stoel terug. 'Het is bij tweeën.'

'Walter,' zei Theo Vermeire verbaasd, 'waar wil je naartoe? De notaris moet nog komen!'

'We hebben een brief gekregen dat we hier om vier uur moesten zijn,' knikte nicht Anna.

Het scheen Martens toe alsof hij een klap op zijn hoofd kreeg. Wat betekende die onzin?

'Hebben jullie allemaal zo'n brief gekregen?' vroeg hij ongelovig. De anderen knikten ijverig.

'We waren nogal verrast,' zei René Vingers. 'We hebben nooit durven hopen dat tante Louise aan ons zou denken. Ze wist dus blijkbaar wel hoe hard we moesten wroeten op die kleine hoeve. Ik hoop dat ik een paard kan kopen. Dan ga ik meteen wat meer land pachten. Met een nieuwe, kleine Vingers op komst zou dat meer dan welkom zijn.'

De anderen knikten wijs. Ze waren bijna zonder uitzondering ook boeren. Martens kon zijn weerzin moeilijk verbergen.

Hij stond op en mompelde iets over een boodschap die hij nog wou doen. Hij kon niet bij die lui blijven. Hij moest weg!

Gerda, Marian en Freddy bleven wel bij de familie. Ze zagen hun vader de deur uitgaan. Alleen Gerda begreep wat er precies aan de hand was. Ze kon haar leedvermaak nauwelijks verbergen.

Walter Martens liep langs de dijk. Hij staarde naar de grauwe zee die bijna geluidloos af en aan golfde. Hij schudde steeds weer zijn hoofd en mompelde dan onverstanebare dingen. Dat kon Louise hem niet aangedaan hebben! Niet hem, haar enige broer!

Toen het kwart voor vier geworden was, kwam hij weer in het huis van zijn zuster aan. Er stonden een paar flessen wijn op de tafel en de stemming was heel ontspannen, bijna vrolijk zelfs.

'Ga zitten, Walter, en drink een glas mee!' lachte Theo Vermeire.
 'Tante Louise wist wat wijn was. Dat proef je zo!'
 'Hebben jullie dan geen gevoel?' blafte Martens. 'Jullie lijken wel een stel fuifnummers op een kermis.'
 'Walter,' zei Sofie Mingels, 'je zoekt ruzie! Ik heb nog geen enkele begrafenis bijgewoond waar niet een glas gedronken werd.'
 'In jullie boerengemeenten!' snauwde Martens. 'Hier zijn we goddank al meer beschaafd.'
 De hele familie keek vreemd op. Wat had Walter toch?
 Net toen Theo Vermeire een scherpe opmerking wou maken, werd er gebeld.
 'Dat zal de notaris zijn,' zei Marian haastig en liep de kamer uit. Iedereen zette meteen een ernstig gezicht op. Gerda merkte dat haar vader van spanning beefde.
 De notaris kwam nogal plechtstatig binnen en knikte naar iedereen.
 Iemand schoof een stoel voor hem bij de tafel.
 Toen haalde hij een verzegelde enveloppe uit zijn map en toonde die aan iedereen.
 'Dit is het testament van juffrouw Louise Martens,' zei hij.
 Handig maakte hij de enveloppe open. Dan zette hij zijn bril op en kuchte.
 'Kan hij niet voortmaken,' hijgde Martens bijna hoorbaar.
 De notaris begon te lezen. Walter Martens werd doodsbleek. Zijn ogen puilden uit! Louise had bijna haar hele fortuin aan liefdadige instellingen nagelaten. De familie kreeg de kruimels. Maar de huishoudster erfde het huis, de meubels en een kapitaaltje dat haar tot het einde van haar leven uit de kou zou houden.
 Martens kreeg tienduizend frank. Geen cent meer dan de andere aanwezigen! Tienduizend frank van de vijfhonderdduizend die zijn zuster had! Onvoorstelbaar. Hij ontwaakte uit een soort verdoving. Rondom hem werd druk en opgewekt gepraat. Niemand van de neven en nichten had op zo'n buitenkansje gerekend! Voor hen betekende tienduizend frank een klein fortuin! Hier en daar was er zelfs eentje dat er heel wat pret in had dat Walter Martens niet meer had opgeraapt dan hijzelf! Dat zou hem leren, de blaaskaak!
 De notaris las nog een paar dingen voor in verband met de uitbetaling van de legaten. Dan stond hij op en ging weg. Zijn taak was volbracht. Walter Martens liet hem uit.
 'Wanneer is dat testament gemaakt?' zei hij zonder verdere inleiding toen de notaris bij de deur was.

'Een paar dagen voor de dood van mijn cliënte,' antwoordde de notaris kort. 'Waarom?'

Hij had zich aan zo'n vraag verwacht en wou Martens meteen de pas afsnijden. Maar die liet zich niet afschepen.

'Dus heeft ze haar vroegere beschikkingen veranderd?'

'Mijnheer Martens! Daarover kan ik echt niet praten. U begrijpt toch dat zoiets onder het beroepsgeheim valt.'

'Ik betwist dit testament,' zei Martens uitdagend. 'Mijn zuster was stervende toen ze het maakte. Ze kan onmogelijk...'

'Als u bedoelt dat uw zuster niet meer helder van geest was, moet ik u teleurstellen! De getuigen die bij het opstellen van dit testament aanwezig waren, zullen dat zonder aarzeling bevestigen. Nee, mijnheer Martens, ik geloof niet dat u een kans heeft. Goede avond.'

De notaris maakte zelf de deur open en verdween. Martens bleef hem ongelovig nastaren. Dan schopte hij de deur brutaal dicht. Hij had begrepen! Louise had hem willen laten voelen dat hij er verkeerd aan gedaan had om op haar geld te speculeren! Het maakte hem koud van razernij.

Hij gooide de deur van de woonkamer open. De erfgenamen zaten lachend te praten.

'Ik had verwacht dat jullie al aan het dansen zouden gaan!' snauwde hij. 'Wel, waarom dansen jullie niet?'

'Dansen? Nee, zo ver willen we het niet drijven. Maar we zijn erg tevreden. Echt, we hadden niet op een buitenkansje als dit gerekend.'

'Zeg eens, Walter!' snauwde Theo Vermeire. 'Ik begrijp dat je meer verwacht had. Ik vraag me trouwens af waarom. Je hebt het geld echt niet nodig. Je hebt de grootste zaak van Waalburg en je verdient fortuinen! Het water moet niet allemaal naar dezelfde zee stromen.'

'Wat durf jij zeggen?' krijste Walter Martens. 'Jij, stuk ongeluk! Buiten! Uit dit huis! Buiten! Allemaal!'

'Hei daar!' schreeuwde de oude huishoudster van Louise Martens. 'Wie denk je wel dat je bent? Die mensen kunnen net zo lang blijven als zij dat willen! Je hebt in dit huis niets meer te vertellen!'

Walter Martens kon zijn oren niet geloven! Dat brutale wijf sprak op zo'n toon tegen hem?

'Hou je bedaard, vader!' zei Gerda kalm. 'Maak geen herrie! Kom, we gaan naar huis.'

'Ik zal dat testament doen vernietigen,' brulde Martens. 'We

zullen zien wie het laatst lacht! Bende aasgieren! Ik krijg jullie wel!’

Maria en Freddy waren doodbeschaamd. Was dit hun vader? Was dit de man die voortdurend de mond vol had over goede manieren?

Ze durfden de familieleden nog nauwelijks bekijken. Stilletjes schuifelden ze de deur uit terwijl hun vader nog allerlei lieflijkheden stond te brullen.

Die avond zei niemand een woord. Walter Martens zat naar het vuur in de haard te staren. Wat een slag voor hem! Hij had mooi tegen iedereen op te scheppen en te bluffen, zijn zaken gingen voor het ogenblik ver van schitterend. Hij zou al heel tevreden mogen zijn als hij hetzelfde cijfer haalde als verleden jaar. En de heibel met de Kamer van Koophandel zou zijn zaken beslist niet doen opleven.

Voor het eerst voelde hij zich onzeker. Tienduizend frank! Belachelijk! Natuurlijk zou het nieuws uitlekken. Hij mocht zich aan het ergste verwachten.

Hij keek op. Marian en Gerda waren aan het haken. Freddy las een boek. En zonder reden werd Martens weer woedend.

‘Zien jullie nu wat er gebeurt? Niemand van jullie wou tante Louise gaan bezoeken! Nee, jullie vonden haar een hatelijk schepsel! Ze heeft zich fijntjes gewroken. Het geld dat je anders zou gekregen hebben, wordt nu besteed aan zwijnen en paarden! Hebben jullie nu wat jullie wensten?’

De kinderen begrepen niet wat hun vader zo opeens bezielde.

Wat hadden zij in hemelsnaam met die erfenis te maken?

‘Maar ik kan jullie verzekeren dat ik de gevolgen niet alleen zal dragen! Je zult op de ene of andere manier het verlies moeten goedmaken! We zullen meteen eenvoudiger gaan leven!’

De meisjes zaten als versteend.

‘Kijk me niet zo stompzinig aan! Je krijgt geen cent meer voor die naaister! Je kunt zelf kleren maken! En de werkster gaat ook de deur uit. Jullie zitten hier te luiëren terwijl ik me de ziel uit het lijf werk! Gedaan! En als het zo verdergaat, kan Marian een kantoorbaantje nemen! Is dat goed begrepen?’

De kinderen knikten stom. Eén ding hadden ze alvast begrepen: hun leven zou er niet leuker op worden.

De volgende morgen ging Martens niet naar zijn kantoor. Hij had zaken af te handelen in Brugge. Daarom kon hij pas later vertrekken.

Het weer was vrij zacht. In de tuin zag hij Toon Corels.

'Zo, dat komt goed uit,' bromde Walter Martens. 'Met die kerel had ik toch al een eitje te pellen.'

Hij liep haastig de tuin in.

'Toon!'

'Mijnheer?'

'Heeft Johan niets gezegd?'

De tuinman nam zijn pet af en draaide die bedremmeld tussen zijn vingers rond.

'Inderdaad, mijnheer! Hij heeft me gezegd dat u hem wat gevraagd had.'

'Zo! En heeft hij ook verteld dat hij me alles behalve beleefd heeft geantwoord?'

Toon Corels wist helemaal niet wat te zeggen.

'Wel? Heb je je tong verloren, man?'

'Met uw permissie, mijnheer! Maar ik meen dat u dit keer ongelijk hebt. Zowat alle jongens uit de polder zijn ondervraagd in verband met die zaak van Erna Veries. Ik kan u verzekeren dat Johan er helemaal niets mee te maken gehad heeft.'

'Zo? Ik heb ongelijk, wat? Man, ik zal je eens wat vertellen. Toen het zo hard vroom, ben ik op een nacht naar de serre gegaan. Ik ben er zeker van dat Johan daar toen niet alleen was!'

'Mijnheer! Heeft u gezien wie er bij hem was?'

'Nee, het was donker in de serre. Het duurde een eeuwigheid eer Johan licht gemaakt had. Hij beweerde natuurlijk dat ik mij vergist had! Maar hij deed heel vreemd. Sluw! Achterbaks! Ik vertrouwde hem niet!'

'Mijnheer Martens,' zei Corels heel geduldig. 'U heeft niemand gezien. U maakt dus alleen maar veronderstellingen. Weet u, ik ben helemaal niet blind voor de gebreken van mijn zoon. Ik heb hem meer dan eens gezegd dat het hoog tijd is dat hij ernstig aan trouwen gaat denken! En ik geloof dat hij de laatste maanden veranderd is. Hij gaat vrijwel nooit meer uit. Hij werkt heel ernstig.' 'Laten we dat nog aannemen!' bromde Martens die erg verrast was door de openhartigheid van zijn tuinman. 'Maar dan is het beslist ongepast dat hij me de les wil spellen! Hij sleepte er zelfs mijn dochter bij! En dat neem ik niet. Hij zal zijn verontschuldigen moeten aanbieden!'

Toon Corels schudde moedeloos zijn hoofd.

'Dat doet hij nooit! En ik kan hem niet dwingen.'

'Ook niet als ik u uit uw huis laat zetten, Corels?'

De woorden van Walter Martens klonken als zweepslagen.

'Ook dan niet, mijnheer! Ik zou het trouwens min vinden dat u

zich voor een echte of vermeende fout van de jongen op mijn vrouw en mij wilt wreken. We hebben ons hele leven voor u gewerkt. Voor uw vader ook al. Trouwens, mijnheer Martens, u kunt zelf uw kinderen niet dwingen te doen wat u zegt.'

'Jij ook al!' brulde Martens. 'Je bemoeit je niet met mijn familie, begrepen? Je hebt met jouw zoon al genoeg omhanden.'

'Ik kan van de jongen geen kwaad woord zeggen de laatste weken! En als hij brutaal geweest is, komt dat alleen omdat u hem dingen verweten hebt waar hij niets mee te maken had.'

'Dus, je vindt niet dat hij zich moet excuseren?'

'Nee, mijnheer! Goede morgen, mijnheer.'

De tuinman draaide zich om.

'Corels!'

'Ja, mijnheer?'

'Je weet niet wat je begint! Ik ben gewoon van mijn zin te krijgen!'

'Inderdaad, mijnheer! Zolang het over mijn werk gaat, zal ik heel nauwgezet naar u luisteren. Maar daarbuiten ben ik een vrij man!'

Walter Martens stikte bijna van woede.

'Heeft niemand jou ooit gezegd dat hoogmoed helemaal niet past voor een werkmans?'

'Hoogmoed is slecht voor iedereen!'

Dit keer stapte de tuinman zo vastberaden weg dat Martens niet eens meer de kans kreeg om hem nog wat achterna te schreeuwen. Hij bleef als aan de grond genageld staan. Wat gebeurde er met iedereen? Vroeger kropen ze voor hem. Was alles dan veranderd sedert die ellendige Verbeek terug was?

'Ik zal terugslaan,' mompelde hij. 'Keihard! Tot ze het opgeven.'

Maar hij wist best dat hij machteloos was. Zelfs tegenover Corels. Hij kon de man gewoon niet missen. Vooral niet nu. Want hij rekende voor een goed deel op de verkoop van nieuwe plantjes uit de serre om zijn rekeningen te doen kloppen. Als Corels wegging, zou hij moeilijk een plaatsvervanger vinden. En beslist niet iemand die voor hetzelfde loon zou willen werken!

Martens ging met een donker gezicht het huis binnen. Alles ging hem tegen. Maar hij zou zich niet laten kisten.

Omstreeks elf uur kwam Freddy thuis. Gerda liep hem in de hal tegemoet.

'Freddy! Wat gebeurt er? Is de school uit?'

De jongen schudde somber zijn hoofd. Hij zag lijkkleek en had paarse kringen onder zijn ogen.

'Nee,' zuchtte hij dan. 'De leraar heeft me naar huis gestuurd. Ik werd misselijk in de klas. Zelfs in de buitenlucht ging het niet

beter. Ik heb razende hoofdpijn. Soms gaat alles om me heen aan het draaien.'

Gerda legde haar hand op het voorhoofd van de jongen. Dan fronste ze haar voorhoofd. Ongerust.

'Gerda, zeg niets tegen vader! Hij komt pas vanavond thuis. Morgen is het zondag en hoef ik niet naar school. Maandag ben ik vast wel opgeknapt.'

'Wil je een aspirine?'

De jongen knikte. Gerda liep naar de keuken om een glas water. Toen ze terugkwam hing Freddy slap als een vaatdoek in een stoel. Zijn ogen waren gesloten en hij kreunde.

'Freddy!'

'Ik kan niet meer,' zuchtte de jongen. 'Ik ben doodmoe. Ik kan niet meer. Ik heb hoofdpijn. Vreselijk! En ik moet werken!'

Gerda schrok. Was het dan zo erg? Nou ja, voor een jongen van Freddy zijn leeftijd was de dubbele studie misschien echt wel te veel!

'Zeg tegen vader dat het niet langer gaat!' zei ze.

'Bah!' kreunde Freddy. 'Hij zou het alleen maar luiheid noemen.'

Hij nam het glas water en de aspirine van haar aan en dronk.

Toen strompelde hij de trap op. Gerda bleef somber achter. Freddy ook al! Wie zou de volgende zijn? Sedert dagen had niemand nog een woord over moeder en Vera gezegd. Het was gewoonweg vreselijk! En opeens kreeg het vage plan waarover ze nooit helemaal had durven doordenken opnieuw vaste vorm.

'Ik denk er gewoon niet aan om mijn hele leven de huishoudster van mijn vader te blijven! Het zal erg zijn voor Marian en Freddy, maar ik wil niet langer voor iedereen in huis opdraaien. Ik heb recht op een eigen leven. En ik moet doorbijten nu het nog tijd is.'

De rest van de dag bleef Gerda diep in gedachten verzonken rondlopen.

Toen de avond viel, ging zij zonder één woord naar haar kamer. De volgende morgen, heel vroeg, stapte ze geluidloos uit bed. Ze had de hele nacht niet geslapen. Ze keek naar het valies dat ze in alle stilte gepakt had. In haar handtas stak wat geld. Dat had ze sedert jaren gespaard. Het was niet veel maar ze zou er alvast een paar weken mee rondkomen. En in die tijd kon ze ongetwijfeld een betrekking vinden.

Met bevende vingers begon ze zich te kleden. Wat zag ze eruit! Haar gezicht was bleek en getrokken. Haar ogen gloeiden.

Ze luisterde. Maar alles bleef stil in het huis. Een laatste keer keek ze naar de vertrouwde dingen op haar kamer. Ze zou ze misschien

wel missen ! Ach, ze had geen tijd voor zo'n gedachten. Ze legde de brief die ze geschreven had op een tafel in de hal. Dan trok ze heel zacht maar vastbesloten de deur achter zich dicht.

Het tuinhek piepte. Gerda keek verschrikt om. Nee, dat kon niemand in het huis horen. Ze dacht onwillekeurig aan Freddy. Arme jongen. En Marian ?

Gerda draaide zich om en liep verder. Ze mocht zich nu niet laten vertederen. Iedere stap die ze zette, bracht haar dichterbij haar nieuwe leven.

Saartje kwam net als iedere morgen het eerst beneden. Ze maakte de keukenkachel aan en begon voor het ontbijt te zorgen. Dan ging ze de woonkamer opruimen.

In de hal zag ze een brief op het tafeltje liggen maar ze schonk er geen aandacht aan.

Toen Gerda een half uur later nog niet opgedoken was, fronste het dienstmeisje verbaasd haar voorhoofd. Dat was beslist niet de gewoonte van juffrouw Gerda. Maar wie weet wat er alweer gebeurd was ! Saartje had de vorige avond vrij gehad. Het was dus best mogelijk dat de brombeer herrie geschopt had en dat juffrouw Gerda verkoos niet naar beneden te komen. Of toch ? Hoorde ze geen stappen op de trap ?

'Dag, Saartje.'

Het was Marian. Het meisje zag ook al zo bleek. Je kon het haar duidelijk aanzien dat ze veel te weinig sliep.

'Is Gerda er nog niet ?'

'Nee,' aarzelde Saartje. 'Ik heb ook al gedacht...'

'Zou ze zich verslapen hebben ?' vroeg Marian zich af. 'Waarom heb je haar niet wakker gemaakt ?'

'O,' zei Saartje, 'het kon best zijn dat er gisteravond herrie geweest was ! Dat is niet zo ongewoon !'

Marian glimlachte.

'Helemaal niet ! Vader heeft gisteren geen woord gezegd.'

Saartje haalde haar schouders op.

'Ik ga kijken,' zei Marian. 'Is het ontbijt klaar ? Vader zal dadelijk beneden zijn.'

'Ik kan niet alles gelijk doen,' bromde Saartje die na het avondje uit van de vorige dag wat landerig was.

Toen Marian boven kwam, vond ze de deur van Gerda haar kamer op een kier. Ze klopte en ging naar binnen. Wat moest dat ? Haar zus was wel degelijk opgestaan.

'Misschien is ze bij Freddy,' dacht Marian.

De jongen stond voor de spiegel zijn das te strikken.

'Nee, ik heb Gerda niet gezien,' antwoordde hij mat op Marian haar vraag. 'Waarom ook?'

Marian liep door alle kamers. Ze voelde zich vaag onrustig. Dit was niets voor Gerda. Die was altijd stipt, kalm, evenwichtig.

Marian ging naar de keuken. Gerda was niet opgedoken.

'Ze is misschien een wandeling gaan maken,' zei Saartje. 'De deur naar de tuin was niet dicht.'

Marian knikte weifelend. Mogelijk.

Toen Walter Martens een kwartier later beneden kwam, keek hij verbaasd op. Gewoonlijk bracht Gerda hem zijn ontbijt. Waarom deed Saartje het opeens?

'Waar is juffrouw Gerda?' vroeg hij.

Het meisje haalde haar schouders op. Ze was druk in de weer met borden en kopjes.

'Ik heb haar vanmorgen nog niet gezien.'

Marian en Freddy schoven aan tafel. De donkere blik van hun vader voorspelde weinig goeds.

Terwijl ze zwijgend aten, kwam Saartje binnen met een brief.

'Post?' vroeg Walter Martens. 'Het is toch zondag?'

Hij rukte de brief uit de handen van Saartje, keek een ogenblik naar het handschrift en scheurde de enveloppe open. Er kwam een geplooid velletje uit. Walter Martens fronste zijn wenkbrauwen. Hij had nauwelijks een paar lijnen gelezen of zijn handen begonnen te trillen.

'Moet je dat horen!' hijgde hij. 'Wel, alle gloeiende duivels. De slet!'

Hij gooide de brief op tafel, balde zijn vuisten en sloot zijn ogen. Hij was buiten zichzelf van razernij. Dank zij een haast bovenmenselijke inspanning slaagde hij erin zich te beheersen. Zijn gezicht had een purperen kleur en de aders op zijn voorhoofd waren sterk gezwollen.

'Gerda is weggelopen,' zei hij langzaam. 'Ze is weg!'

Marian sloeg haar handen voor haar mond.

'Nee!' schreide ze. 'Nee! Dat kan niet!'

Freddy liet zijn mes vallen. Het kletterde op zijn bord.

Het hoofd van de jongen zakte voorover. Hij begon onbedaarlijk te snikken. Eén hoopje ellende.

'Wat heb jij te grienen?' barstte Walter Martens opeens uit.

'Omdat die slet er vandoor gaat? Dat zal mij een zorg zijn! Als ze dat wil, kan ze ergens meisje voor alle werk gaan spelen of in een winkel door iedereen afgesnauwd worden! Als zij denkt dat ze het dan beter zal hebben, is het goed voor mij!'

'Vader!' zuchtte Marian.

'Wat, vader? Ik waarschuw jullie! De eerste die nog met een woord over haar rept, kan ook inpakken! Ik zal niet met me laten sollen! En ze zet onder geen voorwendsel nog een voet over de drempel, begrepen? Ze kan van honger voor mijn deur liggen sterven! Dan nog steek ik geen vinger uit om haar te helpen! Ze schrijft dat ze meerderjarig is! Goed! Dan moet ze ook weten wat ze doet!'

De twee kinderen konden hun oren niet geloven. Was dat echt alles wat vader te zeggen had na zoiets?

Martens sprong op en rende de kamer uit. De voordeur werd brutaal dichtgeslagen.

'We zullen een leuk leventje hebben!' zuchtte Freddy. 'Van dag tot dag wordt het erger! En wij kunnen niet eens weglopen!'

'Freddy! Wat jij er ook over denkt, ik vind het niet goed wat Gerda gedaan heeft!'

'Nee? Ik wel! En als ik ooit éérentwintig ben, wacht ik geen dag om haar voorbeeld te volgen!'

Marian voelde zich opeens moedeloos.

'Jij hebt trouwens gemakkelijk praten,' zei Freddy. 'Hij legt je geen strobreed in de weg. Het lijkt wel of hij een boontje voor je heeft!'

'Praat geen gekheid,' snauwde Marian. 'Heeft Gerda wat tegen je gezegd?'

De jongen schudde zijn hoofd.

'Ik geloof je niet!'

'Dat is je goed recht! Maar ik zeg je dat ik er niets van afwist! Trouwens, zelfs al wist ik waar Gerda was, dan nog zou ik zwijgen!'

Marian zuchtte.

'Het is hier leuk, vind je niet?' sarde Freddy. 'Moeder en Vera in een gekkenhuis! Gerda de hort op. Jij, vaders lieveling! Ik moet alleen maar studeren tot ik er maf bij word. Ik heb alweer schele hoofdpijn. Maar dat mag ik niet zeggen! Ik ben gewoon lui!'

'Freddy! Nou is het genoeg! Zo dadelijk hoort vader wat je zegt!'

'Dan kan hij me ook een pak slaag geven! Of me laten opsluiten! Wat kan het mij schelen!'

Walter Martens beende intussen woedend langs de dijk. Tientallen gedachten spookten door zijn hoofd.

'Ik durf er mijn hand op verwedden dat die rotzak er alweer tussen zit. Hij heeft Gerda natuurlijk dat krankzinnige plan ingefluisterd. En nu kan hij het schandaaltje heel triomfantelijk gaan uitbazuinen in Waalburg!'

Martens trilde van woede.

'Ik moet haar vinden,' dacht hij opeens. 'Er moet een einde komen aan al die gekheid!'

Hij draaide zich om en stormde naar huis. Hij wilde één en ander uitzoeken. Waarschijnlijk had Verbeek Gerda met zijn wagen weggebracht! Dan had hij bijna zeker een spoor nagelaten. Iemand moest die twee gezien hebben!

Zodra hij thuis kwam, rende hij naar de kamer van zijn dochter. Hij rukte kasten en laden open. Leeg! Ze had dus wel degelijk al haar spulletjes meegenomen.

'Nu ben ik er vrijwel zeker van dat ze er met een auto vandoor is!' grijsde Martens.

Hij ging naar de woonkamer.

'Luister eens, jullie twee! Ik wil niet dat hierover wat uitlekt, begrepen!'

'Saartje,' fluisterde Marian. 'Zullen we het haar zeggen?'

'Ben je bedonderd! Dan kun je het net zo goed in de krant drukken!'

'Nee, je vertelt haar dat Gerda naar Eertinge is. En als dat wicht er tegen iemand over praat, gaat ze de deur uit! Dat kun je haar duidelijk laten verstaan.'

Marian knikte.

'Jij, naar je kamer!' blafte Martens tegen Freddy. 'Want na alles wat er gebeurt, zou een slecht examen de klap op de vuurpijl zijn. En zoals je de laatste tijd werkt, vrees ik het ergste.'

De jongen wou wat onvriendelijks antwoorden, maar hij kon zich op het nippertje beheersen.

De hele dag bleef Martens rondhangen. Hij wist niet zo meteen hoe hij die zaak moest aanpakken.

Brommerig kwam hij de maandagmorgen in zijn kantoor aan. Ben Jonas bracht de post. Martens keek naar de adressen van de afzenders en scheurde de enveloppes open. De eerste brief deed hem schuimbekken. Die kwam van een klant die zonder veel omhaal schreef dat hij geen nieuw leveringscontract wenste omdat een andere firma hem tegen veel gunstiger voorwaarden kon leveren! 'Alweer één!' briede Martens. 'Zie je wel! Er wordt achter mijn rug gewroet om me tegen de grond te krijgen. Wie kan er goedkoper leveren? Vertel me dat eens!'

'Dat staat niet in de brief,' zei Ben Jonas kalm.

'Ik kan nog altijd lezen, weet je!' blafte Martens. 'Zelfs zonder bril! De vertegenwoordiger moet dat uitvissen! Dat is zijn werk! Maar in zijn rapporten vind je niets! En toen ik hem de laatste

keer wat vroeg, stond hij gewoon met zijn mond vol tanden!'
'Mijnheer,' zuchtte Ben Jonas, 'ik geloof dat die man echt zijn best doet. U hebt zelf ook gereisd. U weet hoe moeilijk het is om te weten wie de echte concurrent is!'

'Natuurlijk! Jij zult wel voor hem ten beste spreken! Maar je geeft me daar een idee! Ik zal zelf opnieuw gaan reizen. We zullen dan wel eens zien of ik niet het dubbel van de zaken kan doen.'

'Mijnheer,' zei Ben Jonas stilletjes, 'zo erg is het beslist niet! Deze maand is het zakencijfer wel met een vierde gedaald...'

'Eén vierde!' schreeuwde Martens. 'Weet je wel wat je zegt? Als dat nog driemaal gebeurt, kan ik de zaak sluiten! Nu al zitten de bedienden met hun vingers te draaien.'

'Toch niet, mijnheer! Er is nog meer dan werk genoeg!'

'Waarmee? Met het schrappen van cliënten?'

Ben Jonas drong niet aan. Hij kende zijn patroon. En als die in een van zijn onhebbelijke buien was, viel er met hem niet te praten.

'Waarom kun jij me niets vertellen? Jij weet toch alles!'

Ben Jonas keek verrast op. Was dat een verwijt?

'Als er wat in Waalburg gebeurt en ik kan u van dienst zijn, zal ik informatie inwinnen,' zei hij droog. 'Van wat buiten de stad omgaat, weet ik net zoveel af als u.'

'Het is niet normaal dat er zoveel klanten verdwijnen,' hield Martens koppig vol. 'Niet normaal!'

'Het seizoen is bijzonder moeilijk,' probeerde Jonas.

'De winkels moeten toch goederen hebben! Moeilijk of niet! Er wordt nog gegeten en gedronken! Of niet soms. Nee, die vertegenwoordiger van ons werkt niet genoeg. Waarschijnlijk zit die al vanaf vier uur in een hotel, te zuipen en met de barmeid te flirten.'

'Zijn onkostenrekeningen worden nauwkeurig gecontroleerd, mijnheer!' zei Ben Jonas haastig. 'En ik heb hem al vaak opgebeld in dat hotel. Hij komt meestal pas laat aan tafel.'

Martens haalde zijn schouders op. Hij zou maar niet verder aandringen. Het lukte toch niet. En bovendien wou hij Ben Jonas op zijn hand houden.

'Ik moet je wat vertellen,' zei hij terwijl hij de brief van Gerda te voorschijn haalde. Heel vertrouwelijk.'

'Mijnheer, u weet dat ik zwijg als vermoord,' lispelde de boekhouder.

Hij rook een schandaaltje en had er zo'n vaag vermoeden van dat zijn patroon er dit keer erg mee in de rats zat.

'Ik hoop het,' zei Martens somber. 'Gerda is gistermorgen thuis weggelopen.'

'Wat?'

De stem van Ben Jonas klonk erg ongelovig.

'Weggelopen? Gerda?'

'Inderdaad, ze liet een briefje voor me achter. Ze schrijft dat ze een betrekking zal zoeken en haar eigen leven wil leiden.'

Ben Jonas zat er als geslagen bij. Gerda Martens? Het was bijna onwaarschijnlijk. De enige van de kinderen Martens die zich tot dan toe aan het nogal harde gezag van haar vader onderworpen had!

'Eerst wou ik haar gewoon laten lopen voor wat ze waard was. Ze moet oud genoeg zijn om te weten wat ze doet. Maar ik heb nagedacht. Stel je eens voor dat die schurk van Verbeek achter deze zaak zit.'

Ben Jonas keek zuinig naar zijn schoenpunten. Hij was er helemaal niet happig naar om het opnieuw tegen Verbeek op te nemen.

'Dat denk ik niet, mijnheer!' lispelde hij.

Maar Walter Martens was te erg met zijn eigen gedachten bezig om aandacht te schenken aan die opmerking.

'Ik vrees dat het erg met haar afloopt. Ik ben tenslotte haar vader en voel mij ondanks alles verplicht het kind tegen dwaasheden te beschermen. Ze zegt niet waarheen ze vertrokken is. Maar je verdwijnt niet zomaar in het niet. Waarschijnlijk is ze naar Brugge, Gent of Oostende.'

Ben Jonas knikte.

'Ik wou dat je eens voor me uitkeek,' zei Martens tenslotte. 'Zou je dat aankunnen?'

Ben Jonas aarzelde. Hij vertrouwde de hele zaak niet zo erg.

'Er is natuurlijk geen sprake van dat u de politie waarschuwt!' zei hij nadenkend.

'Uitgesloten,' zei Martens. 'Dat begrijp je wel. Heel Waalburg zou meteen op de hoogte zijn.'

'Mijnheer, zei Ben Jonas, ik zal doen wat ik kan. U begrijpt wel dat het een beetje tijd in beslag zal nemen?'

Martens knikte.

'Natuurlijk! Ik had anders wel graag dat je kon voortmaken. Een paar dagen kunnen we de waarheid verborgen houden. Maar daarna?'

De boekhouder knikte.

'Dan stel ik voor dat ik eerst naar Brugge ga. Die stad is het dichtst

in de buurt en als de juffrouw een trein genomen heeft, is ze daarheen vertrokken.'

Martens knikte opnieuw.

'Stel nu dat ik haar snel vind. Wat doe ik dan ? Proberen haar over te halen om terug thuis te komen ? Of vis ik alleen maar uit waar ze verblijft.'

'Als je weet waar ze huist, zal ik de rest wel opknappen. Heb je geld nodig ?'

Ben Jonas kreeg een paar honderd frank voor de kosten. Vóór de middag nog vertrok hij uit Waalburg.

Nauwelijks was de boekhouder de deur uit of de telefoon rinkelde.

'U spreekt met de directrice van het sanatorium in Eertingen,' zei een hooghartige vrouwenstem. 'Mijnheer Martens ?'

'Daar spreekt u mee.'

Martens zijn stem klonk somber. Hij voorzag nog meer moeilijkheden. Had Vera gekheden uitgehaald ?

'Helemaal niet,' zei de directrice. 'De juffrouw is heel gewillig. Ze heeft blijkbaar ingezien dat alle pogingen om buiten te komen tot mislukken gedoemd waren. Ze wandelt met haar moeder in de tuin en probeert haar op te beuren. Ook wij doen alles om mevrouw in de juiste stemming te brengen. Maar dat lukt niet zo best.'

Martens schudde ongeduldig zijn hoofd. Wat een verrekte kletsmeier was die vrouw. Kon ze niet ter zake komen ?

'Mevrouw,' zei hij tenslotte, 'ik dank u natuurlijk voor uw telefoontje. Maar wat wilt u uiteindelijk dat ik doe ?'

'Wel, mevrouw is erg neerslachtig. Ik zou zeggen dat ze bijna ziekelijk verlangt om weer thuis te zijn. De behandelende arts is trouwens ook van mening dat het verblijf in onze instelling haar weinig of niets helpt. Er zijn nu eenmaal patiënten die psychologisch niet opgewassen zijn tegen een...'

Martens blaasde luidruchtig. Nou nog grote woorden ook.

'Dus u verkiest dat ik haar terughaal !' onderbrak hij de woordenstroom.

'We zijn ervan overtuigd dat in de gegeven situatie...'

'Goed, mevrouw ! Ik zal meteen na het middageten vertrekken.

Kunt u ervoor zorgen dat de bagage van mijn echtgenote klaar is ?'

'Natuurlijk, mijnheer. En wat gebeurt er met de juffrouw ?'

'Die blijft. Er is geen enkele reden om haar behandeling te onderbreken, neem ik aan ?'

'Nee, mijnheer Martens, helemaal geen reden. Tot straks, mijnheer !'

Martens klapte de telefoon dicht. Wat een situatie ! Wat moest hij

met zijn vrouw thuis. Die zou zaniken over Vera, over Gerda, en over duizend andere dingen. Werken ging hem niet meer nu hij daarover dacht. Hij stond op en ging weg. De bedienden zagen hem opgelucht vertrekken. Zodra de deur achter de grote baas gesloten was, gingen de tongen hun gang. Er werden gekke veronderstellingen gemaakt. Maar niemand was vrolijk. Zij voelden best dat er wat in de lucht hing dat alleen maar onaangenaam voor ze kon zijn.

Martens kwam even na twee uur op het sanatorium aan. Hij vroeg de chauffeur te wachten.

'Ik ben meteen weer terug,' zei hij.

De portier keek eerst achterdochtig maar dan herkende hij Walter Martens en maakte onderdanig het hek open.

'Ik vind de weg wel,' zei Martens. 'Het loont niet de moeite weer alles af te sluiten. Ik ga zo meteen weer weg.'

Hij stapte haastig naar het gebouw.

'Mevrouw en de juffrouw zijn nog in hun kamer,' zei de directrice terwijl ze Martens zijn hand drukte.

'Dank u,' antwoordde hij stug en liep de trap op.

'Walter!'

Je kon de vreugde van het gezicht van mevrouw Martens afscheppen. 'Ik heb zo naar je verlangd. Ik ben zo blij!'

Vera zei niets. Ze knikte in de richting van haar vader. Die merkte dat het meisje vermagerd was. Haar bleke gezicht stond hard en uitdagend.

'Praat gewoon!' blafte hij naar zijn vrouw. 'Ik kom je dus ophalen. Je bent niet eens verstandig om in te zien wat goed voor je is! Nou, dan moet je de gevolgen dragen.'

Hij ging zitten op de rand van het bed. Vera had niet bewogen.

'Walter,' aarzelde mevrouw Martens, 'is er wat?'

'Natuurlijk is er wat! Er is altijd wat! Allemaal dingen die nooit gebeurd zouden zijn als jij je kinderen beter opgevoed had! En dit keer is het zelfs heel erg!'

Hij boog somber zijn hoofd.

'Walter! Vertel toch! Wat is er dan gebeurd?'

'Gisteren is Gerda van huis weggelopen. Gisteren of vanmorgen, ik weet het niet precies. Er was een brief!'

Mevrouw Martens greep naar haar hart en zonk langzaam in een stoel.

'Nee!' kreunde het in haar. 'Laat hij zeggen dat het niet waar is!'

Dit is al te vreselijk. Zoiets kan niet! Niet in mijn gezin!'

'Een gewone, korte brief! Dat was alles. En het ding was nog be-

ledigd ook ! Ik wil je de lectuur ervan besparen. Die mooie dochter van je heeft haar kleren en linnen meegenomen. Waarheen ? Weet ik niet. Ze wil een betrekking zoeken.'

Mevrouw Martens snikte het uit. Zoiets had ze zelfs in haar somberste buien niet voor mogelijk gehouden. Gerda !

'Dat is dan de beloning voor al het werk dat ik doe. Mijn oudste dochter wordt de schande van heel Waalburg. Je hoeft natuurlijk niet ver te zoeken om te weten wie achter zoiets schuilt ! Die smerige Verbeek is met één meisje niet tevreden ! Die moet zó nodig het hele gezin...'

'Vader ! Zo is het wel genoeg !'

De stem van Vera beefde van ingehouden woede en afkeer.

Walter Martens draaide zijn hoofd in de richting van het meisje.

'Hoor je dat, Nelly ? Dat zijn jouw dochters ! Hun eigen vader een grote bek geven !'

'Vera, je mag niet brutaal zijn !' kreunde mevrouw Martens die meteen al haar oude gewoonten weer opnam.

'Moeder, hoor je dan zelf niet dat vader onzin praat ! Hij is gewoon door het dolle heen als hij alleen maar de naam Verbeek hoort vernoemen ! Frans heeft met Gerda niets te maken. Hij is een fijne jongen en ik houd van hem.'

Dat laatste zei ze zo uitdagend dat Walter Martens als razend overeind sprong.

'En waag het niet me te slaan,' zei Vera ijzig. 'Of ik gil de hele tent hier bij elkaar.'

'Ik kan fier zijn op mijn dochters,' hijgde Martens hees. 'Hoor je dat ? Heb je gehoord wat die slet durfde zeggen ? Verbeek ! Ha ! Die smerige huichelaar ! Die laffe moordenaar ! Die ellendige...'
Hij stikte bijna in zijn eigen woede. Mevrouw Martens probeerde een bedarend hand op zijn arm te leggen maar hij schudde die van zich af en liep naar Vera. Het meisje week geen stap achteruit. Ze hief niet eens haar armen op om de slagen die konden komen, af te weren. Ze keek haar vader strak in zijn ogen en plooid haar lippen tot een smadelijk glimlachje.

'Luister,' zei Martens. 'Eén ding moet je weten. Nooit ! Nooit zie je die kerel nog terug. Zelfs al moest ik jou of hem eigenhandig afmaken. Is dat goed begrepen ? Afmaken ! Liever zie ik je dood dan in zijn armen. Wil ik je eens wat vertellen ? Wil ik je eens zeggen wat die kerel me allemaal aandoet ? En dat heeft dan met jou niets te maken !'

Martens zweeg een ogenblik.

'Hoeft niet, vader !' zei Vera. 'En het zou heel wat beter voor je zijn

als je zweeg. Kijk liever naar moeder. Hoe lang denk je dat ze zo'n leven nog volhoudt ?'

Mevrouw Martens was achterover gezakt en hield haar ogen gesloten. Haar ademhaling ging hortend en haar lippen waren paars.

Vera wachtte geen ogenblik. Ze greep een handdoek en dompelde die in een kom koud water die naast het bed stond. Daarmee bette ze het voorhoofd en de polsen van haar moeder.

'Haal de verpleegster hierheen,' snauwde ze. 'Of de dokter. Die kan haar een inspuiting geven. Zo komt ze tenminste levend in Waalburg. Anders zouden ze daarover ook nog kunnen kletsen !'

'Jij, brutaal nest !'

'Haal die verpleegster !'

De toon van zijn dochter klonk zo snijdend dat Martens onwillekeurig gehoorzaamde. Hij begreep helemaal niet meer wat er gebeurde. Was dat één van zijn kinderen ? Eén van die kinderen die vroeger kropen als hij alleen maar met zijn vingers knipte ?

Vera bleef bij haar moeder zitten en probeerde haar opnieuw bij bewustzijn te brengen. Zonder dat iemand dat kon vermoeden, had ze een plan gemaakt ! En daarvan zou niemand haar nog afbrengen.

DE ONTSNAPPING

'Nee, mij krijg je niet klein !' dacht Vera toen de wagen met haar moeder aan het einde van de dreef verdween. 'Nu gaat het hard tegen hard.'

Ze ging op het bed zitten om alles nog eens duidelijk te overdenken. Zou ze de hulp vragen van de tuinman ? Nee, ze mocht die man zijn betrekking niet in gevaar brengen. Hij had al genoeg gewaagd voor haar toen hij brieven mee naar buiten smokkelde en later het antwoord van Frans Verbeek meebracht.

Ze was helemaal op zichzelf aangewezen.

'Wens je te eten ?' vroeg de verpleegster die naar binnen gekomen was zonder dat Vera er wat van gemerkt had.

Hemel, wat was ze ver weg geweest met haar gedachten.

'Nee, dank je ! Of toch. Laat ik maar een kopje koffie drinken,' glimlachte Vera.

Het meisje wou absoluut vermijden dat ze speciaal op haar zouden letten. Ze begreep immers dat haar vader nog eens extra de nadruk had gelegd op haar 'overspanning'. Hij zou hun laatste gesprek

tegen de directrice woordelijk herhaald hebben ! Zelfs hier en daar nog wat aangedikt !

Vera liep achter de verpleegster aan door de glimmend gewreven gang. Vlak bij de trap stond een deur half open. Op het bed lag een vrouw die met nietszeggende ogen voor zich uit staarde. Vera kreeg een schok. Wat betekende dat ? Wat deed gekke Maria, de moeder van Erna Veries, in deze instelling ?

'Wel,' zei ze opeens glimlachend, 'dat is een verrassing. Die vrouw ken ik. Ze komt net als ik uit Waalburg.'

De verpleegster verstarde. Haastig trok ze de deur van de kamer dicht.

'Dat moet een vergissing zijn, juffrouw !' glimlachte ze dan. 'Die dame praat niet eens Nederlands. Ze komt uit het Zuiden.'

'Nee,' schuddekte Vera. 'Die gelijkenis zou al te treffend zijn ! Dat is Maria Veries ! Mag ik haar goeiedag zeggen ? We kenden elkaar erg goed ! Ik bracht haar...'

'Nee, juffrouw Martens ! Dat is onmogelijk. U vergist zich ! U kunt die vrouw niet kennen !'

'Ik geloof u wel,' zei Vera koeltjes.

De verpleegster bekeek haar erg waakzaam. Het leek wel of die juffrouw Martens met vreemde plannen in haar hoofd liep. Ze kon niet echt zeggen waarom ze dat dacht. Intuïtie ?

Vera had de onderzoekende blik best bemerkt en ze nam zich voor zo onopvallend mogelijk te doen voor de rest van de dag. Want haar besluit stond vast. Ze zou geen ogenblik langer dan strikt nodig in dat sanatorium blijven.

De dag kroop voorbij. Vera ging om negen uur naar haar kamer. Net toen ze haar mantel van de kapstok nam, draaide de directrice de hoek om.

'Gaat u nog uit ?' glimlachte die.

'Nee, maar ik heb de indruk dat de voering achteraan loskomt. Met een paar vlugge steken breng ik dat wel in orde.'

Het meisje kon niet beletten dat ze bloosde.

'Hoef niet, juffrouw !' glimlachte de directrice terwijl ze de jas uit Vera haar handen nam. 'Dat laat ik wel voor u opknappen. U kunt beter gaan slapen of nog een lekker boek lezen ! Goede nacht.'

Vera had het kunnen uitgillen. Hielden ze haar dan echt speciaal in het oog ? Dat zou de zaken nog moeilijker maken. En nu ze haar mantel niet had, kon ze er niet aan denken te vluchten. Het zou vreselijk koud zijn buiten !

'En toch ga ik,' besloot ze koppig. 'Ik trek desnoods een paar pullovers boven elkaar aan. En mijn omslagdoek is ook erg warm.'

Ze lag in bed te luisteren naar de geluiden van het grote huis. Het werd voortdurend stiller. Af en toe kuchte iemand. Of er drupte een kraan.

'Vreemd,' dacht Vera. 'Dit heb ik vroeger allemaal nooit gehoord.' Ze telde ook de slagen op de verre torenklok. Het was zowat half-twaalf toen ze uit bed stapte. Heel langzaam, geluidloos trok ze haar kleren aan.

Ze opende het raam. Ai! Waarom moesten die scharnieren kriepen? Dat had ze vroeger op de dag moeten controleren. Vera luisterde. Had iemand het snerpende geluid gehoord?

Nee, overal heerste stilte. Eén raam op de benedenverdieping was nog verlicht. Waarschijnlijk de kamer van één van de personeels-leden.

Vera keek naar beneden. Overdag hadden de drie meter die haar van de begane grond scheidden, niet zo hoog geleken. Maar nu! Ondanks de koude die door haar kleren heen beet, voelde ze een akelig straaltje zweet tussen haar schouderbladen omlaag lopen.

'Kom nou, Vera!' probeerde ze zichzelf te overtuigen. 'Je hebt vroeger wel meer van drie meter hoogte gesprongen. Denk aan die vakantie bij neef Karel. Toen was je de durfal.'

Ze ging op de vensterbank zitten en draaide haar benen naar buiten.

Beneden het raam lag een bloemenperk. De tuinman had er alle bloemen uit verwijderd. De grond zou zacht zijn.

Vera sloot haar ogen, ademde diep en sprong.

De klap kwam hard aan. Haar handen klauwden in de vochtige, koude aarde. Een enorm gevoel van opluchting stroomde door Vera heen. Ze was veilig uit het raam gekomen. Het zou een klein kunstje zijn om op het dak van het berghok waar de tuinman zijn gereedschap opborg te klimmen en dan over de muur te wippen. Opeens bleef het meisje weer staan. De hond van de portier blafte. Het was niet mogelijk dat dat ellendige beest haar gehoord had. Zijn hok lag aan de andere kant van de tuin! Maar ze verkoos geen risico te nemen. Zo snel ze kon, rende ze door het park. Daar was het berghok! Er stond een omgekeerde kruiwagen tegen de muur. Alles ging fijn. Twee tellen later stond Vera op de weg.

Ze voelde zich opeens erg klein. Overal om haar heen was de nacht en de kou. Ze rilde bij de gedachte dat ze uren lang eenzaam door de duisternis zou moeten lopen. Maar dan schudde ze haar hoofd en ging op weg. Ze wou zo snel mogelijk uit de buurt van het sanatorium komen. Want de kans was groot dat een verpleegster

tijdens haar nachtronde de afwezigheid van een van de patiënten zou opmerken.

Vera begon haastig te stappen. Gelukkig had ze altijd een goed richtinggevoel. Ze kon zich nog een heleboel dingen herinneren die haar opgevallen waren toen de auto haar gebracht had.

Dingen zoals die vreemdgevormde boom. Daar moest ze linksaf. Dan zou ze snel op de hoofdweg komen die naar Brussel leidde. Tien minuten later wist ze dat ze zich niet vergist had. Een wegwijzer leerde haar dat ze zowat dertien kilometer van Brugge was. Dat betekende dat ze zes uur zou te lopen hebben om op Leliedaal te komen. Leliedaal ? Nee ! Ze kon niet naar huis gaan. Haar vader zou haar in de kortste keren weer achter de tralies stoppen.

Terwijl ze verder liep, overdacht Vera de toestand. Langs de weg stonden donkere huizen. Nergens was er licht te bespeuren. Vera bleef een ogenblik staan om op adem te komen. Ze keek nog eens achter zich. Wat was dat ? Ze luisterde ingespannen. Een auto ? Hadden ze in Eertinge haar vlucht ontdekt en kwamen ze achter haar aan ? Radeloos zocht het meisje naar een uitweg. Nergens een boom ! Alleen wat laag struikgewas aan de rand van een weide, enkele honderden meters verder.

Vera rende, struikelde, viel bijna. Toen de tastende lichtvingers van de koplampen uit de bocht te voorschijn kwamen, viel ze achter de struik neer. Een scherpe tak schramde haar hand tot bloedens toe.

De auto reed langzaam voorbij. Zoekend. Vera haar hart bonsde in haar keel. Er was geen twijfel mogelijk. Bij het schaarse licht herkende ze het zware hoofd van de portier.

Vera bleef liggen tot de wagen helemaal verdwenen was. Toen liep ze weer verder, luisterend naar ieder geluid. Over hooguit een uur kon haar vader alles weten. Ze hoefde er niet aan te twifelen dat die de politie zou bellen. Dat maakte de zaak nog moeilijker. Maar Vera liet zich niet van de wijs brengen. Een ijzige vastbeslotenheid maakte zich van haar meester. Dan moest het maar. Ze zou op Markensteen onderdak vragen. Frans kon haar nu niet in de steek laten !

En Frans zijn vader ? Hoe zou die reageren ?

Vera kreeg het koud bij de gedachte dat Gerard Verbeek haar aan de deur zou schoppen. Tenslotte was zij toch de dochter van zijn aartsvijand. Wat had Frans haar gezegd ? Dat zijn vader helemaal geen belang hechtte aan de moeilijkheden met de familie Martens. Dat hij het net als zijn zoon gek vond om ruzie te maken over dingen die tientallen jaren geleden gebeurd waren ?

Die gedachten gaven haar nieuwe hoop. Haar voeten begonnen pijn te doen. Hoe lang had ze al gelopen? Vera wist het niet. Pas veel later kreeg ze de torens van Brugge in het oog. Zou ze zich in de stad wagen?

Beter niet. Ze liep dan immers het risico dat ze door een politiepatrouille opgemerkt werd.

'Nee,' zei ze bij zichzelf. 'Op de eenzame landwegen ben ik veiliger. Ik kan iemand van heel ver zien en horen aankomen.'

Vera was nu in een vertrouwde omgeving. Ze had vaker in de buurt van Brugge gewandeld. Alles had 's nachts een ander uitzicht. En toch!

Het sloeg vier uur op de toren van Waalburg toen ze bij de kade kwam. Daar lagen de opslagplaatsen en het kantoor van haar vader. Ver weg, naar de zee toe, was de hemel lichter. Opeens schrok het meisje. Een deur kripte. Twee mannen kwamen naar buiten. Vera dook weg in de schaduw van een pakhuis en drukte zich tegen de muur aan. Wat betekende dat? Wie waren die mensen? Wat deden ze bij het pakhuis midden in de nacht?

Opeens herkende ze de stem van Ben Jonas.

'Zorg dat je vanavond wat vroeger komt,' zei hij. 'Het is bijna dag. We mogen geen risico's nemen.'

'Vroeger komen?' snauwde de ander. 'Jij hebt goed praten. Ik heb me gehaast alsof de duivel op mijn hielen zat. En jij ligt intussen in je lekkere bed. Trouwens, ik wou ook nog wel eens over de prijs praten. De oude is erg op de penning de laatste tijd. Is dat omdat hij die erfenis misgelopen is?'

'Dat moet je hem maar zelf vragen,' antwoordde Ben Jonas.

'Ik zal wel wijzer zijn!' lachte de andere man ruw. 'Nou, tot kijk alweer.'

Vera luisterde ademloos. Wat betekende dit allemaal? Het was beslist niet zo'n eerlijk zaakje. En ze wist nu dat haar vader erbij betrokken was. Ze durfde eindelijk haar hoofd om het hoekje steken. De geheimzinnige man verdween. Ben Jonas sloot de deur van het pakhuis af en liep naar huis. Hij had zijn schouders hoog opgetrokken en keek af en toe om zich heen alsof hij bang was dat iemand hem kon zien.

Vera schudde haar hoofd. Ze had nu andere zorgen. Later zou ze wel eens proberen uit te vissen wat er allemaal aan het handje was. Ze keek nog eens zorgvuldig rond en stapte dan langs de Wilgendijk naar Markensteen. Haar hart begon sneller te slaan zodra ze Leliedaal zag opduiken. Voor het hek bleef ze staan. Eén van de ramen op de eerste verdieping was zwakjes verlicht. Daar sliep

waarschijnlijk haar moeder. Misschien was die wel erg ziek. Vera aarzelde opnieuw. Zou ze proberen om met haar vader te praten? Kon ze het wagen?

Dan liep ze moedeloos verder. Ze wist immers wel dat alle pogingen om haar vader tot rede te brengen vooraf al veroordeeld waren om te mislukken.

Een paar minuten later kwam ze op Markensteen aan. Haar hart bonsde wild. Vanavond zou over haar lot beslist worden. Ze luisterde. Maar nergens was er wat te horen. Nu het winter was, begon het werk waarschijnlijk veel later. Dus moest ze wel aankloppen. Ze kon niet langer buiten blijven. Ze was op van vermoeidheid en doorkoud.

Ze sloeg met haar vuist op de deur. Ze schrok van het holle geluid. Dan wachtte ze. Maar ze hoorde niets bewegen in het huis. Vera bonsde opnieuw.

Frans Verbeek had al meerdere nachten onrustig geslapen. Maar die dag was het erger! Hij was toevallig voorbij Leliedaal gereden toen mevrouw Martens uit de wagen stapte die haar teruggebracht had.

Gejaagd had hij uitgekeken naar Vera, maar er was geen spoor van het meisje te bemerken. Dat betekende dat zij alleen opgesloten bleef in dat ellendige sanatorium. Frans Verbeek was bleek geworden van woede. Maar war kon hij ondernemen?

Hij was ten einde raad naar bed gegaan hoewel hij wist dat hij niet zou slapen. Uur na uur werd door de oude wekker op zijn nachtkastje weggetikt.

Frans schrok op. Had hij dan toch geslapen? En gedroomd? Of was dat kloppen echt? Hij ging overeind zitten en keek naar de deur van zijn kamer net alsof iemand daarlangs naar binnen zou komen.

'Zie je wel?' bromde hij. 'Er heeft iemand aangeklopt.'

Een krankzinnige gedachte deed hem uit bed wippen. Nee, dat was onzinnig!

Hij trok een kamerjas aan en rende de trap af. Niemand anders in het huis had blijkbaar wat gemerkt. Door het matglazen raam van de deur kon hij vaag een gestalte onderscheiden. Zijn keel leek wel dichtgesnoerd.

'Vera!' fluisterde hij terwijl hij de deur met een brutale ruk opengooide.

Hij staarde ongelovig naar het bleke gezicht met de brandende ogen dat naar hem opgeheven was.

'Vera!'

Het meisje wankelde en viel in zijn armen. De veer was geknapt. Ze kon niets anders meer doen dan luid, onbeheerst snikken. En tegelijk voelde ze zich onnoemelijk veilig.

'Vera,' fluisterde Frans sussend. 'Vera! Stil nou, meisje. Het is allemaal voorbij.'

Het viel hem niet moeilijk te raden wat er gebeurd was. De besmeurde kleren van het meisje spraken boekdelen.

'Je hoeft niet bang meer te zijn!'

Hij streelde haar haren. Haar frele lichaam schokte wild.

'Frans,' fluisterde ze tussen twee snikken door. 'Het is zo vreselijk geweest!'

De jongeman knikte. Dan sloot hij de deur en bracht het meisje naar de woonkamer.

'Ga daar zitten,' zei hij. 'Ik haal wat warmes om te drinken. En dan ga je onder de wol.'

'Het was zo vreselijk!' herhaalde het meisje nog eens.

'Stil nou, kindje. Ik ben dadelijk terug.'

Hij holde met drie treden tegelijk de trap op en stormde de kamer van zijn vader binnen. Gerard Verbeek schrok verdoofd wakker.

'Frans! Wat gebeurt er? Hoe laat is het?'

'Vader,' zei Frans Verbeek. 'Ik heb zonet Vera Martens binnengelaten. Ze is uit de instelling in Eertinge gevlucht en kwam hier aankloppen.'

'Vera Martens? Hier? Gevlucht?'

Gerard Verbeek was niet gauw uit zijn lood geslagen maar dit leek hem toch wat al te bar.

'Ik kon moeilijk anders dan haar binnenlaten,' zei Frans zo onschuldig mogelijk. 'Je zou hetzelfde gedaan hebben.'

'Natuurlijk!' zei Gerard Verbeek haastig.

Toen beseftte hij dat hij in de val getrapt had. Hij streek met zijn handen door zijn warrige haardos.

'Maar er komt natuurlijk herrie van!'

'Dat neem ik er dan wel bij,' zuchtte Frans. 'Er moet aan die ellendige geschiedenis een einde komen.'

'Maak Lena wakker,' zei Gerard Verbeek bedaard. 'Zij moet ervoor zorgen dat het meisje zo vlug mogelijk onder de wol komt. Wij zien intussen wel hoe we dat varkentje verder wassen.'

'Dank je, vader!' lachte Frans. 'Je bent een fidele vent.'

Hij stormde naar buiten en bonsde wat later op de kamerdeur van zijn zus.

'Lena!' schreeuwde hij. 'Opstaan! Er is bezoek! Voortmaken.'

Beneden hoorde Vera het gestommel. Ze vroeg zich wat bang af wat vader Verbeek van de hele zaak zou zeggen.

Een paar minuten later was de hele familie er. Lena had waarschijnlijk een toverspreuk in petto gehad. Van waar haalde ze anders op zo'n korte tijd warme wijn vandaan?

'Drink dit nou maar op,' zei vader Verbeek. 'En dan moet je vertellen. Ik begrijp dat je doodmoe bent, maar we moeten precies weten waar we aan toe zijn voor de bom barst.'

Vera knikte en slurpte met kleine teugjes van de hete, zoete wijn. Ze knapte er vrij snel van op. Een lome warmte stroomde door haar heen.

'Dank je!' fluisterde ze dan.

Vader Verbeek glimlachte bemoedigend. Frans kwam naast haar zitten en legde zijn hand op haar arm.

'Ben je niet té moe!'

Vera schudde haar hoofd. Ze streek het haar uit haar ogen en begon te vertellen. Over haar ontsnapping, over het ellendige leven in het sanatorium, over haar moeder. Het werd een erg verward verhaal.

Vader Verbeek luisterde.

'Genoeg zo!' zei hij dan. 'Ga nou maar naar bed. Lena brengt je naar de logeerkamer. En probeer een paar uur te slapen. Vóór die tijd gebeurt er toch niets.'

Vera stond op. Wat voelde ze zich opeens hulpeloos!

Lena greep haar arm.

'Kom,' fluisterde het meisje. 'En maak je geen zorgen. Jij bent veilig hier!'

Terwijl Vera haar bemodderde kleren uittrok, had Lena een warme kruik in het bed gelegd en een extra deken gehaald. Vera voelde de weldoende warmte en sloot glimlachend haar ogen. Nooit zou zij dit zalige ogenblik vergeten. Ze slaagde er zelfs niet meer in nog wat te zeggen tegen Lena. Ze viel meteen in slaap. Maar de angstige spanning was nog niet helemaal geweken.

'Arm kind,' fluisterde Lena terwijl ze de kamerdeur heel zachtjes sloot.

Walter Martens was die morgen nauwelijks uit bed toen de telefoon rinkelde.

'Wat nou weer?' bromde hij nog slaperig.

Maar zodra hij gehoord had wie aan de lijn was, verdween die slaperigheid om plaats te maken voor een bijna krankzinnige woede.

'Wat kan het mij schelen of er een auto was om haar op te

wachten!' brulde hij. 'Ik had u gezegd uit te kijken! En het maakt evenmin wat uit of u de hele nacht naar het meisje gezocht hebt! Ze is weg, is het niet?'

Eén ogenblik luisterde hij weer.

'Waarom is het mogelijk dat een patiënte ongezien uit een raam en over een muur kan klimmen? Vertelt u me dat eens!' bulderde hij dan in het toestel. 'En ik heb lak aan uw excuses!'

Hij smakte de hoorn op het toestel. Dit was het einde!

'Walter? Wat is er?'

Martens draaide zich woedend om.

'Wat doe jij hier?' snauwde hij tegen zijn vrouw. 'Jij hoort in bed. Of ben je op een miraculeuze manier genezen?'

Mevrouw Martens kreeg tranen in haar ogen. Dat maakte Martens nog meer razend.

'Je tweede dochter is er vandoor!' blafte hij. 'Ze is over de muur van het sanatorium geklauterd. Iemand heeft haar met een auto weggebracht. En wie dat is, kun je zo wel raden!'

Mevrouw Martens wankelde en moest zich aan de deurpost vastgrijpen om niet te vallen. Martens keek haar onberoerd aan. De arme vrouw schudde troosteloos met haar hoofd. Wat overkwam haar toch allemaal? Waarom was ze ooit met die onmens getrouwd? Waarom was ze niet wijzer geweest?

'Geef me een antwoord!' brulde Martens. 'Je weet wie haar weggehaald heeft, is het niet? Misschien was je zelfs van het hele plan op de hoogte. Spreek op!'

Hij deed een paar stappen en greep zijn vrouw bij haar bovenarmen.

'Spreek op, zeg ik je!'

En plotseling was het teveel voor de zwakke vrouw. Al de ontgoocheling, al de vernedering die ze jarenlang had weggeschroeid, kwam boven.

'Goed,' fluisterde ze hees, 'voor één keer zal ik spreken. Ik heb er eindelijk genoeg van. Jij bent een onmens, Walter Martens. Een ploert! Als je mij dood wou, kon je het niet beter aan boord leggen. Maar ik zal me niet laten kisten! Hoor je me?'

Walter Martens was door die plotselinge uitval zo verrast dat hij zijn vrouw losliet en haar met open mond aanstaarde.

'Ik ben blij dat Gerda de moed gehad heeft om weg te lopen! Ik ben blij dat Vera er vandoor gegaan is! En ik zou dubbel blij zijn als het goed werd tussen Frans Verbeek en haar!'

Martens was van zijn verrassing hersteld.

'Wat durf jij te zeggen?' krijste hij.

Hij zwaaide zijn zware, gebalde vuisten voor het gezicht van zijn vrouw.

'Precies!' zei die. 'En nu mag je me slaan. Misschien voel je je dan wat meer mannelijk! En voor mij is het minder erg dan je tergende onverschilligheid.'

'Je bekent dat je alles afwist van haar plan om met die schurk van een Verbeek te vluchten?'

'Daarover heb ik geen woord gezegd! Je hebt ons leven en dat van jou verpest met die krankzinnige afgunst van je, met je wantrouwen tegenover alles en iedereen! Je hebt van dit huis een hel gemaakt! Nu kan je nog één ding doen. Mij doodslaan! Pas dan zal ik zwijgen. Want dit kan ik je wel vertellen. Van nu af aan zal ik alles doen om mijn kinderen gelukkig te maken. Ik heb begrepen dat me dat niet lukt als ik je in alles naar de mond praat zoals ik al die jaren gedaan heb.'

'Zwijg!'

Walter Martens zijn stem sloeg schril over. Hij zag gewoon paars! Het leek wel of hij ieder ogenblik een toeval kon krijgen.

'Lafaard!' siste Nelly Martens. 'Ik heb met jou geen uitstaans meer!'

Waardig liep Nelly Martens naar buiten. Ze merkte niet eens dat Freddy naast de deur stond. De jongen had alles gehoord en zag lijkbлек. Na Gerda nu ook nog Vera! Het was vreselijk! Wat zou er nog allemaal gebeuren?

Hij wankelde naar de keuken. Waarom kwam die ellendige hoofdpijn hem nou alweer kwellen? Hij zou het nooit volhouden zo.

'Marian,' kreunde Freddy, 'het is vreselijk! Vader en moeder hadden ruzie. Vera is uit het sanatorium weggelopen. Vader zei dat Frans Verbeek haar daarbij geholpen had!'

'Wat?'

Marian liet het bord dat ze net afdroogde, uit haar handen glippen.

'Ja!' zei Freddy alsof hij zichzelf in de eerste plaats moest overtuigen.

'Hoe kon ze zo iets doen?' fluisterde Marian. 'Het is gewoon een schande! Freddy, je moet het verkeerd gehoord hebben!'

De jongen schudde koppig zijn hoofd.

'Moeder schreeuwde zelfs dat ze blij was omdat het gebeurd was!'

Marian liet haar werk liggen en rende naar de woonkamer. Haar vader stond bij het raam. Zijn schouders hingen omlaag en zijn hoofd was gebogen.

'Vader?' zei Marian aarzelend.

Walter Martens zuchtte.

'Ja?' zei hij dof.

'Vader, wat is er gebeurd?'

De zware schouders van de man schokten.

'Vera is vannacht uit het sanatorium weggelopen. Met Frans Verbeek.'

'O, zuchtte Marian. Nee! Dat kan ze niet gedaan hebben! Waar is ze nu?'

'Waar is ze nu? Wie kan dat zeggen! Waarschijnlijk in bed met die smeerlap van Verbeek. Moet je dat vragen? Net alsof zo'n kerel dat buitenkansje zou laten liggen? Eerst Gerda, dan Vera. Wanneer kom jij aan de beurt? Hij kan wel drie meiden de baas, weet je?'

'Vader!'

'Het spijt me, Marian! Ik ben als gek! Waarom doen ze dit allemaal?'

Marian kon haar oren niet geloven. Was dat haar vader die zo sprak? Walter Martens die zich verontschuldigde! Het meisje liep op hem toe en sloeg haar armen om zijn hals. Martens verstarde. 'Geen gekheid, Marian. Ik wil nadenken. Zeg Freddy dat hij niet op mij hoeft te wachten. Ik ga pas later naar kantoor. En kom dan even bij me terug.'

Het meisje liep naar buiten. Waarom voelde ze zich opeens zo duizelig? Dat gebeurde haar wel meer sedert een paar dagen.

'Freddy, zei Marian, vader laat je zeggen dat je niet op hem hoeft te wachten. Hij zal pas later naar kantoor gaan.'

De jongen knikte zonder iets te antwoorden. Hij had het liever zo.

'Tot vanavond!'

Freddy ging de deur uit. Marian keek hem na. Ze voelde zich opeens ellendig. Ze ging een minuut of wat zitten voor ze naar de woonkamer terugging.

'Wat wou je me nog zeggen, vader?' vroeg ze dan.

'Marian,' zei Walter Martens, 'je bent altijd al mijn liefste dochter geweest. Nu moet je me helpen.'

Het meisje knikte. Ze kon zich helemaal niet concentreren op wat er gebeurde. Het leek wel of ze ieder ogenblik kon braken!

'Ik was eerst zinnens te doen alsof ik Gerda en Vera niet meer kende. Maar het zou een laffe houding zijn. Ik wil proberen die meisjes te helpen. Ze zijn alleen maar misleid door een mooi prater. Dat mag hun hele leven niet verwoesten. Maar om ze te kunnen helpen, moet ik weten waar ze verblijven. En daarbij kun jij me veel dienst bewijzen.'

Marian schudde haar hoofd. De duizeligheid was alweer voorbij. 'Ik zal doen wat ik kan, vader,' knikte ze dof.

'Hou Frans Verbeek in het oog. Als hij in zijn wagen langskomt, moet je proberen hem aan het praten te krijgen. Als je het handig inpikt, kan hij onmogelijk voor je verzwijgen waar je zussen verborgen zijn.'

Marian knikte.

'Het is toch normaal dat jij je zorgen maakt!'

Martens dacht nu hardop. Hij probeerde zijn plannetje uit, wou weten of er een zwak punt zat in zijn opzet.

'Goed, vader!'

'Doe je best, meisje!' pleitte Walter Martens. 'Denk erom dat je het lot van je twee zussen in je handen houdt.'

Hij drukte Marian tegen zich aan. Het meisje was helemaal verward. In jaren had Walter Martens haar geen blik van genegenheid meer gegeven. En nu?

'Je mag niet achterdochtig zijn,' dacht Marian. 'Vader meent het goed met Gerda en Vera. En als je hen kunt helpen, moet je dat doen.'

'Ik ga naar Waalburg,' zei Walter Martens. 'Zodra je nieuws hoort, moet je me meteen opbellen. Ik zal zorgen dat er altijd iemand op kantoor is die me kan verwittigen als je telefoneert. Afgesproken?'

Marian glimlachte moeilijk. Ze voelde zich ondanks alles erg onzeker.

EEN NIEUWE KLAP

Terwijl Vera sliep, had Frans Verbeek heel ernstig met zijn vader gesproken. Nu de eerste opwindning wat gezakt was, zagen ze allebei in dat er wat moest gebeuren. Ze konden Vera onmogelijk op Markensteen houden. Want dan zou iedereen de familie Verbeek de schuld geven.

'En je moet eraan denken dat het meisje minderjarig is,' zei Gerard Verbeek. 'Wettelijk heeft Martens dus alle rechten.'

'Ook het recht om haar leven te verwoesten?' snauwde de jongeman.

Hij was opgewonden omdat hij zich machteloos voelde.

'Ik begrijp je, jongen!' zuchtte Gerard Verbeek. 'Ik begrijp je heel goed. Maar dit is een zaak waar gevoelens op de tweede plaats komen.'

Hij dacht een ogenblik na.
 'Luister eens,' zei hij dan, 'ik geloof dat ik een oplossing gevonden heb.'

Op zijn schrijftafel zocht hij een adresboekje. Haastig bladerde hij dat door.

'Jan Lievens! Die kan ons helpen. Het is wel een poosje geleden dat we elkaar nog ontmoet hebben. Maar toen ik hem de laatste keer over Walter Martens sprak, beloofde hij onvoorwaardelijk te helpen als één van de kinderen moeilijkheden had.'

'Wie is Jan Lievens?' vroeg Frans.

'Hij is gehuwd met de zus van Nelly Martens. Een heel fijne vent, leraar aan het atheneum in Waalhem.'

Frans Verbeek knikte.

'En geloof je werkelijk dat hij iets zou kunnen doen?'

Gerard Verbeek knikte.

'Ja, hij vertelde me dat hij regelmatig nieuws kreeg van de meisjes. Hun vader wou hem niet op Leliedaal zien. Dus schreven ze hun oom af en toe een briefje.'

'Waarom is Vera dan niet meteen daarheen gegaan?' vroeg Frans Verbeek.

'Jongen,' glimlachte Gerard Verbeek. 'Ze is verliefd! Ze is zo hard ze kon naar de man gelopen die haar moet bevrijden van de dwingeland!'

'Je hoeft er heus de draak niet mee te steken!' bromde Frans. 'Ik vind het niet grappig. Mag ik het adres van die mijnheer Lievens. Ik ga hem meteen opzoeken.'

Gerard Verbeek glimlachte. Hij krabbelde iets op een stuk papier en gaf het aan Frans.

'Ik zal intussen de burgemeester op de hoogte brengen. Het is beter als we open kaart spelen.'

Frans knikte en liep naar buiten. Hij startte zijn wagen en reed weg. Veel sneller dan hij gewoon was. Er was iets dat hem hinderde. O, hij begreep zijn vader best. Maar hij had een lief ding gegeven om Vera bij zich te kunnen houden.

Op de Wilgendijk reed hij Walter Martens voorbij. Die schudde zijn vuist.

Frans haalde alleen maar zijn schouders op.

Een half uur later belde hij bij de familie Lievens aan.

'Mijnheer?' zei Jan Lievens die zelf de deur openmaakte.

Hij bekeek Frans Verbeek heel aandachtig. Hij aarzelde, net alsof hij er niet zeker van was dat hij de jongeman wel kende.

'Ik ben Frans Verbeek.'

Een uitnodigende glimlach verscheen op het gezicht van de leraar. 'Kom binnen! Hoe maakt je vader het? Je treft het dat ik nog thuis ben. Ik moet pas om tien uur beginnen met lesgeven.'

Hij ging Frans voor naar de woonkamer. Er heerste een gezellige wanorde. Overal lagen boeken en tijdschriften. Een leuke, sportieve vrouw ruimde net de ontbijttafel af.

'Let er maar niet op,' zuchtte Jan Lievens terwijl hij met zijn hand een beweging maakte naar alles wat rondslingerde. 'We zijn een nogal slordig stel!'

Frans Verbeek glimlachte. Wat een sympathieke kerel. Zijn vader had het bij het rechte eind. Hier zou Vera best gelukkig zijn.

'Ik heb een vrij zonderlinge boodschap,' zei hij.

Jan Lievens lachte.

'Nou,' zei hij, 'dan vertel je me niets nieuws. Er gaat geen dag voorbij of we krijgen zowat toegestopt. Is het niet, liefste?'

'Dat kun jij wel zeggen,' lachte de vrouw. 'Je bemoeit je dan ook wel met alle buitenissige zaakjes!'

'Nou weet je meteen hoe mijn lieve echtgenote over me denkt!' zei Lievens quasi-ernstig.

Hij schoof wat tijdschriften samen en ging zitten. Frans kreeg de enige, vrije stoel.

'Het gaat over Vera Martens,' begon hij.

'Je bedoelt Gerda, waarschijnlijk?' antwoordde Jan Lievens ernstig. 'We hebben een briefje van haar gekregen waarin ze vertelde dat ze er thuis vandoor gegaan is.'

'Nee, het gaat echt wel om Vera. Ze is op dit ogenblik op Markensteen.'

Jan Lievens keek alsof hij een dreun tussen zijn ogen gekregen had.

'Op Markensteen?'

Frans Verbeek knikte. Dan vertelde hij alles wat sedert een paar weken gebeurd was. Lievens en zijn vrouw luisterden ongelovig.

'Is die vent dan helemaal krankzinnig?'

'Ik heb Nelly altijd gewaarschuwd,' zuchtte mevrouw Lievens.

'Nou ja! De kinderen beklagen, helpt niet. We moeten wat voor ze doen.'

'Precies,' knikte Lievens. 'Ik begrijp al wat je kwam vragen. En ik vind het meteen goed. Laat Vera zo gauw mogelijk hierheen komen.'

'U weet dat Martens haar zou kunnen doen ophalen door de politie?' vroeg Frans Verbeek.

'Laat hij dat dan maar eens proberen!' zei Lievens. 'Ik heb al wel

andere klusjes opgeknapt. Ik zal hem trouwens zo gauw mogelijk zelf opzoeken. Dan heeft hij niets meer te vertellen later. En als ik met hem klaar ben, zal hij het niet zo leuk meer vinden. Wanneer komt Vera ?'

'Ze slaapt nu. Het arme kind was helemaal uitgeput! Na de middag ?'

'Fijn,' zei Lievens. 'We knappen dat wel op. Jammer dat ik nu naar school moet. We zien elkaar nog.'

'Dank je, mijnheer Lievens. Ik vind het geweldig van je!'

Lievens liet Frans Verbeek uit.

'An, mijn vrouw, kan naar Waalburg komen!'

'Ik kan mevrouw meenemen in mijn wagen,' stelde Verbeek voor.

'Nee, jongeman! Dat zou alleen maar de aandacht trekken. Een taxi is een heel goed ding. Ik ken trouwens een chauffeur die al meer zo'n dingen aan de hand gehad heeft. Hij weet precies wat hij later kan zeggen en zwijgen. Tot kijk.'

Frans Verbeek stond een beetje perplex. Wat een energie straalde er van die man uit! Verrek toch! Waarom had Vera geen vader getroffen als Jan Lievens ?

Jan Lievens en zijn vrouw regelden intussen alle details.

'Ik ga eerst mijn zus opzoeken!' besliste An. 'Ik moet weten hoe het met haar is. En als Martens haar één strobreed in de weg legt, haal ik haar ook hierheen!'

'Heb je al een architect op het oog?' vroeg Jan Lievens.

'Een architect? Wat moet ik met een architect?'

'Als je een paar kamers wilt bijbouwen voor je familie, zul je die zijn diensten best...'

Mevrouw Lievens schaterde het uit. Die man van haar toch!

Frans Verbeek reed zo snel hij kon naar Markensteen terug. Bij het hek van Leliedaal stond Marian naar hem uit te zien. Ze wenkte haastig zodra ze de wagen zag verschijnen.

'Morgen, Marian!' glimlachte Frans. 'Hoe maakt je moeder het?'

'Ze is erg zwak!' antwoordde het meisje. 'Nou ja, dat is nogal wiesdes. Ze maakt zich veel zorgen om Gerda en Vera.'

Frans Verbeek knikte begrijpend.

'Frans,' fluisterde Marian. 'Waar is Vera?'

'Waarom zou ik dat weten?' zei de jongeman.

Hij was meteen op zijn hoede. Er schuilde wat achter die gespeelde onrust.

'Kom nou,' fleemde Marian. 'De directrice van Eertinge heeft opgebeld. Ze vertelde dat je met je wagen buiten het hek gestaan hebt om Vera op te wachten.'

'Gekheid!' schokschouderde Frans Verbeek. 'Ik ben gisteren om vijf uur thuisgekomen. Daarna heb ik geen stap meer buiten de deur gezet! Dus moeten we aannemen dat die dame gelogen heeft. Het spijt me, Marian, maar ik weet niet wat er gebeurd is!'

Frans Verbeek schakelde en gaf gas. Marian keek hem verbouwereerd na. Het hele plannetje van haar vader viel in het water. Nadenkend liep ze naar binnen. Iemand greep haar opeens bij haar arm.

'Johan! Wat doe jij hier?'

'Ik moet je spreken,' zei de jongen. 'Zo kan het niet langer.'

'Wel,' snibde Marian, 'dat komt dan mooi uit! Ik wou je vertellen dat ik je niet meer wil zien! Ik...'

'Ben jij gek geworden?' hijgde de jongen. 'Na alles wat er tussen ons geweest is?'

'Dat zal ik zo gauw mogelijk proberen te vergeten!'

zei Marian hooghartig. 'Ik heb er trouwens niet zo'n prettige herinneringen aan!'

'Zo! Maar toen je als een hoer lag te kreunen en te zuchten, vond je het wel fijn, wat? Dan was ik goed! Ik ben alleen maar een boerensukkel, een kerel die er mag voor zorgen dat mevrouw haar pleziertjes heeft, wat? En daarna? Weg, kereltje! Nu de juffrouw niet meer heet is, zal ze wel een fijn heertje uitzoeken om met hem te trouwen. In het wit!'

'Ik vind je praatjes afschuwelijk!'

Marian rukte zich los en liep naar het huis toe. Johan Corels stond als aan de grond genageld. Meisjes! Bah! Hij zou er wel nooit een rechte kant aan vinden.

Marian stond op haar kamer voor de spiegel. Tranen liepen over haar gezicht! Geluidloos. Wat Johan gezegd had, was waar! Ze had zich gedragen als een slet! Ze begreep nog niet hoe ze ertoe gekomen was. Niet met Johan. Johan met zijn bruine tanden, zijn geurtjes, zijn zwarte handen!

Snikkend viel ze op haar bed.

Beneden ging de bel. Haastig kwam Marian overeind. Wie was daar?

Ze wreef haar ogen droog en liep de trap op.

'Tante An!'

Er klonk verwondering, blijdschap en ook wat angst door in die kreet.

'Marian, wat zie je eruit! Wat is er gebeurd?'

'Moeder,' loog het meisje. 'Moeder is erg ziek. Ik maak me zoveel zorgen.'

An Lievens bekeek haar onderzoekend. Ze kende Marian. Als kind al had die meer dan eens haar eigen leugentjes geloofd !
 'Ik kwam je moeder opzoeken ! En praat me niet over je vader ! Het maakt geen enkele indruk op me.'
 Vastberaden staote An Lievens de trap op.
 Toen ze een uur later wegging, stond haar gelaat somber. Het was nog erger dan ze verwacht had. Haar zus zou niet langer op Leliedaal blijven. Of ze haalde in de kortste keren haar dood !
 Myrian kwam uit de woonkamer.
 'Tante An,' zei het meisje, 'je mag niet boos op me zijn, maar ik moet vader vertellen dat je hier geweest bent. Als hij ooit uitvindt dat ik dat voor hem verzwegen heb, slaat hij me bont en blauw.'
 An Lievens lachte.
 'Nou, voor mij hoeft je niet te zwijgen,' zei ze dan. 'Ik ben helemaal niet bang voor je vader ! Dat mag je zelfs tegen over hem herhalen !'
 Marian keek haar tante verbaasd na. Hei ! Waar ging die heen ? Warempel. Naar Markensteen. Marian fronste haar wenkbrauwen. Daar zat meer achter. Tante An wist vast waar Vera verbleef. En dat zou ze óók aan haar vader vertellen !
 Walter Martens zat intussen op zijn kantoor. Hij keek de boeken door en zuchtte af en toe radeloos. Wat was er voor de drommel aan de hand ? Van dag tot dag gingen de zaken achteruit. Steeds meer klanten zonden de vertegenwoordiger wandelen. En voortdurend kreeg die hetzelfde te horen. 'Ik zal van nu af goedkoper aankopen !'
 Toen hij opkeek, zag hij Jan Lievens voor zich staan.
 'Jij ?' siste hij. 'Wie heeft jou binnengelaten ?'
 'Niemand heeft me tegengehouden als je dat bedoelt. Ik ga niet zitten.'
 'Ik heb je ook niet gevraagd om te gaan zitten !' brieste Martens die een onuitsprekelijke hekel had aan zijn schoonbroer.
 'Ik zal heel kort zijn. Vera is bij ons. Dat was alles. O, ja ! Nog wat. Ik wou ook zeggen dat het meisje bij ons blijft tot jij opnieuw redelijk wordt !'
 'Wat ? Ik geef je een uur om haar terug te brengen.'
 'Geen sprake van. Ik zal niet toelaten dat het arme kind opnieuw in een krankzinnigengesticht opgesloten wordt.'
 'Is zij soms jouw dochter ?'
 'Ook al was het de dochter van mijn bakker ! Dan nog zou ik haar onder mijn bescherming nemen.'
 'Zo ! Weet je wat ik zal doen ? Ik schrijf meteen een brief naar het

ministerie. Mijnheer Lievens helpt minderjarige meisjes vluchten. Een mooie publiciteit voor die rotschool van je!'

'Stel je niet aan! Je maakt me niet bang. Er is trouwens nog meer. Mijn vrouw is razend. Nelly heeft haar verteld hoe je haar behandelt. We denken eraan klacht neer te leggen tegen je! En ik verzeker je dat dit geen dreigement in de lucht is!'

'Jij gemene, laffe schurk! Jouw wijf is bij mij naar binnen geslopen? Weet je wat dat betekent?'

'Dat betekent dat wij niet willen dat jij je nog langer als een wilde-man gedraagt. Is dat goed begrepen? Nelly moet in de kortste keren naar een degelijke inrichting waar ze echt kan opknappen. Een inrichting waar ze vrij bezoek kan ontvangen!'

'Wil je mij de les spellen?' hijgde Walter Martens. 'Ik moet me inhouden voor het personeel. Anders schopte ik je aan de deur! Als een drekkige hond die de vloer vuil maakt.'

'Je bent een stoere bullebak! Dat wisten we al. Maar nu begint het erg op krankzinnigheid te lijken, weet je!'

'Als mijn dochter over een uur niet uit jouw hok is, kom ik haar halen. Ook al moet ik daarbij de hele tent aan brokken trappen.'

'De politie zal je opwachten. Ik heb de burgemeester gewaarschuwd. Hij keurt de oplossing die we gekozen hebben, voorlopig goed. Vera kan bij ons wonen.'

'En Frans Verbeek! Die schurk heeft al wat moois aangericht. Is die ontvoering uit het sanatorium niet strafbaar, denk je?'

'Ik zie niet in wat Verbeek hiermee te maken heeft,' zei Jan Lievens geduldig. Maar één ding mag je weten. Verbeek heeft haar niet ontvoerd. Vera is uit het raam geklommen en dan over de muur geklauterd. Ze heeft zowat zes uur gelopen om ergens onderdak te komen.'

Walter Martens keek zijn schoonbroer ongelovig aan.

'De directrice...'

'Heeft je bij je neus gehad! Ze wou geen verantwoordelijkheid opnemen! Is het nou duidelijk?'

Jan Lievens wachtte niet meer op een antwoord. Hij draaide zich om en liep de zaak uit.

Martens beukte in machteloze razernij zijn vuisten op het blad van zijn schrijftafel. Hij begreep maar al te best wat een weerslag dit allemaal zou hebben op zijn verdere leven. Als zijn vrouw op dezelfde toon tegen haar zuster gesproken had, zag het er niet zo leuk voor hem uit. Hij kon iedere opwindning rond zijn naam missen als kiespijn.

'Ik moet er wat op vinden om die praatjes te vlug af te zijn,' mompelde hij.

Hij vertelde zijn bedienden dat hij niet gestoord wenste te worden voor de rest van de dag en begon plannen te maken. In ieder geval moest Bremer zo haastig mogelijk weer op Leliedaal komen. Hij, de wonderdokter, zou misschien een middel vinden om de gezondheid van Nelly weer op te lappen. Tot de definitieve afrekening zou komen!

De volgende morgen verscheen Martens op de gewone tijd weer op zijn kantoor. Hij merkte meteen dat er wat was. De bedienden leken wel op iets te wachten.

Martens nam de post door.

'Firma Colon?' zei hij nadenkend terwijl hij de eerste brief openmaakte. 'Wie voor de drommel is Colon?'

Hij las haastig de mededeling. Er zou een nieuwe firma komen in Waalburg die net als Martens voedingswaren zou verkopen.

'Jonas!' brulde Martens. 'Jonas! Ik moet je spreken!'

De boekhouder kwam naar binnen. Niet onderdanig als anders. Nee, er ging iets arrogants, iets uitdagends van hem uit.

'Heb jij al iets gehoord over een nieuwe firma die zich in de Hoogstraat komt vestigen?'

'Inderdaad,' knikte Ben Jonas. 'De firma Colon. Een filiaal van een groot bedrijf in Antwerpen. Kapitaal te over en een prima, moderne organisatie.'

'Je lijkt heel wat van die kerels af te weten!' snauwde Martens.

'Waarom heb je me niet eerder ingelicht?'

'In mijn positie van directeur bij die firma kon ik dat onmogelijk doen,' zei Jonas koeltjes.

Martens keek zijn boekhouder vragend aan.

'Wat zei je?' fluisterde hij dan hees.

'Ik ben tot directeur benoemd bij de firma Colon,' zei Ben Jonas.

'Ik heb gisteren het contract ondertekend. Ik stond erop om u persoonlijk in te lichten, maar ik zal mijn ontslag natuurlijk per aangetekend schrijven bevestigen.'

Martens duizelde. Hij wreef over zijn voorhoofd.

'Jonas! Maak je een grapje?'

Het klonk allemaal zo ongeloofwaardig.

'Helemaal niet, mijnheer!' zei Jonas die moeite had om zijn leedvermaak te onderdrukken. 'De firma Colon zoekt iemand die op de hoogte was van de plaatselijke situatie. Ik dacht dat ik dat wel was en heb gesolliciteerd. Met goed gevolg. De firma heeft de winkel en opslagplaatsen van Brooder gekocht.'

We zullen zowel in het groot als aan particulieren verkopen.'

'Bedoel je echt dat je mijn concurrent wordt?'

'Ik dacht dat ik mij duidelijk uitgedrukt had,' antwoordde Ben Jonas.

'Maar waarom?'

'Uw schip zinkt, mijnheer! Ik wil niet mee verzuipen. U hebt nooit wat van meer moderne aanpak willen horen. Jammer. Colon zal aan lagere prijzen verkopen. Met minder winst maar met een groter afzet. U kunt me niet kwalijk nemen dat ik mijn toekomst veilig stel. Dat zou u in mijn plaats ook doen!'

Eindelijk was Martens van de klap hersteld.

'Jij ellendeling,' fluisterde hij. 'Jij was het die achter mijn rug alle klanten overhevelde naar die nieuwe firma! Nu begin ik het te begrijpen.'

'Mijnheer,' zei Ben Jonas, 'dat is een erge beschuldiging! En u heeft waarschijnlijk geen bewijzen!'

'Jonas, jij bent de gemeenste schurk die ooit in dit bureau gekomen is. Maar je bent met mij niet klaar! Ik maak je naam kapot in Waalburg en omgeving.'

'Maakt u zich toch geen illusies, mijnheer Martens. Dacht u dat iemand zal weigeren te kopen - aan lage prijzen - alleen omdat u dat vraagt? Nee, hoor! Zo populair is u niet! Ik wil u nog meer verklappen,' ging Ben Jonas verder. 'Tenslotte hebben we jaren lang erg prettig samengewerkt. De firma Colon zal u en de anderen gewoon van de markt vegen! Zij zijn bereid een tijdlang met verlies te verkopen om de prijzen te laten dalen!'

Walter Martens kon zijn oren niet geloven.

'Ach ja, er is nog meer nieuws. Uw vertegenwoordiger is het beu om voortdurend alleen maar verwijten te horen. Ik meen te weten dat zijn ontslagbrief bij de post ligt.'

'Kun je me voor de drommel nog duidelijker laten begrijpen dat je al de hele tijd met hem onder één hoedje speelt? Durf je nog loochenen dat hij niet meer voor mij werkte, maar al klanten ronselde voor Colon.'

'De firma Colon heeft ook haar eigen vertegenwoordigers. Die hebben al een hele prospectie achter de rug. Ze zijn goed betaald, prima opgeleid en ze kunnen prijzen noemen die de klanten doen duizelen!'

'Dat is geen antwoord op mijn vraag!'

'Ik kan op die vraag niet antwoorden. De firma zoekt ook stapelhuizen. Ik had gedacht...'

Martens sprong zo woedend recht dat zijn stoel omviel.

'Niet met mij!' siste Jonas. 'Je steekt geen hand naar me uit, begrepen? Ik weet teveel van je! Niet alleen over je zaken!'

Martens bleef achter zijn bureau staan. Iets in de toon van Ben Jonas had hem gewaarschuwd.

'Dus, voor u eraan denkt om eender wat tegen me te doen, zou ik erg goed nadenken. En dat is een goede raad!'

'Wat bedoel je?' vroeg Martens.

Hij was duidelijk op zijn hoede. Zijn toon was meer verzoenend.

'Laten we over wat anders praten.'

'Nee,' zei Martens kalm. 'Laten we nog wat doorgaan. Vind je dit nou eerlijk, Jonas? Na al die jaren?'

De boekhouder lachte.

'Mijnheer Martens!'

Ben Jonas schudde bijna medelijdend zijn hoofd.

'Denk toch eens aan al de plannetjes die wij samen uitgebroed hebben om de concurrentie te breken. Waren die altijd zo netjes? Nee, ik denk niet dat u goed geplaatst bent om de zaken-moraal te preken. Misschien kunnen we nog de praktische details regelen. In onze overeenkomst staat dat ik u mijn ontslag veertien dagen voor de datum van het vertrek moet aankondigen. Dus...'

'Je mag voor mijn part meteen ophoepelen! Vooruit! Weg! Ik wil je schijnheilige tronie niet langer zien.'

Ben Jonas glimlachte zegevierend. Die beslissing had hij blijkbaar verwacht. Meer nog, hij had erop aangestuurd.

'Ik hoop dat er liggend geld is om mijn loon uit te betalen,' zei hij sarrend.

'Loon! Ben je helemaal bedonderd?'

Martens was opnieuw woedend. Onmachtig, maar woedend!

'Mijnheer Martens, er bestaan wetten die de werknemer beschermen. Nu ik zelf een verantwoordelijke positie zal gaan bekleden, heb ik die terdege ingestudeerd. Ik moet loon ontvangen, ook al gooit u me op staande voet aan de deur!'

'Geen cent! Hoor je me goed? Geen cent krijg je!'

'Mijnheer Martens! Ik kan onmogelijk aannemen dat u op een schandaal aanstuurt. Stel je voor dat ik een aanklacht moet indienen. Sommigen zouden het verkeerd uitleggen. Bijvoorbeeld door te veronderstellen dat uw zaken zo slecht gaan dat u uw personeel niet meer kunt betalen!'

'Ik hoef niemand te betalen als ik hem wegens oneerlijkheid de laan uitstuur!'

'Oneerlijkheid? Kom nou! Bent u mijn waarschuwing alweer ver-

geten? Nee, u ontslaat mij niet! Ik neem ontslag. En u zult me zelfs een mooi getuigschrift moeten geven!

Walter Martens kreunde en balde zijn vuisten. Het duizelde in zijn hoofd.

'Jullie zijn een bende schoften. Iedereen is tegen me! Jullie willen mij niet alleen dood, jullie willen ook nog mijn lijk aan stukken scheuren! Ik begrijp best hoe de vork aan de steel zit! Frans Verbeek heeft dit natuurlijk geërkestreerd! Is het niet?'

'Mijnheer Martens, het wordt tijd dat u de werkelijkheid onder ogen ziet! Verbeek heeft hiermee helemaal niets te maken. U hebt iedereen tegen u in het harnas gejaagd. En bij de zaak Verbeek heeft iedereen u leren kennen zoals u werkelijk bent. Rancuneus, eindeloos pretentius, onbetrouwbaar en klaar voor elke lage streek!'

Dat was teveel voor Martens. Blind van woede sprong hij van achter zijn bureau, rende op Ben Jonas toe en wou hem bij zijn keel grijpen. Maar die had zich aan een dergelijke uitbarsting verwacht. Hij was al bij de deur en ging het kantoor uit.

'Ik gooi hem eruit!' brulde Martens naar de bedienden. 'Ben Jonas wordt directeur bij een nieuwe snertzaak die de onze wil kelderen. Wat denken jullie daarvan? Hij is niet meer dan een schurk, een bedrieger!'

Jonas draaide zich om.

'Heren,' zei hij dan, 'ik heb inderdaad een andere betrekking aanvaard. Het is dus niet juist dat mijnheer Martens mij ontslaat. En ik wil jullie een goede raad geven. Doe hetzelfde als ik. De schuit waarop jullie nu varen, is lek! Aan het zinken toe!'

'Eruit! Eruit!'

Ben Jonas sloeg de deur achter zich dicht. Martens bleef hem als versteend nastaren.

'Ik hoop dat niemand die praatjes gelooft,' zei hij dan zelfverzekerd. 'We hebben een beetje verlies geleden en we zullen harde noten te kraken hebben in de maanden die komen. Maar er is geen reden tot ongerustheid. Jullie mogen me werkelijk geloven.'

De bedienden knikten aarzelend.

'Laten we nu rustig doorgaan met werken,' zei Martens nog. 'Wie meer informatie wenst, kan bij me komen.'

Hij draaide zich waardig om en verdween in zijn kamer.

Daar greep hij zijn hoofd tussen zijn handen en bleef uren zo zitten. Tevergeefs probeerde hij zichzelf te overtuigen van het feit dat het allemaal niet zo'n vaart zou lopen. Hij wist diep in zijn hart beter. Wat had hij in handen? Een paar opslagplaatsen met

onverkoopbaar geworden goederen. Een bedrijf zonder veel reserves. Hij had er nooit aan gedacht precies te calculeren wat hij met zijn zaken verdiende. Het geld voor zijn levensonderhoud en dat van zijn familie kwam natuurlijk uit de zaak. En het statige huis, de vrij brede voet waarop geleefd werd, zijn eigen ontspanning had veel geld opgeslorpt. Ben Jonas had het spelletje bijzonder handig gespeeld. Verdomd nog aan toe! Hoe had hij zich zo in slaap kunnen laten wiegen?

'De erfenis van Louise had er me helemaal bovenop kunnen helpen,' zuchtte hij. 'Smerig, oud kreng!'

Die avond zat hij bij zijn vrouw. Nelly Martens dommelde. Dokter Bremer was net de deur uit. Zijn diagnose was allesbehalve gunstig. De dramatische gebeurtenissen van de laatste dagen hadden haar hart en zenuwen duchtig op de proef gesteld. Opname in een goedgeleide inrichting was meer dan ooit noodzakelijk.

'Nelly,' zei hij zachtjes, 'je moet meewerken. Je moet echt rusten. Dokter Bremer heeft opnieuw over een sanatorium gesproken. Het moet.'

Hij zag de schrikbeweging die zijn vrouw maakte.

'Nee,' zuchtte hij, 'je hoeft je geen zorgen te maken. Het zal niet Eertinge zijn. Dokter Bremer zal zelf contact opnemen met een instelling die prima verzorging geeft.'

'Ik dacht niet aan de verzorging,' zuchtte Nelly Martens. 'Ik maak me alleen zorgen om de kinderen. Zullen Gerda en Vera me daar kunnen opzoeken?'

'Moeten we daar nou echt over praten?' bromde Martens. 'Ze hebben je gewoon in de steek gelaten toen je ze nodig had. Denk jij nou echt dat ze er zullen aan denken je op te zoeken?'

'Walter! Waarom praat je zo over de meisjes. Je weet zelf best waar het schoentje knelt. Je hebt ze door je eigen onhebbelijkheid de deur uitgejaagd. En dan praat jij over rust! Ik weet heel goed hoe het met me staat. Iedere ernstige opwindning kan fataal zijn, is het niet?'

Martens sloeg zijn handen voor zijn ogen.

'Ach nee!' kreunde hij. 'Ook dat nog!'

'Is er dan nog meer? Vind je het niet meer dan voldoende?'

'Ik praatte over de zaak! Het gaat heel slecht. Ze hebben een nieuwe firma gesticht die zich in Waalburg komt vestigen. Colon heet dat ding. Rechtstreekse concurrentie met alle middelen. En de klap op de vuurpijl is dat Ben Jonas er directeur wordt. Hij kent iedere klant, alle mogelijkheden, de verkoopsvoorwaarden. Alles!'

'En in die man had jij het volste vertrouwen ?'

'Heb ik dan alleen het recht niet om me te vergissen ?' barstte Martens woedend uit. 'Ik ben alweer de schuldige ! Ik heb me wel in jou vergist toen ik trouwde ! En in mijn dochters !'

'Walter !'

'Je mag rustig weten wat er gebeurt ! We zullen heel zuinig moeten leven ! Geen gezeur meer over jurken, meubels, dienstmeisjes !'

'Je praat alleen maar over ons ! Ik dacht zo dat jij ook hier en daar wat zou kunnen snoeien !'

'Ben je gek ?' snauwde hij. 'Wil je dat iedereen meteen merkt hoe het met de zaak gesteld is ? Dan is de boot meteen aan ! Er zal al genoeg geroddeld en verondersteld worden. Of dacht je dat Jonas iets zal nalaten om me in de kortste keren aan de grond te krijgen ?'

'Walter, zwijg alsjeblieft ! Ik voel me ellendig.'

'Natuurlijk, dat is het eenvoudigste. Jij voelt je ellendig en ik kan voor alles alleen opdraaien.'

Mevrouw Martens hield haar ogen gesloten. Maar over haar gezicht vloeiden twee, zware tranen.

Martens vloekte binnensmonds en stond op.

Zonder nog een woord te zeggen, liep hij de kamer uit. Op de overloop stond hij plotseling tegenover Freddy.

'Ben je daar ?' snauwde hij. 'Het werd zowat tijd.'

'Vader,' zei de jongen, 'ik wil met je praten.'

'Je kunt beter gaan studeren !'

'Daarover gaat het precies, vader ! Ik zou liever ophouden met studeren.'

'Wat ?'

Martens greep de jongen bij zijn arm en sleepte hem de trap af. Zonder een woord te zeggen, slingerde hij hem in een fauteuil.

'Zo ! Je wilt praten. Goed, wat heb je te zeggen ?'

'Ik kan niet meer, vader ! Zodra ik begin te studeren, krijg ik vreselijke hoofdpijn.'

'Goed ! En wat dan ? Bestaat er niet zoiets als aspirine ? Of een dokter ? Is dan het enige middel om daaraan te verhelpen dat je ophoudt met studeren ? Vind je dat niet lichtjes krankzinnig ?'

Freddy schudde zijn hoofd.

'Vader, ik kan je helpen op het kantoor !'

'Nou nog mooier ! Wie heeft je dat ingeblazen ?'

'Ik weet hoe de zaken staan, vader ! Ik ben oud genoeg om te begrijpen dat je iedere frank hard nodig hebt. Je doet me handelsstudies doen. Dat betekent dat je hoopt dat ik later in de zaak zal

komen. Waarom dan niet meteen! In een zaak als de onze is de praktijk meestal de beste leermeester. En het spaart je de bezoldiging van een bediende uit!

Martens had met stijgende verbazing geluisterd.

'Wie heeft jou dat verteld? Dat heb je niet uit jezelf!' bulderde hij dan opeens. 'Wie? Wie?'

'Heeft dat nou echt enig belang?'

'Natuurlijk heeft dat belang! Begrijp je het dan niet? Iemand is in de stad over me aan het roddelen! En als ik jou je zin gaf, zouden die geruchten nog aangedikt worden!'

'Je zegt 'aangedikt' vader! Dat betekent dat er iets van waarheid inschuilt.'

'Geen woord is er waar van! Allemaal praatjes! Opzettelijke leugens om mijn zaak naar de haaien te helpen! En jij slikt dat! Nee, jongeman, daar komt niets van in! Je zult studeren! Tot je erbij valt. Is dat klaar?'

'Ja, vader!'

Doodsbleek stond Freddy op. Martens hoorde hem wat later stommelen op zijn kamer.

'Saartje?'

Het dienstmeisje kwam de kamer in.

'Ik wil eten. Zorg dat over een paar ogenblikken het eten op tafel staat.'

'Ik kan niet toveren,' zei het meisje brutaal.

Martens stond daar zo van te kijken dat hij niet eens reageerde. Het meisje was alweer naar buiten voor hij de spraak terugvond. Dan stormde hij haar achterna.

'Luister eens!' schreeuwde hij. 'Dat neem ik niet! Weet je wel tegen wie je praat?'

'Natuurlijk! En ik kan je nu al wel zeggen dat het voor het laatst geweest is! Ik ben niet langer van plan me de hele dag te laten afsnauwen! Ik heb er genoeg van. Ik kom niet meer werken!'

Martens slikte moeilijk. Wat gebeurde er toch? Stond de wereld op zijn kop? Waar haalde dit krengetje de moed om zo tegen hem te praten?

'Goed!' brieste hij. 'Je kunt gaan. Meteen! Hoeveel ben ik je schuldig?'

Het meisje knoopte haar schort los en snoof verachtelijk.

'Eén week!'

Martens greep een paar bankbiljetten en smeed ze op de tafel.

'En nou als de gesmeerde bliksem de laan uit!'

'Wat dacht je dan? Dat ik zou smeken om te blijven? In dit hok?'

Saartje draaide zich om en greep haar jas. Dan knalde de deur dicht.

Martens ging naar de woonkamer. Waar hing Marian uit? Misschien kon die hem vertellen wat er opeens met die meid aan de hand was.

'Marian?'

Niemand antwoordde. Eén ogenblik bleef Martens luisteren. Het werd allemaal wazig voor zijn ogen. Was Marian dan ook weg? Nee! Dat kon niet! Niet Marian!

Hij stormde de trap op naar haar kamer. Opgelucht zag hij dat het meisje op haar bed lag.

'Marian? Wat scheelt jou?'

Marian probeerde te glimlachen. Het ging moeilijk.

'Ik weet het niet! Ik word voortdurend onpasselijk. Ik weet niet hoe dat komt!'

'Misschien heb je wel iets gegeten dat je niet helemaal goed bekomen is,' suste Martens. 'Kun je opstaan en voor het eten zorgen? Saartje heeft zonet haar dienst opgezegd en is meteen weggegaan.'

'O, nee!'

Marian sloeg haar handen voor haar ogen en snikte wild. Martens legde zijn hand op haar schouder in een onhandige poging om het meisje te sussen!

'Kom nou,' zei hij, 'er zijn dienstmeisjes genoeg! Morgen zoek ik iemand anders!'

Maar Marian bleef snikken. Ze voelde zich inderdaad ellendig! En ze vreesde dat ze wist waar die vreemde onpasselijkheid haar oorzaak had. Maar dat wou ze voorlopig nog niet onder ogen zien. Dat kon haar niet overkomen! Ze moest doorbijten, niemand wat laten vermoeden!

'Ik zal wat te eten klaarmaken,' slikte ze ten slotte. 'Dadelijk!'

Walter Martens verliet de kamer. Zijn voorhoofd was gefronst.

EEN VRESELIJKE ONTDEKKING

Een paar dagen later verscheen Frans Verbeek opnieuw op het kantoor van Walter Martens.

'Buiten,' brulde die zodra hij een glimp van de jongeman opving. Maar Frans Verbeek deed alsof hij hoorde noch zag.

Hij liep rechthuis naar de kamer van Martens en sloot de deur achter zich.

'Hou op met die onzin,' zei hij kalm en ging gewoon zitten.
 'Hoe durf je,' siste Martens terwijl hij overeind kwam.
 Zijn ogen schoten vuur en zijn zware vuisten trilden van opwinding.
 'Ik durf alles,' antwoordde Frans Verbeek. 'En als ik je wat wil vertellen, dan zul jij luisteren. Je stelt je aan als een koppig kind? Goed, ik zal je ook zo behandelen. En als je het waagt één vinger naar me uit te steken, timmer ik je in elkaar.'
 De zware man gromde boosaardig maar oordeelde het veiliger om maar weer achter zijn schrijftafel te gaan zitten.
 'Dat is beter,' glimlachte Frans Verbeek. 'Zo kunnen we tenminste praten. Ik heb een voorstel te doen. En neemt u vooraf van me aan dat ik dat nooit aan iemand anders zou doen. Tenslotte blijft u de vader van Vera. En ik hou van dat meisje!'
 'Zorg dan verdomme dat ze terug naar huis komt!'
 'Ondanks alles geloof ik dat ze beter een tijdje bij haar oom verblijft. Al was het dan maar om wat op verhaal te komen. Maar daarover gaat het niet. U weet natuurlijk alles af van de nieuwe firma die zich in Waalburg komt vestigen.'
 Walter Martens knikte alleen maar. Het zelfverzekerd optreden van de jongeman maakte ondanks alles indruk.
 'Ik heb natuurlijk ook mijn licht opgestoken. Die firma staat erg sterk en ze zijn bereid om zwaar verlies te leiden tot ze een monopolie hebben in de streek.'
 'Nou? Wat dan nog?'
 Walter Martens wou bluffen. Tot het laatste. Frans Verbeek haalde zijn schouders op.
 'Zelfs al was u drie keer zo sterk als u in werkelijkheid bent, dan nog zou u het hoofd niet boven water kunnen houden. Geloof me! En precies daarom wou ik u een voorstel doen.'
 Walter Martens knikte.
 'Doe maar!'
 'Door mijn contacten in Amerika heb ik mogelijkheden die Colon voorlopig niet heeft. Ik kan dingen importeren die niemand anders kan krijgen en die qua prijs en kwaliteit gerust naast heel bekende produkten mogen staan. Bovendien heb ik in Amerika ook een prima markt gevonden voor echte streekprodukten.'
 Walter Martens zat roerloos te luisteren. Het kostte hem een bijna bovenmenselijke inspanning om niet te gaan schreeuwen. Stel je voor! Dit broekventje dat met hem praatte op voet van gelijkheid!
 'Maar om dat allemaal tot een goed einde te brengen, heb ik hulp nodig. Ik moet filialen stichten, mensen zoeken om die te leiden

Een verkoopsorganisatie uit de grond stappen. En ik heb niet veel tijd. Daarom wou ik voorstellen om samen te gaan werken.'

'Wat?'

De stem van Martens sloeg schril over.

'Stel je mij voor om jouw knechtje te worden?'

'Mijnheer Martens! U begrijpt het niet. Ik vraag u om mijn vennoot te worden.'

'Buiten, schoft! Is dit het middeltje dat je nu uitgedacht hebt om mijn leven te vergallen?'

Frans Verbeek stond op.

'Jammer,' zei hij kalm. 'Want uw zaak staat er verrekt slecht voor.'

'Vent, jij moet bedronken zijn!' bulderde Martens. 'Wat weet jij, voor de duivel, van mijn zaken af?'

'Genoeg om te beseffen dat je het zelfs met smokkelzaakjes niet langer zult kunnen rooien.'

Frans Verbeek had die woorden bijna achteloos uitgesproken. Maar Martens werd er krijtwit bij.

'Wat... wat bedoel je daar nou mee?'

Frans Verbeek haalde zijn schouders op.

'De avond toen Vera uit Eertinge ontsnapt was, betrapte ze Ben Jonas en een vreemde schipper bij jouw opslagplaatsen. Ze praatte er heel argeloos over. Ze was bang dat die gluiperd jou aan het bestelen was. Ik heb, meer om haar gerust te stellen, wat inlichtingen ingewonnen. Relaties met kerels als Bert Rotman zijn niet van aard om mensen vertrouwen te geven in een zaak. Maar ik wens van die wetenschap geen misbruik te maken. Ik stel u opnieuw voor om mijn compagnon te worden. U kunt de hele verkooporganisatie leiden terwijl ik inkoop en administratie voor mijn rekening neem.'

Martens antwoordde niet meer. Hij staarde roerloos voor zich uit. Minutenlang. Was dit dan toch het einde? Kon het nog slechter voor hem gaan?

Frans Verbeek stond op.

'Denk er nog eens over na, mijnheer Martens!' zuchtte hij dan. 'Ik wil u nu geen beslissing afdwingen. Telefoneert u mij?'

Martens knikte stom. Frans Verbeek zuchtte en ging weg.

Nauwelijks vijf minuten later klopte alweer iemand aan. Martens schrok op uit zijn gedachten.

'Ja?'

De deur van het kantoor ging slechts aarzelend open.

'Dokter Bremer?'

'Inderdaad, mijnheer Martens. Ik dacht dat dit de beste plaats was voor een moeilijk gesprek als dit.'

Martens staarde de onverwachte bezoeker aan.

'Moeilijk gesprek?'

'Inderdaad,' zei dokter Bremer terwijl hij herhaaldelijk slikte.

'Maar ik wil... eh... er liever niet omheen draaien. Ik ben zonet op Leliedaal geweest. Juffrouw Marian was al een paar dagen ongesteld, is het niet?'

Martens knikte.

'Ik heb haar grondig onderzocht en... eigenlijk scheelt haar niets.'

'Bedoel je dat ze komedie speelt? Dat kan ik...'

'Nee, mijnheer Martens. Dat bedoel ik niet. Ik wil zeggen dat die onpasselijkheden in haar toestand heel normaal zijn.'

Martens had een koperen liniaal van zijn bureau genomen en draaide die tussen zijn vingers rond. Het ding viel opeens rinkelend op de vloer.

'Haar toestand? Is ze...'

Dokter Bremer knikte. Zijn voorhoofd was gefronst en hij keek heel zorgelijk.

'Dat... nee... dat kan niet!'

De stem van Martens was nauwelijks te horen. Hij was vreselijk om aan te zien. Zijn ogen puilden uit, er parelde zweet op zijn voorhoofd en zijn lippen trilden.

'Wie heeft het gedaan?'

'Dat weet ik niet,' antwoordde de dokter zachtjes. 'Heeft dat trouwens zoveel belang? Ik wil u nog één ding vragen, behandel haar niet te hard. Ze heeft een fout begaan. Akkoord. Maar verwoest daarom haar hele leven niet. En nog wat. Ik zou voorlopig niets aan mevrouw vertellen. Ik vrees dat haar hart het meteen zou begeven. Wacht een paar weken tot ze hersteld is.'

'Je moet me helpen!' zei Martens schril. 'Kunt u Marian niet van dat zaakje afhelpen? Hoeveel moet het kosten? Ik zal...'

'Mijnheer Martens! U weet niet wat u zegt!'

'Het gebeurt vaak genoeg! Het moet! Marian mag niet...'

'Tot kijk, mijnheer Martens.'

Dokter Bremer stond op en liep naar buiten. Walter Martens kromp in elkaar. Hij hield zijn handen voor zijn ogen en schudde zijn hoofd. Het kon niet waar zijn! Niet ook dit nog! Hij zou het nooit te boven komen. Stel je maar voor wat er in Waalburg zou geroddeld worden. Marian Martens zwanger van de eerste de beste schooier.

Die gedachte deed hem met een ruk opkijken. Wie kon de vader zijn van de bastaard die zijn dochter droeg?

Hij sloeg met zijn vlakke rechterhand op de tafel en sprong recht. Dat zou hij meteen weten. Al moest hij Marian tot moes ranselen. Thuis zat het meisje bevend voor het raam. Ze wist dat dokter Bremer haar vader op de hoogte gebracht had. Dat had ze hem trouwens zelf gevraagd. En ze wist ook dat haar vader razend zou zijn.

Opeens begon ze opnieuw te snikken. Met lange, gierende uithalen. Zou hij haar buitentrappen? Waarschijnlijk wel. En waar moest ze dan heen? Zij kon onmogelijk bij oom Lievens terecht. Niet in haar toestand. De enige oplossing was dat Johan haar zo gauw mogelijk huwde. Ze zou naar Corels gaan...

Dan beet ze spijtig op haar lip. Nee, dat kon ook al niet. Vader zou haar liever doodslaan dan haar te laten huwen met de zoon van zijn tuinman. Vader!

Ze zag zijn zware gestalte hijgend door het tuinhek stormen. Marian begon over heel haar frele lichaam te beven.

'Marian!'

Die schreeuw overstemde nog de klap waarmee de voordeur dichtgeslagen werd.

'Marian! Waar zit je, verdomme?'

Het meisje sloot haar ogen en stond op. Ze had niet meer dan ze verdiende. Ze had wijzer moeten zijn. Hoe had ze ooit kunnen doen wat Johan haar vroeg? Nee, dat was niet eerlijk. Johan had haar niet verleid. Het was als vanzelf gekomen. Een zoen, een streling, een aanraking.

'Marian! Moet ik je zelf komen halen?'

Onhoorbaar gleed het meisje de trap af. Het leek haar toe alsof ze zweefde. Walter Martens ving haar op. Brutaal greep hij haar bij haar bovenarmen en schudde haar heen en weer.

'Wie is het?' siste hij.

Marian schudde haar hoofd. Haar keel was dichtgesnoerd. Ze kon gewoon geen klank uitbrengen.

'Wie?'

'Jo... han!'

Ze zag hoe het gezicht van haar vader tot een afschuwelijke grijns vertrok.

'Johan? Johan Corels?'

Marian knikte. Twee zware, hete tranen rolden over haar gezicht. Sprakeloos. Maar haar verdriet was zo diep dat ze haar hele leven terug zou denken aan dit ogenblik.

'Nee!' zei Martens. 'Niet die schurk! Hoe is dat mogelijk? Waar heeft hij je gehad?'

Marian schrok ondanks alles van de brutale uitdrukking. Het klonk vreselijk.

'Ik... in de serre!'

Martens begreep meteen alles. Hij herinnerde zich de avond toen hij er heilig van overtuigd geweest was dat iemand Johan gezelschap hield. En dat was zijn dochter geweest!

'Maar ik heb met hem gebroken!' snikte Marian. 'Ik wist niet...'

'Natuurlijk wist je niet! Sloerie die je bent. Dat gaat voor de eerste de beste kinkel op haar rug liggen en laat zich een kind maken!' Vader en dochter keken op. Verrast. Iemand stommelde de trap af! Mevrouw Martens! Die had alles gehoord. Met opengesperde ogen probeerde ze zich nog aan de leuning vast te grijpen. Eén hand was op haar borst geklemd. Toen wankelde ze en viel. Ze rolde tot voor de voeten van haar echtgenoot.

Walter Martens viel op zijn knieën.

'Marian! Vlug! Haal water! En de medicijn die op het nachtkastje staat.'

Hij tilde zijn vrouw op en begon de trap op te lopen. Dan bedacht hij zich. Hij keerde terug naar de woonkamer en legde haar op een canapé.

Marian kwam met een glas en een klein, bruin flesje aandrazen.

'Vader? Wat is er met moeder?'

'Praat niet tegen me! Ik wil je verdomde, schijnheilige bakkes niet meer zien, hoor je? Je krijgt een kwartier om wat spullen bij elkaar te scharrelen. En dan trap ik je uit het huis, begrepen. Buiten! Weg! Ik wil je niet meer zien!'

Mevrouw Martens kreunde. Haar ogen waren gesloten en haar gelaat was vreemd bleek. Bijna doorschijnend.

'Buiten!' tierde Martens toen het meisje nog even aarzelde.

Het meisje rende weg. Ze had geen spullen nodig! Ze zou zo wel weglopen! Ver kon ze toch niet gaan! Tot aan de Moerkreek! Ze zou net doen als Erna Veries! Dan zouden ze haar ook opvissen uit het water. Akelig blauw. En dan zou ook iedereen over haar praten. Waalburg zou weten wat er gebeurd was!

Het meisje hield stil bij het hek. Ze duizelde en voelde een vreselijke neiging om te braken.

Opeens beseft ze de werkelijkheid. Het was gemeen koud. De wind beet door haar jurk heen! Wat moest ze doen? Teruggaan? 'Nooit!' schreide ze koppig. 'Nooit zet ik nog een voet in dat gruwelijk huis!'

Ze begon te rennen, zonder te weten waarheen. Altijd rechtuit. Tot ze uitgeput struikelde en viel. Op de harde, koude grond bleef ze enkele ogenblikken liggen. Ze huilde. Geluidloos nu. Geen tranen meer. Alleen een bloedrode, scherpe pijn. En bonzen in haar hoofd.

'Misschien is het beter als ik er toch een eind aan maak!' fluisterde Marian bij zichzelf. 'Het kan niet lang duren.'

Ze krabbelde overeind en wankelde verder. Ze was bijna bij de Moerkreek. Ze zou...?

Plotseling dook een auto op. Marian sprong verschrikt opzij. Ze stootte haar voet tegen een uitstekende steen en viel.

De auto remde. Marian hoorde een portier klappen. Toen werd alles ver en wazig. Ze hoorde stemmen en begreep de woorden niet. Ze voelde hoe iemand probeerde haar hoofd op te richten, maar ze bleef zweven.

Eigenlijk was dat niet zo vervelend.

'Marian Martens!'

Dokter Bremer herkende het meisje bijna meteen. En het koste hem ook geen moeite te begrijpen wat er gebeurd was. Martens had zijn jongste dochter natuurlijk zonder meer de deur uitge-trapt. Dat kon je van een bruid als hij best verwachten.

Heel behoedzaam opende de dokter het portier van zijn wagen en nam dan het meisje op. Hij legde haar op de achterbank, keek nog eens om zich heen en vertrok.

Marian kwam pas bij bewustzijn in het huis van de dokter.

'Waar ben ik?' fluisterde ze.

'Stil maar, meisje!' suste mevrouw Bremer die met een kop hete thee naast haar kwam zitten. 'Hier zo! Drink dat nou maar eens op. Je zult je meteen voelen opknappen.'

Marian glimlachte moeilijk.

'Kom nou, doe niet zo onwennig! We hebben zo'n gevalletje al wel meer bij de hand gehad. Als je getrouwd bent met zo'n kerel als mijn man, schrik je niet vlug meer.'

Mevrouw Bremer had lachende, blauwe ogen.

Marian knikte en stak een trillende hand uit naar de kop thee. Ze merkte nu pas dat ze in een gezellige huiskamer op de divan lag. 'Mijn man moest nog een patiënt gaan zien,' zei de vrouw. 'Hij komt zo meteen terug. En jij hoeft je geen zorgen te maken. Je kunt rustig hier blijven tot er een betere oplossing komt. Afgesproken?'

Marian glimlachte dankbaar. Toen dacht ze opeens aan haar moeder.

'Mevrouw,' zei ze, 'toen vader mij aan de deur wierp, was moeder erg ziek. Ze is bewusteloos van de trap gevallen.'

Mevrouw Bremer keek heel verbaasd. Ze stond op en bladerde haastig in een boekje. Dat lag op een tafeltje in een hoek. De telefoon stond daar ook.

Ze draaide een nummer.

'Is dokter Bremer nog bij u? Goed. Zodra hij komt, wilt u hem dan vragen ook naar Leliedaal te gaan. Er is veel haast bij. Dank u wel, hoor.'

Marian hoorde het toestel klikken.

'Zo,' zei Mevrouw Bremer dan. 'Nu ga jij naar bed. En je denkt niet verder na over alles wat er gebeurd is, begrepen?'

Marian knikte gewillig. Voor het eerst sedert lang voelde het meisje zich ontspannen. De druk viel van haar af. Alles zou weer goed worden.

Marian was nog zo jong dat ze de ernst van haar toestand niet helemaal beseftte.

Intussen was Freddy Martens ook thuisgekomen. Hij vond het vreemd dat er geen licht brandde in de hal. En er was blijkbaar niemand in de keuken.

'Vader?'

De jongen werd opeens bang. Wat gebeurde er op Leliedaal?
Hij duwde aarzelend de deur van de woonkamer open.

'Vader?'

Walter Martens hief zijn hoofd op. Er brandde slechts één lamp in de kamer en alles zag er spookachtig uit.

'Stil, jongen!' fluisterde Martens hees. 'Je moeder heeft een nieuwe aanval gehad. En...'

'Is de dokter er al?' vroeg Freddy. 'U heeft toch een dokter laten komen?'

'Waar bemoei jij je mee? Ik kan ook een paar druppeltjes in een glas water doen en haar dat laten opdrinken. Voort! Naar je kamer!'

'Je wilt haar dood, is het niet?'

'Wat? Zeg eens, kereltje, is het echt in je hoofd geslagen? Weet je wel wat je zegt?'

De jongen zocht steun tegen de deur.

'Dacht je dat ik niets begreep van wat hier gebeurt?'

'Inderdaad! Dat doe je niet! Daar ben je te stompzinnig voor.'

Walter Martens bleef op een sissende toon praten.

'Vader, als je me durft slaan, loop ik net zo goed weg als Gerda en Vera. Ik heb in weken geen rustige dag meer gehad.'

Walter Martens stond nu op een stap afstand van zijn zoon. Opeens haalde hij ver uit. Maar Freddy was sneller. Hij bukte zich, schoot onder de arm van zijn vader door en verdween naar buiten. De voordeur klapte dicht.

'Natuurlijk!' bromde Martens. 'Wie volgt? Hij rent waarschijnlijk meteen naar Lievens. Als Marian er ook is, hebben die meteen het huisgezin dat ze zich droomden!'

Hij liep terug naar de woonkamer. Zijn voorhoofd fronste.

'In ieder geval moet ik nu een dokter laten komen. Als Freddy het in zijn hoofd haalt de gekheid die hij uitkraamde ook nog rond te strooien, hebben we de poppen meteen aan het dansen. En dat kan ik niet hebben.'

Haastig zocht hij het nummer van dokter Bremer. Hij draaide het. In gesprek!

Twee tellen later probeerde hij opnieuw. Dit keer rinkelde de telefoon.

'Met mevrouw Bremer.'

'Met Martens. Van Leliedaal. Zou de dokter langs kunnen komen? Mijn vrouw heeft zopas een toeval gehad.'

Zonder op een antwoord te wachten klapte hij de hoorn neer.

'De ploert!' dacht mevrouw Bremer. "Zopas" een toeval gehad! Bah!'

Ze overwoog nog even of ze haar man moest waarschuwen. Maar die zou intussen wel zowat op Leliedaal aangekomen zijn!

De deurbel rinkelde inderdaad net op het ogenblik dat Martens de telefoon weer dichtgooide. Hij fronste zijn voorhoofd.

'Als Marian denkt dat ze er zo onderuit komt...' bromde hij.

Hij gooide de deur open en wou beginnen schelden toen hij tot zijn geweldige verbazing dokter Bremer herkende.

'Dokter Bremer? U bent wel vlug.'

De dokter knikte kort en vroeg dan waar de zieke was.

Martens ging hem voor.

'Er is een geweldige opwinding geweest,' zei hij. 'U begrijpt. Die zaak met Marian heeft mijn vrouw nog veel sterker aangegrepen dan mij.'

Toen hij de woonkamer binnenkwam, merkte hij meteen dat zijn vrouw zich op haar zijde gedraaid had.

'Ik geloof dat zij slaapt!' fluisterde hij. 'Ik heb haar medicijn gegeven!'

Er klonk ondanks alles duidelijke opluchting in zijn stem.

Zonder een woord liep de dokter naar de canapé en voelde de pols van de vrouw. Zijn lichaam verstrakte. Hij boog zich nog dieper

voorover en legde zijn oor op de hartstreek. Dan lichtte hij met de middenvinger van zijn rechterhand één ooglid op.

'Te laat!' mompelde hij dan. 'Mijnheer Martens, uw vrouw is dood!'

'Wat ? Dood ?'

Martens sperde zijn ogen wijd open.

'Inderdaad. Heeft u dat niet gemerkt?'

'Nee! Natuurlijk niet! Nadat ze die medicijn genomen had, dacht ik...'

'Er is nog iets, mijnheer Martens. Uw vrouw heeft helemaal geen medicijn genomen!'

Martens kneep zijn ogen half dicht.

'Toch wel, dokter. Toch wel!'

Dokter Bremer haalde woedend zijn schouders op. Waar haalde die kerel het lef vandaan ?

'Als u dat wenst, zullen we een lijkschouwing laten verrichten. Ik begrijp namelijk niet goed waarom u mij wil doen geloven dat u uw vrouw medicijn gegeven heeft als dat niet zo is!'

'Dokter! Wie denkt u wel...'

'Niet hier, mijnheer Martens. En bovendien wil ik u waarschuwen. Mij kunt u niet overbluffen. Ik ben geen handelaartje uit de Polder.'

De dokter liep de kamer uit. Bij de deur bleef hij nog even staan.

'En nog iets! Hoe lang zou u nog gewacht hebben om me te waarschuwen? Marian is bij mij thuis. Ik heb haar gevonden toen ze bewusteloos op de dijk lag. Zij heeft me verteld hoe het met haar moeder was.'

'Ik, ik heb getelefoneerd. Net voor u kwam.'

Martens was te verbouwereerd om nog te kunnen liegen. Hij rilde nu over heel zijn lichaam. Stel je voor dat dit allemaal bekend raakte. Hij kon er niet eens aan denken! Na wat Freddy hem naar het hoofd geslingerd had!

'Wilt u Marian vragen om terug thuis te komen?' vroeg hij om zich een houding te geven.

'Waarom heeft u haar eerst weggejaagd? In dit weer en in haar toestand?'

'Wat heb ik met haar toestand te maken? En ik heb haar niet weggejaagd! Ze is weggelopen.'

'Vindt u het niet vreemd dat alle kinderen zo opeens de drang voelen om van u weg te lopen?'

De deurbel rinkelde opnieuw. En meteen klonken opgewonden

stappen in de gang. Dokter Bremer keek Walter Martens onderzoekend aan.

Iemand duwde de deur van de kamer open.

'Dokter Bremer!'

'Mijnheer Lievens, goede avond.'

'Freddy is zonet bij ons aangekomen. Hij vertelde dat zijn moeder erg ziek geworden was.'

'Mevrouw Martens is overleden!' knikte Bremer.

'Nee!'

Die gil kwam van An Lievens die een paar passen achter haar echtgenoot was blijven staan.

'Nelly!'

An Lievens kwam de kamer in en liep haastig naar de canapé waarop de dode lag.

Dan draaide ze zich naar Martens om. Haar ogen schoten vuur!

'Jij, smerige moordenaar! Dat je het zover kon schoppen!'

Jan Lievens greep zijn vrouw haar hand en gaf daar bedarende klopjes op.

'Walter,' zei hij dan, 'ik hoop dat je dit alles kunt verklaren. Freddy heeft heel vreemde dingen verteld.'

'Praatjes van een overspannen knaap! Als jullie dat ook nog gaan geloven.'

Maar de stem van Martens klonk onvast.

'Weten jullie wie de schuldige is? Marian!'

Met overslaande stem vertelde hij wat er gebeurd was.

'Eén ogenblik, mijnheer Martens,' zei dokter Bremer. 'Wat u vertelt klopt niet helemaal. Marian is door u aan de deur geschopt omwille van die ongelukkige geschiedenis. Maar u heeft zelf met uw vrouw over die zaak gesproken! Of het tenminste zo aan boord gelegd dat ze het duidelijk kon horen. En ik heb u persoonlijk gewaarschuwd dat niet te doen! Ik wist dat een zware schok fataal kon zijn.'

'Je hebt het opzettelijk gedaan! Moordenaar!' snikte An Lievens.

'Dat zul je voor het gerecht moeten herhalen,' dreigde Martens.

'Laat me niet lachen, Walter!' snauwde Lievens die vruchteloos probeerde zijn vrouw tot bedaren te brengen. 'Deze zaak is duidelijk.'

'Buiten!' brulde Martens opeens. 'Buiten! Jij en je snertwif!'

'Mijnheer Martens! In deze kamer ligt een dode!'

'Buiten! Allemaal!'

Hij leek door het dolle heen. Jan Lievens greep zijn vrouw bij de arm en bracht haar naar buiten. Dokter Bremer volgde. Martens

smakte de deur met geweld achter ze dicht. Een ruit rinkelde aan scherven.

Zodra hij alleen was, maakte hij een fles zware wijn open. Hij dronk het eerste glas bijna in een teug leeg.

Wezenloos zat hij voor zich uit te staren. Hoe moest het nu verder? Hij was een verloren man. Zijn zaak ging op de fles, zijn kinderen hadden openlijk schandaal geschopt, nu ook deze vervelende zaak!

Hij dronk opnieuw. De wijn maakte hem lichtjes duizelig. Toen pas herinnerde hij zich dat hij nog niets gegeten had. Hij grijsde. 'Er blijft mij maar één uitweg over!' fluisterde hij halffluid. 'Ik ga ervandoor. Ik begin mijn leven opnieuw. Helemaal alleen. Ik hoef voor niemand meer te zorgen. En ik kan genoeg geld vinden als ik het handig inpik.'

Hij sloot zijn ogen en begon te cijferen. Nee, het huis kon hij niet verkopen. Dat zou al te opvallend zijn. Maar de voorraad in zijn pakhuis! En planten uit de serre. Hoelang zou dat duren? Hooguit een paar dagen? Nee, verdomd! Hij moest tenminste wachten tot na de begrafenis van zijn vrouw. Misschien kon hij tot dan het schandaal in de doofpot houden.

Hij overwoog de zaak aan alle zijden.

'Het zal hard tegen hard gaan,' fluisterde hij bij zichzelf. 'Maar ik heb al voor heter vuren gestaan! Ik heb al andere dingen opgelost zonder dat er een haan naar kraaide!'

Hij schonk nog een glas wijn uit en dronk gulzig. Zijn gezicht werd hoog rood. Vals staarden zijn ogen in de duisternis.

DE VLUCHT

Het werd een plechtige begrafenis. Heel wat mensen uit Waalburg volgden de lijkkest toen ze naar het kerkhof gedragen werd. Er werd veel geroddeld, maar Martens bleef toch altijd Martens. En veel kleine handelaartjes wisten dat het kwaad kersen eten was met hem.

De kinderen waren tenslotte ook gekomen. Alleen Marian ontbrak. Ze was erg ziek en de dokter vreesde dat ze haar kindje niet zou houden.

Toen de begrafenisstoet vertrok, werd dokter Bremer inderdaad weggeroepen. Marian had een zware bloeding gekregen. Haar kind zou nooit geboren worden.

Vera en Gerda hadden nauwelijks een woord met hun vader ge-

wisseld. Tegen de zwarte kleding stak hun bleek gezicht nog sterker af.

Af en toe keek Martens tijdens de begrafenis naar Freddy. De jongen had alle moeite om zijn zenuwen de baas te blijven. Stel je voor, dacht Martens, dat die knaap opeens begint te gillen!

Hij boog zijn hoofd. Hoe lang moest die komedie nog duren?

Bij het graf kwam een lange rij mensen hem de hand drukken. Er was niemand van Markensteen. Ben Jonas was er wel.

Martens kon niet anders dan opgelucht zuchten toen alles eindelijk voorbij was en de hele familie in de koetsen stapte om naar Leliedaal terug te gaan. De toestand was duidelijk gespannen.

'Wat moet ik voor de drommel doen?' vroeg Martens zich de hele tijd af. 'Kan ik nu meteen weer lief gaan doen tegen de meisjes? En Freddy is er toch ook vandoor gegaan!'

Hij bleef piekeren tot de koets voor het grote huis stopte. Eén ogenblik voelde Martens een vreemde pijn toen hij eraan dacht dat hij dit alles al heel snel zou moeten achterlaten.

Alleen Jan en An Lievens bleven voor het dodenmaal. Er werd bijna geen woord gesproken.

'Zouden we niet eens overleggen hoe het nou verder gaat?' kuchte Jan Lievens ten slotte. 'Ik heb de indruk dat er wel één en ander moet geregeld worden.'

Iedereen keek naar zijn bord, net alsof daar de oplossing van alle moeilijkheden te vinden was.

'Ik blijf niet hier, als jullie dat maar weten!' snauwde Freddy.

'Kalm maar, jongen,' suste mevrouw Lievens. 'Je moet je niet opwinden.'

Er viel opnieuw een pijnlijke stilte.

'Wij willen hem wel een tijdje bij ons!' zei Jan Lievens. 'Als...'

'Mij goed!' bromde Walter Martens. 'In de toestand waarin hij is!'

'Ik ben helemaal in geen toestand!' snauwde Freddy. 'Je hoeft niet te denken dat je me net als mama in een instelling zult kunnen stoppen. Nee hoor!'

Martens glimlachte moeilijk.

'Als je liever met je oom en tante meegaat, zal ik je niet tegenhouden!' zei hij stilletjes.

Maar inwendig juichte hij. Hij kon pottenkijkers best missen.

'En jij, Gerda?' vroeg mevrouw Lievens.

'Ik... aarzelde het meisje.'

'Zij heeft haar betrekking,' antwoordde Martens vlug. 'Zoals de toestand nu is, zou ik liever hebben dat ze blijft waar ze is!'

Jan Lievens keek erg vreemd op. Wat bedoelde zijn zwager met die woorden ?

Martens had wel op zijn tong kunnen bijten. Ezel die hij was ! Moest hij zonodig zichzelf verraden.

'Willen jullie wat drinken ?' vroeg hij dan.

'Dank je,' zei An Lievens. 'Ik ben er heus niet op gesteld om langer in jouw gezelschap te zijn. Vera, wat doe jij ?'

'Ik hoop dat ze thuiskomt tot ze met Frans Verbeek trouwt.'

Die woorden van Martens sloegen in als een bliksemflits bij heldere hemel.

'Ach,' zei Walter Martens zuchtend, 'ik kan haar toch niet tegenhouden. Ik heb trouwens veel nagedacht de laatste dagen. Frans Verbeek heeft gelijk. Er moet een einde komen aan die krankzinnige ruzie. Hij heeft de eerste stap gezet. Ik wil hem een eind tegemoet gaan.'

'Vader !'

Vera straalde gewoon. Was dat even een blij verrassing ! Maar An Lievens kneep haar lippen samen en dacht er het hare van.

Toen iedereen vertrokken was, bleef Martens vriendelijk voor zijn dochter. Hij leek een andere man geworden.

Dagen lang deed Vera zingend het huishoudelijk werk. 's Avonds ging ze naar Verbeek en bleef daar een paar uur lang praten. Nou, het leek een heel gewone, gelukkige verloving.

Iedere morgen ging Martens naar zijn kantoor. Niemand vermoedde iets van wat hij beraamde. Maar zijn plan om er vandoor te gaan, nam dag na dag vastere vormen aan.

Bijna alle jonge planten uit de serres waren verkocht. De opbrengst was meer dan bevredigend. Bleven nog de voorraden in de opslagplaats. Tijdens zijn afwezigheid had een van de bedienden een heel nauwkeurige opgave gemaakt van waarde en hoeveelheid.

Martens zat met de lijst voor zich en siste zachtjes tussen zijn tanden.

'Ik moet iemand vinden die gereed geld heeft !'

Hij begon te bladeren in zijn adresboek. Af en toe maakte hij een aantekening die hij wat later opnieuw doorstreepte.

'Regemans ? Precies ! Dat is de man voor zoiets. Die moet over contanten beschikken. En als hij een echt koopje kan doen, weerstaat hij niet.'

Zonder nog meer tijd te verliezen, telefoneerde hij de handelaar. Regemans was uit maar zijn secretaresse zou hem vragen om dezelfde dag nog bij Martens aan te lopen.

'Dank je,' zei Martens.

Een uur later was Regemans er al. Hij bloosde welvarend en lachte de hele tijd. Iedereen kon hem goed lijden ook al sloeg niemand zijn intelligentie hoog aan.

'Nogmaals mijn innige deelneming,' begon hij.

'Dank je, waarde vriend,' zei Martens en boog zijn hoofd. 'Het is een zware klap voor me geweest. Ach, ik kan niemand vertellen hoe erg de laatste maanden waren. De ziekte van mijn vrouw werkte zo op mijn humeur dat ik gewoon geen raad wist met mezelf. Ik heb me tegenover iedereen onmogelijk aangesteld.'

Regemans maakte een sussend gebaar.

'Nee, nee!' zei Martens. 'Ik heb veel nagedacht. Ik weet wat ik zeg. En nu brengt dat sterfgeval ook nog een hoop verwickelingen met zich.'

Regemans zuchtte meevoelend. Hij vroeg zich af waar Martens tenslotte wou komen.

'Wel,' zei Martens tenslotte. 'Ik wil er niet langer omheen draaien. Om de zaken zo eenvoudig mogelijk te regelen, wens ik uit te verkopen. Ik heb de inventaris laten opmaken.'

'Walter, dat kun je niet menen!'

Martens glimlachte moeilijk.

'Luister,' zei hij dan, 'ik heb altijd goede zaken gedaan. Ik wil rustiger gaan leven. Als je de prijs hoort voor alles wat nog in magazijn is, zul je meteen snappen dat ik je de zaak van je leven voorstel.'

'Dus je houdt op met je zaken?'

Martens knikte.

'Ben je bang voor Colon?'

'Dat zit er ook voor wat tussen. Ik voel me niet in staat om die keiharde concurrentie te voeren. Ik heb helaas jouw veerkracht of werklust niet meer?'

Regemans was zichtbaar gevleid met dat complimentje.

'Heb jij het laatste nieuws over Colon al gehoord?'

Martens schudde zijn hoofd. Er kwam een sluwe trek op het ronde gelaat van Regemans.

'Ze hebben Ben Jonas ontslagen!'

'Wat?'

'Ja, gewoon ontslagen! Ik hoorde het vanmorgen in een winkel die ik bezocht. En het bericht moet kloppen. Zijn opvolger, een Brugeling, is al aangekomen!'

Martens knikte tevreden.

'Het moest zo eindigen,' zei hij dan. 'Ik heb het altijd gezegd. Ben

Jonas was een prima boekhouder. En met kleine klantjes kon hij ook best over de weg. Maar daarom ben je nog geen directeur ! Dat weet jij net zo goed als ik.'

Opnieuw slikte Regemans het complimentje als koek.

'Bovendien, hij was niet eerlijk ! Colon heeft hem natuurlijk laten begaan zolang hij de zaak organiseerde. Hij kende beter dan wie ook alle klanten, hun financiële positie, hun mogelijkheden.

Hij heeft me toen hij nog hier was, een boel klanten ontfutseld. Maar zo'n oneerlijkheid kun je niet volhouden. Ik verberg helemaal niet dat ik blij ben dat ze dat bij Colon ingezien hebben. Ook al heeft het een poosje geduurd eer ze aandacht schonken aan bepaalde aspecten van de zaak.'

Regemans kneep één oog dicht.

'Zo, zo ! Ik begrijp het. Je zit er voor wat tussen.'

Martens antwoordde niet maar glimlachte veelbetekenend.

Het streelde zijn trots dat Regemans geloofde dat hij nog invloed genoeg had om Ben Jonas een hak te zetten. Het kon helemaal geen kwaad als dat gerucht de ronde zou doen. En je kon er van op aan dat Regemans niet zou zwijgen !

'Kunnen we nu even die lijst doornemen ?' zei hij dan kort, net alsof Ben Jonas niet langer bestond.

Regemans knikte en haalde zijn bril te voorschijn. Hij begon aandachtig te lezen en gromde af en toe instemmend.

Walter Martens had moeite om zijn spanning te verbergen. Hij keek naar zijn nagels en wachtte.

'Goed,' zei Regemans, 'het interesseert me wel. De prijs ?'

Martens noemde een bedrag. Regemans knikte en keek opnieuw op het papier.

'Minus drie procent voor contante betaling !'

Die toegeving deed Regemans meteen toehappen. Hij stak zijn hand uit en lachte.

'Goed zo ! Dat noem ik zaken doen ! Ik ben eigenlijk jaloers op je, weet je ? Nu al kunnen gaan rentenieren !'

'Helemaal niet ! Ik heb gezegd dat ik het rustiger aan wou doen.' Regemans keek vragend.

'Ik heb een vriendelijk aanbod gehad van Frans Verbeek. Het is niet zo ondenkbaar dat wij in de toekomst gaan samenwerken.' Regemans zijn mond viel open van verbazing.

'Met Frans Verbeek ?'

Martens knikte.

'Ik heb je al gezegd dat de dood van mijn vrouw me diep aangegrepen heeft. Ik wil een einde maken aan die krankzinnige ruzie

met de lui van Markensteen. In principe gaan Frans en mijn dochter trouwen zodra ze meerderjarig is.'

'Wel, alle donders! En dat vertel je me zo gewoontjes! Is dat even een nieuwtje! Komaan, kerel! Daarop moet geklonken worden!'

'Nee, dank je! Niet zo meteen na een begrafenis! Regemans, ik wou je trouwens nog wat vragen. Wat je gehoord hebt, is vertrouwelijk. Je begrijpt...?'

'Natuurlijk,' zei Regemans die er geen ogenblik aan dacht zo'n nieuws voor zich te houden.

Hij zou het op zijn beurt 'in vertrouwen' doorvertellen. Wat de anderen dan deden, was hun zaak.

'Ik moet durven bekennen dat ik me in die jonge Verbeek deerlijk vergist heb! Hij is een kerel die van aanpakken weet en heel heldere ideeën in zijn hoofd heeft.'

'Ja, inderdaad,' knikte Regemans. 'Een paar collega's die met hem te maken hebben, beweren hetzelfde. Zeg eens, hoe laat is het?'

'Iets over twaalfen!'

'Dan wordt het de hoogste tijd voor me. Ik loop vanmiddag langs om te betalen en dan kan ik de goederen laten weghalen wanneer het me past. Is dat goed?'

'Prima,' lachte Walter Martens. 'En gefeliciteerd met de koop. Je hebt een goede zaak gedaan, ook al zeg ik het zelf.'

Pas toen Regemans verdwenen was, dacht Martens terug aan de bedreiging van Ben Jonas!

'Denk goed na voor je iets tegen me onderneemt!' had die gezegd en daarbij had hij duidelijk laten verstaan dat hij niet zou aarzelen om over een paar dingen te praten!

'Verdomd!' vloekte Martens zachtjes. 'Ik hoef er niet aan te twijfelen dat Regemans gaat kletsen. En als Ben Jonas hoort dat ik misschien een hand in het spel gehad heb, ben ik niet goed af.'

Maar dadelijk daarop haalde hij zijn schouders op. Wat kon er hem nog gebeuren? Over hooguit drie dagen zou hij ver van Waalburg zijn.

Toen hij 's namiddags het geld van Regemans ontvangen had, sloot hij zijn kantoor. Hij had nog altijd niets tegen zijn bedienden gezegd. Maar ze leken wel wat te vermoeden. Ze keken hem tenminste openlijk wantrouwig aan.

'Doe maar,' bromde hij.

Hij wandelde langzaam naar huis. Op de Wilgendijk schrok hij. Wie liep daar voor hem uit? Geen twijfel meer! Dat was Johan. Die schoft had hij sedert meer dan een week niet meer gezien. En hij had een hartig woordje met hem te praten.

De jongen slenterde maar wat. Na zijn laatste onderhoud met Marian had hij heel wat nagedacht. Hoe moest het allemaal verder? Hij wist wel dat het meisje niet meer op Leliedaal was, maar van de verdere afloop was hij niet op de hoogte. Dokter Bremer had over de hele zaak met geen woord gerept. Hij had alleen een collega op de hoogte gebracht om later moeilijkheden te vermijden.

Walter Martens greep de jongen heel onverwacht bij zijn nek.

'Hier heb ik je!' siste hij.

'Mijnheer Martens!' schrok Johan. 'Ik had u niet gezien!'

'Natuurlijk niet! Want dan zou je er als een haas vandoor gegaan zijn, wat?'

De jongen keek alsof hij het opeens hoorde donderen.

'Waarom, mijnheer?'

'Zo, je weet dus niet dat je bijna een gelukkige vader geworden waart? Je weet dus niet dat je Marian een kind gemaakt hebt? Smeerlap!'

Johan Corels werd lijkkbleek.

'Nee! Dat kan niet!'

'Jij, ellendige leugenaar! Beken dan tenminste wat je gedaan hebt. Je hebt niet met Marian zitten knoeien in de serre? Je hebt haar niet verleid? Je hebt...'

Johan Corels was opeens doodsbang. Hij probeerde zich los te rukken maar de sterke knuisten van Walter Martens losten hun greep niet.

'Nee!'

De jongen had de klap zien aankomen. Hij probeerde zijn hoofd met zijn armen te beschermen. Maar dat lukte niet. De vuistslag knalde op zijn linkeroog. Martens was door het dolle heen. Hij wist dat hij de sterkste was, dat de jongen er niet eens zou aan denken zich te verdedigen. Dus beukte hij er als razend op los. Johan Corels viel. Martens trapte hem wreed in zijn onderbuik. Kreunend probeerde de jongen weg te krabbelen.

'Ik zal je trappen tot je erbij valt! Ik zal...'

Aan het andere eind van de weg verscheen een auto. Martens moest wel ophouden. Johan Corels zag een kans. In een oogwenk was hij van de weg af. Hinkend rende hij langs de grasberm van de dijk omlaag. De auto reed voorbij.

'Kom terug!' brulde Martens. 'Ik ben nog lang niet klaar met je!'

Maar de jongen hield natuurlijk niet stil.

Hijgend stapte Martens voort. Wat een tegenslag ook dat die wagen precies op dat ogenblik moest opduiken.

Hij kwam nog erg opgewonden op Leliedaal aan. Vera had het avondeten klaar. Vader en dochter aten zwijgend. Dan verdween het meisje naar Markensteen.

'Waarom vraag je Frans niet om een avond hierheen te komen?' schreeuwde Martens haar nog na.

Maar hij wist heel nauwkeurig dat de jonge Verbeek die kans niet zou krijgen.

Terwijl hij alleen was, maakte hij alles klaar voor zijn vlucht. Veel kon hij behalve geld natuurlijk niet meenemen. Eén koffertje met kleren was het maximum. Toen viel zijn oog op het kistje met juwelen van zijn vrouw. Verdomd! Dat hij daaraan niet gedacht had! Die dingen waren beslist een boel geld waard!

Toen pas trof hem de krankzinnigheid van alles.

'Kijk me nou eens aan,' gromde hij. 'Nauwelijks een paar weken geleden kroop heel Waalburg voor me. Nu moest ik er als een dief vandoor! Ik, Walter Martens, sluip door mijn eigen huis om wat juwelen te vinden. Bah! Maar ik ben nog niet verloren. Over twee dagen begin ik opnieuw. In Nederland!'

Hij had geen bijzondere reden om naar Nederland te gaan. Maar de grens was vlakbij en hij wist waar hij in Vlissingen aan nieuwe identiteitspapieren kon komen.

Opeens hield hij op met pakken. Er was iemand bij de voordeur. Was dat Vera?

Haastig schoof hij het koffertje onder zijn bed en liep naar beneden.

Vera was inderdaad bijna meteen teruggekeerd. Nu keek ze haar vader erg onderzoekend aan.

'Is er wat, kindje?' probeerde hij glimlachend te vragen.

'Niet met mij,' zei Vera. 'Maar ik maak me zorgen om jou, papa. Je doet zo vreemd, de laatste dagen. Net of je op iets zit te broeden. Vader, je bent toch niet alweer één of andere streek aan het uitdenken?'

Ondanks alles was Martens erg getroffen door die toon.

'Helemaal niet!' huichelde hij. 'Ik was net boven om een paar oude papieren te ordenen. Ik hoorde iemand bij de deur! Ik kon niet weten dat jij zo dadelijk terug zou komen.'

Vera knikte maar bleef op haar hoede. Het was allemaal te mooi om waar te zijn!

Ontspannend neuriënd liep Martens naar de woonkamer. Vervloekt nog aan toe. Moest zij uitgerekend vandaag zo vroeg thuis komen!

Hij ging in zijn gemakkelijke stoel zitten en begon een krant te

lezen. Af en toe keek hij tersluiks naar zijn dochter die haakte. Het leek wel of het meisje wat vermoedde.

'Was Frans niet thuis?' vroeg hij ten slotte.

'Toch wel,' knikte Vera. 'Maar hij had een boel werk af te maken. En ik liet jou liever niet alleen.'

'Heel lief van je,' glimlachte Walter Martens. 'Het is eindelijk terug rustig in dit oude huis. Wij met zijn tweetjes, hé? Ik hoop dat iedereen net zo verstandig wordt als jij. We kunnen het samen zo goed hebben.'

Vera knikte. Maar iets in de toon van haar vader bleef haar achterdochtig stemmen. Iets klonk vals. Het meisje kon onmogelijk uitmaken wat het precies was, maar ze vertrouwde het niet.

Buiten stak heftige wind op. Hij buitelde door de schoorsteen en deed af en toe een rookwolk de kamer ingolven.

'Laten we naar bed gaan,' stelde Martens tenslotte voor. 'De rook prikkelt me. Ik kan haast niet meer lezen.'

Hij stond op en gaf zijn dochter een vluchtige zoen op haar voorhoofd.

'Nacht, vader!' zei Vera nadenkend.

Ze pakte haar handwerk samen en ging achter haar vader aan de trap op.

'Hij heeft niet eens een glas wijn gedronken,' dacht ze. 'Zou hij echt proberen anders te worden?'

In zijn kamer luisterde Walter Martens naar elk geluid. De wind was nog sterker geworden. Hij huilde nu door de naakte bomen. Heel stilletjes haalde hij de kleine koffer van onder zijn bed.

Haastig onderzocht hij of er niets ontbrak. Hij mocht niets achterlaten dat een aanwijzing kon betekenen. Eén ogenblik speelde hij met de gedachte om een afscheidsbriefje te schrijven. Iets in de aard van 'zonder mijn vrouw heeft het leven geen waarde meer'! Hij grijsde. Nee, die moeite kon hij zich beter besparen. Niemand zou er ook maar één woord van geloven.

Martens luisterde opnieuw. Vera zou nu wel naar bed gegaan zijn. Hij zuchtte en wreef over zijn ogen. Nu puntje bij paaltje kwam, viel de beslissing opeens bijzonder zwaar. Stel je voor dat zijn plan mislukte. Iets kon altijd fout gaan, ook al berekende je je kansen nog zo scherp. Hij kon gewoon iemand tegen het lijf lopen die het vreemd vond dat hij met een koffertje door de nacht zeulde. Of hij ontmoette misschien een patrouille van de rijkswacht.

Toen schudde hij zijn hoofd.

'Nou niet schichtig worden,' bromde hij bij zichzelf. 'Het is

tenslotte niet verboden om na tien uur op straat te lopen. Ik kan altijd wel wat verzinnen.'

Plotseling heel vastberaden knipte hij de glimmende sloten van de kleine koffer dicht en draaide het licht uit. Hij hield zijn adem in en maakte de deur van zijn kamer open. Hij luisterde. Niets. Alles bleef stil. Heel behoedzaam sloop Martens de trap af.

'Ik ga door de keukendeur naar buiten,' dacht hij. 'Dan hoort Vera beslist niets.'

Toen hij buitenstond, draaide hij zich langzaam om. Boven Leliedaal joegen donkere wolkenflarden voort. De bleke maan etste de zwarte schaduwen van kale kruinen op het gazon.

Walter Martens schudde zijn hoofd. Zo ver moest hij komen!

Maar hij had geen tijd om zich over zijn lot te vertederen. In de kamer van Vera ging het licht aan. Een langgerekte rechthoek van licht streek neer op het tuinpad. Martens dook weg in de schaduw van een boom. Waarom sliep het meisje niet? Had ze dan toch wat gehoord? Wat deed ze bij het raam?

Vera legde haar voorhoofd tegen het ijskoude glas. Ze had minutenlang liggen woelen in haar bed.

Steeds opnieuw dook het wasbleke gezicht van haar moeder voor haar geest op. Het leek wel alsof die haar voor iets wou waarschuwen. Minutenlang bleef Vera bij het raam staan. Ze keek naar buiten maar zag niets. Haar gedachten dwaalden af naar Markensteen en naar Frans Verbeek.

De volgende avond zouden ze samen met Gerard Verbeek praten en zijn toestemming vragen om zo snel mogelijk te huwen. Het had geen zin meer om te wachten tot Vera meerderjarig zou zijn, vond Frans.

Het meisje glimlachte. Misschien was het die gedachte die haar zo opwond. Het zou heerlijk zijn altijd in Frans zijn buurt blijven, voor hem te zorgen, een eigen huis te hebben met eigen meubels. En misschien...

Plotseling verstarde Vera haar houding. Was er iemand in de tuin? Nee, dat kon niet. In de serres was geen werk meer. Dus kon het Corels niet zijn. Die zou trouwens niet zo haastig wegduiken! Ze bleef scherp toekijken maar zag niets meer. Waarschijnlijk had ze zich toch vergist. Misschien had ze alleen maar de beweging van een zwiepende tak gezien.

Ze draaide zich om en kroop terug tussen de lakens. Maar de onbestemde dreiging bleef haar kwellen.

Martens wachtte ongeduldig. Wat bezielde die meid? Waarom liet ze haar licht branden?

Hij kon niet eeuwig blijven staan. Het was verrekt koud. De vingers van de hand waarin hij zijn valies hield, werden gevoelloos en koud. Zou hij het toch maar wagen? Hij kwam voetje voor voetje achter de boom uit. Onderzoekend keek hij omhoog. Nee, Vera stond niet meer bij het raam. Maar ze zou waarschijnlijk liggen luisteren. En dat tuinhcek piepte! Waarom had hij er niet aan gedacht het slot en de scharnieren te smeren?

In twee, snelle passen was hij het tuinpad over. Het gras dempte ieder geluid. Opeens drong het vreemde van de toestand dubbel scherp tot hem door! Hij, Walter Martens, sloop als een dief in zijn eigen tuin rond.

Terwijl hij voortdurend het raam in het oog hield, legde hij zijn hand op de grendel van het hek en duwde. Het knarste. Martens bleef bewegingloos staan.

Er gebeurde niets.

Hij duwde het tuinhcek tergend langzaam open. Een scharnier kriepte.

Vera fronste haar voorhoofd. Nee, ze beeldde zich wat in! Het was alleen maar de wind die in een schoorsteen floot.

Ze geeuwde en stak haar hand uit naar het dunne schakelaarsnoer boven haar bed.

Opgelucht zag Martens het licht van het tuinpad verdwijnen. Alles verliep vlot.

Hij wurmde zijn zware lichaam door het half geopende hek en stapte haastig weg. Nog één keer keek hij om naar het grote huis waarop hij altijd zo trots geweest was. Nou, zijn schuldeisers konden erom vechten. En de kinderen? Die zouden zich wel behelpen. Hij had het tenslotte ook alleen moeten rooien!

'Goeie avond, Walter Martens.'

'Wie? Nee!'

Martens hijgde verrast. Wat voor de drommel deed Ben Jonas hier? Die had hem duidelijk staan opwachten. Jonas had de kraag van zijn mantel opgezet en een bontmuts diep over zijn oren getrokken.

'Wat doe jij hier?' snauwde Martens.

'Ik wachtte op je! Zie je, als je zoveel jaren met iemand samengewerkt hebt, weet je waaraan je je kunt verwachten. Maak je een wandeling?'

Martens bromde wat en wou toen doorlopen. Maar Ben Jonas ging wijdbeens voor hem staan. Hij zwaaide quasi achteloos met een zware stok die hij achter zijn rug verborgen gehouden had.

'Ik loop een eindje mee,' zei hij dan. 'Tenslotte hebben we wel een en ander met elkaar te bespreken, zou ik denken.'

'Wat jij denkt, gaat mij geen bal aan!'

'Toch wel! Toch wel! Ik had je immers gewaarschuwd. Je wordt oud, Martens. Vroeger had je zo'n prima geheugen. Ik kan niet aannemen dat je zo opeens een boel belangrijke dingen vergeet.' Martens deed nog een stap vooruit. De greep van Ben Jonas om de stok werd vaster.

'Jonas, haal geen gekheden uit,' bromde Martens. 'Zeg wat je wilt en laat me doorlopen!'

'Wat ik wil, kun jij me niet meer geven!' snauwde Jonas. 'Je hebt het dus klaargespeeld om me aan de deur te laten schoppen bij Colon!'

Martens lachte geluidloos.

'Larie!' zei hij dan. 'Ik ken niemand van die firma. Ik heb nooit met één woord over je gesproken. Waar haal je het?'

'Ach zo! En wat Regemans vertelt, zijn natuurlijk alleen maar praatjes.'

'Natuurlijk! Hij heeft me gewoon verkeerd begrepen! Hij is bij me gekomen en heeft verteld dat je ontslagen was. Toen heb ik hem gezegd dat ik niet anders verwachtte. Ten slotte wilden die kerels jou alleen gebruiken om de zaak voor ze uit de grond te stampen! Zoiets is meer gebeurd.'

Martens praatte maar door. Hij rekende erop dat de aandacht van Ben Jonas stilletjes aan zou verflauwen. En dan kreeg hij een kans.

'Nee, reken er maar niet op dat je onverhoeds op mijn nek kunt springen!' snauwde Jonas. 'Ik ken je streken!'

Martens haalde zijn schouders op.

'Ik geloof niet dat we elkaar nog veel te vertellen hebben!'

'Toch wel,' grijsde Ben Jonas. 'Ik ben namelijk werkloos.'

'Bedoel je dat je opnieuw bij me in dienst zou willen komen?'

'Dat zou moeilijk gaan, niet? Je hebt je voorraden verkocht.'

Martens zette grote ogen op. Regemans had dus ook dat niet voor zich kunnen houden!

'Wat bedoel je?' stotterde hij.

'Hou je maar niet voor de domme. Je wou er vandoor. Je hebt het geld dat je kon vinden bij elkaar gehaald en je verdwijnt. Is het niet zo?'

Martens kon zijn oren niet geloven. Hadden ze hem dan toch doorzien? Dan mocht hij de grootste moeilijkheden verwachten. Want er waren een behoorlijk aantal schuldeisers die nog een boel geld van hem moesten hebben.

'Ik begrijp echt niet wat je bedoelt !' antwoordde hij.

'Nee ? Wel, dan zal ik het je heel duidelijk maken. Je gaat er vandoor met het geld dat je hebt kunnen vinden. Ik vind het een fijne zet. Ik ben natuurlijk verplicht dat aan iedereen te vertellen. Of ik kan ook zwijgen. Maar dan ben ik medeplichtig. Of niet ?' Martens knikte.

'Dus is het maar normaal dat ik ook in de opbrengst deel. Wat zou je ervan denken als we de zaak fifty-fifty afhandelden ?'

Ben Jonas genoot van de ontredde van de man voor wie hij ooit zo bang geweest was. En daarmee maakte hij een fout.

'Goed,' zuchtte Martens. 'Ik heb echt geen keuze.'

De houding van Ben Jonas ontspande zich heel triomfantelijk. En net op dat ogenblik sloeg Martens toe. Hij gooide het koffertje naar Ben Jonas. Die reageerde instinctmatig en wou het ding grijpen. Maar Martens was vlugger. Met zijn beide vuisten beukte hij op het gezicht van Jonas. De man wankelde onder de klap maar bleef op de been. Hij schudde half verdoofd zijn hoofd. Martens had hem al opnieuw te pakken. Zijn zware vuist dreunde op de schedel van Ben Jonas.

Met een pijnlijke zucht, zonk die in elkaar. Martens gaf hem nog een gemene trap toe. Dan bleef hij roerloos staan en luisterde. Hij wist niet meteen hoe het nou verder moest. Ben Jonas had hem gezien en zou natuurlijk gaan praten. Misschien kwam de politie hem wel zoeken in Nederland. Hij wist niet wat de straf was voor bedrieglijk bankroet... Tenzij ?

Martens grijnsde bij zijn duivelse plan. Hij kon zich voorgoed van Ben Jonas ontdoen. Het ijskoude water van het kanaal zou daarvoor zorgen. Eén van de sloten van het koffertje was opengegaan. Martens knipte het haastig weer dicht. Dan greep hij Ben Jonas bij zijn benen en begon hem in de richting van het water te slepen. De nacht bleef stil. Niemand had wat gemerkt.

Martens gunde zijn slachtoffer geen blik meer. Hij sleepte hem almaar verder. En toen, totaal onverwacht, klonk een schot ! Martens zijn ogen gingen dadelijk wijd open. Hij mompelde onverstaanbare woorden en viel dan als een blok voorover.

Vera hoorde de knal en ging rechtop in bed zitten. Had zij gedroomd of had zij inderdaad een losbranding gehoord ? Die moest dan wel vlakbij het huis geweest zijn.

Ze aarzelde niet langer, trok een kamerjas over haar nachtkleed aan en liep naar de kamer van haar vader. Vreemd ! De deur stond tegenaan. Ze duwde die helemaal open en draaide de schakelaar om. Het bed van haar vader was onbeslapen.

Ongelovig keek het meisje om zich heen. Wat betekende dit allemaal?

Ze rende naar beneden, zocht in de keuken en de woonkamer. Niets. Het huis was leeg. En opeens herinnerde zij zich opnieuw het vreemde gedrag van haar vader, vroeger op de avond.

Ze aarzelde geen ogenblik en rende naar buiten. Het tuinhek! Ook dat was niet gesloten. Vera bleef niet langer dan één ogenblik staan. Er was iets vreselijks gebeurd. Dat kon ze zo wel voelen. Wat moest ze doen?

Ze glipte door het half openstaande hek. Ze zou naar Markensteen gaan. Frans moest haar helpen. Toen ze op de weg stond, schoof de wind de hemel open. De bleke maan zette de weg in een vreemd, melkwit licht. Op een tiental meter afstand merkte ze een donkere gestalte. Een man! Dat kon ze duidelijk zien aan zijn kleding. En er lag ook iemand op de grond. De man boog zich voorover, draaide zich om en slingerde iets weg. Het ding kwam met een doffe klap in het struikgewas terecht. Dan zette hij het op een lopen. Vera durfde bijna niet meer bewegen. Iets in de gestalte en de bewegingen van die kerel kwam haar bekend voor. Maar ze durfde niet doordenken. Haar hart bonsde wild. Ze rende in één adem naar Markensteen. Gelukkig. Er brandde nog licht. Ze bonsde op de deur.

Gerard Verbeek opende verbaasd de deur.

'Vera,' zei hij, 'is er alweer wat gebeurd?'

Het meisje knikte verward. Ze kon geen woord uitbrengen. Ze zag Frans aan het andere eind van de gang.

'Kom, Vera! Probeer kalm te worden. Wat is er?'

'Ik... op de weg... Ik geloof dat iemand neergeschoten is.'

Frans Verbeek verloor geen ogenblik tijd. Hij griste een jas van de kapstok en sprong naar buiten.

'Vader, bel in ieder geval de politie. Je weet nooit!'

Gerard Verbeek knikte.

'Gaat het beter?' vroeg hij bezorgd.

Vera probeerde dapper te glimlachen.

DE ONTKNOPING

'Hij moet een ijzeren gestel hebben!' schuddekte dokter Bremer. 'Hij leeft nog. Maar de kogel heeft hem in de hartstreek geraakt. Er is geen hoop meer.'

Gerard Verbeek en de commissaris van Waalburg knikten. Ze

stonden zonder één woord te zeggen naar Walter Martens te kijken terwijl die tegen de dood vocht.
 Frans had Vera naar de woonkamer gebracht. Nu het meisje een kop hete thee gedronken had, was ze opnieuw kalmer.
 'Wat is er gebeurd?' vroeg ze. 'Wie heeft vader neergeschoten. Wat deed hij midden in de nacht buiten?'
 'Stil maar, schat!' zei Frans. 'We zullen het spoedig weten.'
 De rijkswacht en de politie zoekt de hele omgeving af. De moordenaar komt niet ver. Heb je echt niet kunnen zien wie het was?'
 'Ik durf niet zeggen wat ik denk,' schuddekte Vera. 'Als ik me vergis... En het is zo onwaarschijnlijk!'
 Frans Verbeek nam haar hand.
 'Luister, Vera. Niemand zal je wat verwijten als je je vergist. Je hoeft niet bang te zijn dat ze een onschuldige in de gevangenis stoppen!'
 'Maar waarom zou Ben Jonas mijn vader neerschieten?' zei ze stil. Toen sloeg ze haar handen voor haar mond. Zie je wel, nou had ze zich toch nog versproken!
 'Vera! Waarom heb je dat niet meteen gezegd. Ben Jonas!'
 Frans holde de kamer uit. Eén ogenblik later was de commissaris er ook.
 'Ik heb helemaal...'
 'Juffrouw Verbeek, uw veronderstelling is helemaal niet zo gek! Vandaag werd in heel Waalburg verteld dat uw vader ervoor gezorgd had dat Jonas zijn betrekking bij Colon kwijtspeelde.'
 'Wat?'
 Vera kon haar oren niet geloven.
 'En nu we het toch over de verhouding tussen uw vader en zijn boekhouder hebben. Sedert een hele tijd verdenken we hen ervan zich aan smokkel schuldig te maken. We hebben niets kunnen bewijzen. Maar...'
 'Vera! Je vader vraagt naar je.'
 Gerard Verbeek stond in de deuropening. Hij zag erg bleek. Er moest iets heel bijzonders gebeurd zijn.
 Het meisje stond haastig op en liep de kamer uit.
 'Vader!' schreide ze terwijl ze op haar knieën viel.
 Martens lag op de canapé. Dokter Bremer hield zich wat achteraf. 'Ik ben er geweest,' zuchtte Walter Martens. 'Het is voorbij voor me. Vera...'
 Hij zweeg opnieuw. Zijn ogen vielen dicht. Zijn rechterhand gleed omlaag. Vera dacht dat hij dood was. Maar na een paar ogenblikken kwam hij weer tot zichzelf. Hij keek zijn dochter aan.

'Vera, wil jij aan de anderen... de anderen vragen of ze me kunnen vergeven! Ik... Ik ben een onmens geweest. En ik was de laatste die iemand iets mocht verwijten.'

Hij slikte twee, drie keer. Er liepen tranen uit zijn ogen.

'Vera, je moet tegen de commissaris zeggen dat ik Erna Veries gedood heb. Ik was de vader...'

'Nee!' gilte Vera. 'Vader, dat kan niet!'

Walter Martens glimlachte moeilijk. Zijn gelaat kreeg de kleur van lood.

'Zorg voor de moeder van het meisje. Ze is in Eertinge. Ik... Vera, vergeef me. Ik... Nelly, vergeef me!'

Vera voelde de troostende hand van dokter Bremer op haar schouder. Ze kon niet eens snikken. Dit was allemaal zo onwaarschijnlijk dat ze dacht dat ze nog altijd droomde.

'Kom, meisje!' zei de dokter. 'Het is voorbij.'

Hij drukte de oogleden van Walter Martens dicht. Ergens in het huis rinkelde een telefoon.

De rechtszaal in Brugge was stampvol gelopen. Iedereen verwachtte er zich aan dat de zaak Martens vandaag haar definitief beslag zou krijgen. Terwijl de voorzitter van het hof plaatsnam, keek hij dreigend naar de massa die zich op de tribunes verdrong. Iedereen zweeg. Want de vorige dag had de voorzitter meermaals gedreigd om de zaal te laten ontruimen. En niemand wilde de ontknoping missen van een drama waarin zoveel draden tot een bijna onontwarbaar kluwen verstrengeld geweest waren.

'Het woord is aan het Openbaar Ministerie,' zei de voorzitter.

De advocaat-generaal, een slanke, donkerharige man met een indrukwekkende snor, sloeg de mouwen van zijn toga op en kuchte.

'Edelachtbare, dames en heren van de jury! Dagenlang hebben we hier een stoet van mensen zien defileren die ons allerlei dingen verteld hebben over Walter Martens, Ben Jonas, Erna Veries, Frans Verbeek, de kinderen van Walter Martens, handelaars uit de streek, smokkelaars! Kortom, het is een warboel van getuigenissen geworden waaruit niemand nog precies wijs wordt. Daarom wens ik mijn rekwisitorium te beginnen met een samenvatting van de feiten zoals die zich hebben voorgedaan.'

De advocaat-generaal pauseerde gevat. In de zaal gingen een hoop mensen er gemakkelijk bijzitten.

'De hele zaak draait rond de figuur van Walter Martens die jaren-

lang door iedereen als een erg respectabel heerschap werd beschouwd. In werkelijkheid was die heer niet veel meer dan een schurk !'

Er klonk geroezemoes in de zaal en de voorzitter greep naar zijn hamer.

'Het klinkt misschien hard, maar het is de waarheid ! Wel ben ik bereid aan te nemen dat Martens op het ogenblik van zijn dood berouw heeft gevoeld over wat er gebeurd is. Maar dat neemt zijn schuld niet weg. Thuis was die man een tiran, in zaken een gewetenloos intrigant en op moreel gebied een onmens.'

'Mijnheer de advocaat-generaal !' snauwde de voorzitter. 'We maken niet het proces van Walter Martens. U schijnt te vergeten dat hij tenslotte vermoord is !'

In de zaal klonk applaus. De advocaat-generaal kuchte verveeld. 'Laat u mij toe, edelachtbare, de achtergrond van de zaak te schilderen. Ik wou namelijk net zeggen dat dit alles aan de beklagde van vandaag niet het recht gaf hem koelbloedig in de rug te schieten.'

'Ik protesteer !' brulde de verdediger van Ben Jonas. 'Mijn cliënt handelde in wettige zelfverdediging.'

'Zo ?' sneerde de advocaat-generaal. 'Hij verdedigde zich waarschijnlijk ook toen hij met een koffertje vol geld en juwelen over de grens probeerde te komen ? Nee, dat argument is te gemakkelijk. De schuld van Ben Jonas begint trouwens veel vroeger. Hij werkte sedert jaren voor Martens en knapte voor hem een aantal karweitjes op die helemaal niet zo eerlijk waren. Wat bijvoorbeeld moeten we zeggen van de smokkelzaak waar hij tot aan zijn nek mee in zat ? Hij heeft, zonder ook maar één moment te aarzelen, mee de winst opgestreken ! Bovendien wist hij dat Martens niet zo netjes was als iedereen wel geloofde. Hij wist alles - en ik druk op het woord 'alles' - af van de verhouding die Martens had met de dochter van Maria Veries. Maar hij zweeg. Hij wachtte het ogenblik af dat ook die kennis hem voordeel zou opleveren.

En dat ogenblik kwam heel vlug. Toen Ben Jonas directeur werd bij Colon, ondernam Martens niets om hem te dwarsbomen. En als we het karakter van de vermoorde kennen, moet dat toch wel vreemd schijnen. Nee, ik weet wat de verdediging zal inbrengen. Regemans, een ander handelaar, verspreidde het praatje dat Martens erin geslaagd was zijn oud-boekhouder bij Colon aan de deur te laten trappen. Maar bij die firma heeft nooit iemand één woord gewisseld met Martens ! Het was dus gewoon bluf. En wat deed Jonas ? Hij buitte de toestand uit. Hij wist heel precies

hoe het met de zaken van Martens stond. Op de rand van het bankroet! Hij was snugger genoeg om het plan van Martens te voorzien. Die verkocht zijn voorraden aan een spotprijs, maakte de planten uit zijn serre te gelde en wilde er vandoor gaan. Jonas wachtte hem op. Met een machtig wapen! En dan bedoel ik niet de revolver die hij gebruikt heeft om Martens te doden! Helemaal niet! Hij wou ook van het laatste geld van Martens zijn deel hebben. Hoe? Heel eenvoudig. Denkt u terug aan de getuigenis van Frans Verbeek. Die heeft Vera Martens ontmoet op de avond toen Erna Veries vermoord werd. Ze waren samen op de plaats waar het meisje gewurgd en dan in het water geduwd werd. En wie dook daar zo opeens op? Ben Jonas. Zou u kunnen geloven dat die kerel niets gehoord heeft van de doodsstrijd van het arme, verleide meisje, als twee jonge mensen die veel verder af in een wagen zaten dat wel deden?

Nee, Ben Jonas had die avond zijn werkgever gevolgd en was getuige geweest van de moord op Erna Veries. Hij begreep zelfs dat het meisje moest verdwijnen! Ze verwachtte immers een kind van Martens en leek helemaal niet bereid om het schandaal in de doofpot te stoppen als Martens haar liet vallen. Ik wil niet zover gaan om te veronderstellen dat Ben Jonas medeplichtig geweest is aan de moord. Maar het feit dat hij er later met geen woord over gerept heeft, integendeel, hij heeft nog geholpen om Frans Verbeek in het gedrang te brengen, wijst niet op een erg oprechte houding. Nee, hij wou later uit zijn kennis voordeel halen! Dat wist hij toen al!

'Veronderstellingen!' riep de advocaat van Ben Jonas.

Maar zijn protest klonk te zwak om overtuigend te zijn. De hele zaal en de jury ook waren er duidelijk van overtuigd dat het openbaar ministerie het bij het rechte eind had.

'En de avond waarop Martens wou vertrekken, kwam Ben Jonas uit zijn schelp. Hij wilde zijn stilzwijgen opnieuw verkopen. En Martens heeft maar één uitweg gezien. Hij heeft Ben Jonas uitgeschakeld. Toen hij meende dat die bewusteloos was, wou hij vluchten. En werd - ik druk erop - in de rug neergeschoten!'

De advocaat-generaal pauzeerde weer. Het bleef doodstil in de raadzaal.

'Ik eis dan ook een veroordeling wegens moord met voorbedachten rade!'

Toen pas barstte het rumoer los. De advocaat van Ben Jonas zwaaide met zijn armen, schreeuwde, sloeg met zijn vuist op zijn bank. Maar er kwam geen einde aan het rumoer.

NAWOORD

Het was opnieuw rustig geworden in Waalburg. Nieuwe berichten haalden de voorpagina van de kranten. De zaak Martens raakte vergeten.

Af en toe werd er nog eens over gepraat. Zo bijvoorbeeld toen het trotse huis Leliedaal verkocht werd aan een rentenier uit Brugge. Freddy en de meisjes waren niet meer in het stadje teruggekeerd. Marian probeerde te vergeten wat er gebeurd was. Ze had nog een tijdje bij een broer van dokter Bremer gewoond en had daar een deeltje van haar oude levenslust teruggevonden. Op een dag vroeg ze dokter Bremer of het mogelijk zou zijn om verpleegster te worden. Ze voelde veel voor dat mooie beroep en ze hoopte op die manier haar fouten goed te maken. De dokter hielp haar in een Antwerps hospitaal aan werk. Ze kreeg er een opleiding en knapte intussen al een hoop karweitjes op.

Freddy was naar een kostschool gegaan. Nu de bestendige druk van zijn vader van hem afgevallen was, studeerde de jongen weer prima.

Vera trouwde in het voorjaar met Frans Verbeek. De zaken van de jongeman gingen buitengewoon goed. Hij was naar Brugge verhuisd. En Vera was hem daarvoor erg dankbaar. Het huwelijk werd heel eenvoudig gesloten.

Gerda was bruidsmeisje.

En toen ze haar zus feliciteerde, fluisterde ze meteen:

'Over een paar maanden volg ik je voorbeeld. Straks stel ik je aan mijn verloofde voor!'

En zo gebeurde het. Eén keer per jaar kwamen ze samen, de drie dochters van Leliedaal.

Praten over vroeger was er meestal niet bij. Want er waren altijd zoveel nieuwtjes, dat ze nooit naar een onderwerp hoefden te zoeken.

INHOUD

Frans Verbeek	5
Herrie	17
De afspraak	29
Erna Veries	39
Het sanatorium	49
Nog meer herrie	63
De erfenis	74
De ontsnapping	91
Een nieuwe klap	102
Een vreselijke ontdekking	116
De vlucht	127
De ontknoping	140
Nawoord	145

